

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MIKOŁAJKI NA LATA 2026-2036

Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036

została zrealizowana na zlecenie:

Urzędu Miasta i Gminy w Mikołajkach
ul. Kolejowa 7
11-730 Mikołajki

MIKOŁAJKI
2025-2026

Spis treści

Wykaz skrótów.....	4
Wprowadzenie.....	5
Od pomysłu do działania, czyli jak powstała nasza Strategia?.....	7
Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej.....	7
Sfera społeczna.....	9
Sfera gospodarcza.....	12
Sfera przestrzenna.....	15
Sfera klimatyczno-środowiskowa.....	18
Gmina Mikołajki w 2036 roku.....	21
Cele strategiczne.....	24
Cel 1. Mikołajki – Gmina wysokiej jakości życia i aktywnego kapitału społecznego.....	26
Cel 2. Całoroczna i zdywersyfikowana gospodarka oparta na lokalnej przedsiębiorczości.....	31
Cel 3. Zrównoważony ład przestrzenny i nowoczesna mobilność mieszkańców.....	34
Cel 4. Ochrona unikalnych zasobów przyrodniczych oraz zwiększenie odporności na zmiany klimatu.....	39
Terytorialny wymiar Strategii.....	43
Poziom krajowy.....	44
Poziom regionalny.....	45
Poziom lokalny.....	51
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej.....	54
Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.....	62

System realizacji Strategii.....	69
Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	71
Monitoring.....	74
Ewaluacja.....	82
Zgodność z dokumentami nadrzędnymi.....	84
Poziom międzynarodowy.....	84
Poziom krajowy.....	89
Poziom regionalny.....	105
Poziom ponadlokalny.....	108
Ramy finansowe i źródła finansowania.....	112
Spis rysunków, tabel i wykresów.....	120
Spis rysunków.....	120
Spis tabel.....	120
Spis wykresów.....	121

Wykaz skrótów

- BDL GUS** – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
- GEZ** – Gminna Ewidencja Zabytków
- IMGW** – Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
- JCWP** – Jednolita Część Wód Powierzchniowych
- JCWPD** – Jednolita Część Wód Podziemnych
- JST** – Jednostka Samorządu Terytorialnego
- KGW** – Koło Gospodyń Wiejskich
- KSRR** – Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
- MOF** – Miejski Obszar Funkcjonalny
- MPZP** – Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego
- MŚP** – mikroprzedsiębiorstwa, małe i średnie przedsiębiorstwa
- OF** – Obszar Funkcjonalny
- OSI** – Obszar Strategicznej Interwencji
- OSP** – Ochotnicza Straż Pożarna
- OZE** – Odnawialne Źródła Energii
- PEP2030** – Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej
- PGW WP** – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
- PMŚ** – Państwowy Monitoring Środowiska
- PPSS** – Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy
- PSZOK** – Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych
- PUP** – Powiatowy Urząd Pracy
- SOR** – Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
- UMiG** – Urząd Miasta i Gminy w Mikołajkach
- WJM** – Wielkie Jeziora Mazurskie
- WPF** – Wieloletnia Prognoza Finansowa

Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036, jako podstawowy instrument w długofalowym zarządzaniu jednostką, jest odpowiedzią na zachodzące zmiany w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym. Głównym celem dokumentu jest dążenie do zapewnienia odpowiedniej jakości i poziomu życia mieszkańców, poprzez sprawne reagowanie i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom i barierom.

Podstawę prawną niniejszego dokumentu określają w szczególności: ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Opracowanie Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki poprzedzono przygotowaniem szczegółowej diagnozy zachodzących zjawisk o charakterze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym, w tym również analizą porównawczą wobec jednostek samorządu terytorialnego o podobnych uwarunkowaniach rozwojowych, powiatu mrągowskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz kraju. Założenia Strategii są spójne z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu międzynarodowym, krajowym, regionalnym i ponadlokalnym, co umożliwi sukcesywne wdrażanie działań oraz prowadzenie wspólnej polityki rozwojowej, mającej na celu podniesienie jakości życia mieszkańców oraz tworzenie optymalnych warunków do wzrostu gospodarczego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Najważniejszymi odbiorcami Strategii są mieszkańcy, dlatego też dokument powstał zgodnie z zasadami partycypacji społecznej, gwarantującej zaangażowanie lokalnej społeczności zarówno w proces jej tworzenia, jak i realizacji. W opracowaniu Strategii aktywny udział brali również przedstawiciele władz samorządowych oraz partnerzy

społeczno-gospodarczy, dzięki czemu uwzględnia ona oczekiwania i potrzeby wszystkich grup interesariuszy, wzmacniając tym samym poczucie współodpowiedzialności za rozwój Gminy. Dokument wyznacza najistotniejsze cele Gminy Mikołajki do 2036 roku, umożliwiając pozyskanie funduszy zewnętrznych w nowej perspektywie finansowej, przeznaczonych na ich realizację i wieloaspektowy rozwój Gminy. Jest planem działania w perspektywie najbliższych kilku lat.

Od pomysłu do działania, czyli jak powstała nasza Strategia?

Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej Gminy Mikołajki została przeprowadzona w IV kwartale 2025 roku i stanowiła kluczowy etap prac nad poniższym dokumentem strategicznym. Jej celem było kompleksowe rozpoznanie aktualnych uwarunkowań rozwojowych, identyfikacja najważniejszych wyzwań oraz określenie potencjałów, które mogą zostać wykorzystane w kolejnych latach.

W niniejszym rozdziale przedstawiono wnioski wynikające z przeprowadzonej diagnozy, uporządkowane według czterech głównych obszarów tematycznych:

Taki podział pozwala na czytelne i spójne ujęcie kluczowych problemów oraz kierunków działań, a jednocześnie podkreśla wzajemne powiązania pomiędzy poszczególnymi obszarami rozwoju Gminy.

Zaprezentowane wnioski stanowią podstawę do dalszego formułowania celów strategicznych, kierunków interwencji oraz działań operacyjnych, ukierunkowanych na zrównoważony i długofalowy rozwój Gminy Mikołajki.

Sfera społeczna

W sferze społecznej diagnoza wskazuje na zróżnicowane potrzeby mieszkańców, wynikające m.in. ze struktury demograficznej, zmian migracyjnych oraz rosnących oczekiwań w zakresie dostępności usług publicznych, wsparcia rodzin, seniorów i osób wymagających szczególnej pomocy. Jednocześnie zauważalny jest potencjał kapitału społecznego, lokalnej aktywności obywatelskiej oraz roli organizacji pozarządowych, które mogą stanowić ważnych partnerów w realizacji celów rozwojowych.

1. Kryzys depopulacji i zaawansowane starzenie się społeczeństwa

Gmina Mikołajki znajduje się w niekorzystnej sytuacji demograficznej, która stanowi jedno z największych wyzwań dla przyszłego rozwoju. Na koniec 2024 roku liczba mieszkańców wyniosła 7 257 osób, co oznacza spadek o 382 osoby w porównaniu z rokiem 2020. Kluczowe problemy w tym obszarze to:

- ▶ Pogłębiający się regres naturalny – wskaźnik przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców osiągnął w 2024 roku wartość -10,4, co jest wynikiem znacznie mniej korzystnym niż średnia krajowa (-4,2) oraz powiatowa (-5,5).
- ▶ Odpływ ludzi młodych i w wieku produkcyjnym – saldo migracji pozostaje ujemne, co jest efektem poszukiwania przez mieszkańców lepszych perspektyw zawodowych, wyższych płac oraz bogatszej oferty edukacyjnej i spędzania czasu wolnego w innych regionach.
- ▶ Proces starzenia się populacji – odnotowano postępujący wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym (25,6% w 2024 roku) przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (z 16,5% do 14,4%). Gmina charakteryzuje się najwyższym udziałem seniorów na tle kraju i województwa, co generuje potrzebę dostosowania usług publicznych do potrzeb osób starszych.

2. Edukacja i opieka nad dziećmi – potencjał infrastrukturalny przy spadkowej liczbie uczniów

System oświaty w Gminie Mikołajki boryka się z problemami wynikającymi bezpośrednio z trendów demograficznych:

- ▶ Malejąca liczba uczniów – w latach 2020-2024 liczba dzieci w gminnych szkołach podstawowych spadła z 673 do 597. Niska liczebność klas (często oscylująca w granicach 10 osób) utrudnia efektywność dydaktyczną i generuje wysokie koszty utrzymania placówek.
- ▶ Słabsze wyniki egzaminów – wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2024 roku kształtują się poniżej średnich odnotowanych w Powiecie i Województwie, co wskazuje na potrzebę wzmocnienia jakości kształcenia.
- ▶ Atuty systemu – ważnym zasobem jest funkcjonowanie samorządowego żłobka i przedszkola, co sprzyja aktywizacji zawodowej młodych rodziców i ułatwia łączenie życia rodzinnego z zawodowym.

3. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna – deficyty w dostępie do specjalistów

- ▶ Bariery w opiece specjalistycznej – badania ankietowe potwierdzają negatywną ocenę dostępu do rehabilitacji (54,6% wskazań) oraz specjalistycznej opieki zdrowotnej.
- ▶ Pomoc społeczna – choć liczba beneficjentów MGOPS systematycznie spada, Gmina nadal charakteryzuje się wysokim odsetkiem osób korzystających ze wsparcia (916 na 10 tys. ludności) w porównaniu do kraju (313). Głównymi przyczynami udzielania pomocy są ubóstwo, bezrobocie oraz długotrwała choroba.

4. Kapitał społeczny, kultura i aktywność lokalna – silna podstawa rozwoju

Sfera aktywności społecznej jest jednym z najmocniejszych punktów Gminy:

- ▶ Wysoka aktywność organizacji pozarządowych – wskaźnik fundacji i stowarzyszeń na 1 000 mieszkańców (5,2) jest wyższy niż średnia dla kraju (4,7) i województwa (5,0), co świadczy o dużym zaangażowaniu społeczności.

- ▶ Dynamiczny rozwój oferty kulturalnej – liczba uczestników wydarzeń organizowanych przez Centrum Kultury „Kłobuk” wzrosła z 4 000 w 2020 roku do 45 000 w 2024 roku.
- ▶ Potrzeba wsparcia czytelnictwa – mimo wysokiego wskaźnika czytelników na tle grupy porównawczej, w samej Gminie odnotowuje się postępujący spadek liczby czytelników bibliotek, co wymaga działań promujących książkę, w szczególności wśród dzieci i młodzieży.

5. Bezpieczeństwo publiczne – stabilizacja i nowe zagrożenia

- ▶ Poczucie bezpieczeństwa – sytuacja w zakresie przestępczości jest stabilna, a liczba wypadków drogowych utrzymuje się na niskim poziomie.
- ▶ Problemy alkoholowe – nadużywanie alkoholu pozostaje głównym czynnikiem towarzyszącym interwencjom domowym oraz zakłóceniom porządku publicznego.
- ▶ Rola OSP – jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej są kluczowym ogniwem ratownictwa, przy czym w strukturze ich interwencji dominują miejscowe zagrożenia (186 zdarzeń) oraz wyjazdy gospodarcze (157), a nie pożary. Niepokojącym zjawiskiem jest rosnąca liczba fałszywych alarmów.

Głównym wyzwaniem społecznym Gminy Mikołajki jest przełamanie negatywnego trendu depopulacji. Mieszkańcy w badaniach ankietowych jednoznacznie wskazują, że największym problemem jest odpływ młodych ludzi (71,2%) oraz brak atrakcyjnych miejsc pracy (57,3%). Jednocześnie Gmina posiada bardzo silny kapitał społeczny i dynamicznie rozwijającą się sferę kultury, które mogą stać się fundamentem budowy atrakcyjnej oferty osiedleńczej, pod warunkiem poprawy dostępu do usług medycznych i podniesienia jakości kształcenia w szkołach podstawowych.

Sfera gospodarcza

Sfera gospodarcza opiera się w dużej mierze na funkcji turystycznej i usługowej, co z jednej strony stanowi istotny atut i źródło dochodów, z drugiej zaś rodzi wyzwania związane z sezonowością zatrudnienia, dywersyfikacją lokalnej gospodarki oraz odpornością na zmiany koniunkturalne. Diagnoza pozwala wskazać obszary wymagające wzmocnienia, w tym rozwój przedsiębiorczości lokalnej, innowacyjnych form działalności oraz lepsze wykorzystanie zasobów endogenicznych.

1. Struktura gospodarcza – dominacja mikroprzedsiębiorczości i usług

Gmina Mikołajki charakteryzuje się wysoką aktywnością gospodarczą mieszkańców, jednak jej struktura jest silnie rozdrobniona:

- ▶ Wysoka liczba przedsiębiorstw – wskaźnik podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców wynosi 145, co jest wartością znacznie wyższą niż średnia dla powiatu mrągowskiego (123) oraz województwa warmińsko-mazurskiego (111).
- ▶ Dominacja mikroprzedsiębiorstw – aż 97,5% wszystkich podmiotów to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób. W Gminie brakuje dużych zakładów oferujących zatrudnienie, co ogranicza stabilność rynku pracy.
- ▶ Profil usługowy – najwięcej firm działa w branży zakwaterowania i gastronomii (20,8%), handlu (16,1%) oraz budownictwa (15,1%). Taka struktura potwierdza turystyczno-usługowy charakter lokalnej gospodarki, ale jednocześnie wskazuje na jej małą dywersyfikację.

2. Turystyka – filar gospodarki i wyzwanie sezonowości

Turystyka jest kluczowym sektorem generującym dochody budżetowe i miejsca pracy, lecz boryka się z problemami strukturalnymi:

- ▶ Lider turystyki międzynarodowej – Gmina Mikołajki odpowiada za ponad 40% wszystkich noclegów udzielonych turystom zagranicznym w całym powiecie mrągowskim (29 670 noclegów w 2024 roku).

- ▶ Rozbudowana baza noclegowa – Gmina oferuje ponad 8 tysięcy miejsc noclegowych. Po okresie pandemii baza całoroczna szybko się odbudowała, osiągając obecnie fazę stabilizacji/nasycenia.
- ▶ Problem monokultury i sezonowości – gospodarka jest silnie uzależniona od krótkiego sezonu letniego. Mieszkańcy w badaniu ankietowym wskazali na brak atrakcji poza sezonem oraz nadmierną zabudowę apartamentowcami, co może w przyszłości zagrażać unikalnemu krajobrazowi.

3. Rynek pracy

Mimo ogólnej poprawy sytuacji na rynku pracy, Gmina mierzy się z negatywnymi ocenami mieszkańców w zakresie możliwości rozwoju:

- ▶ Wysokie bezrobocie długotrwałe – udział osób długotrwałe bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosi aż 40,6%, co jest wynikiem znacznie mniej korzystnym niż w Powiecie (22,1%).
- ▶ Niezadowolenie z ofert pracy – ponad połowa mieszkańców (55,0%) uważa, że w Gminie nie ma możliwości znalezienia pracy dostosowanej do ich potrzeb, a 61,6% negatywnie ocenia szanse na rozwój zawodowy.
- ▶ Bariery finansowe i migracja – główną przyczyną odpływu młodych kadr jest mało atrakcyjne wynagrodzenie (40,4% wskazań) oraz sezonowy charakter zatrudnienia.

4. Rolnictwo – rozdrobnienie i potencjał ekologiczny

Rolnictwo pełni funkcję uzupełniającą i traci na znaczeniu produkcyjnym:

- ▶ Rozdrobnienie agrarne – dominują gospodarstwa najmniejsze – około 70% to jednostki o powierzchni do 1 ha, o charakterze samozaopatrzeniowym.
- ▶ Ograniczenia i szanse – duży udział obszarów chronionych (76% powierzchni Gminy) ogranicza intensyfikację rolnictwa, ale stwarza idealne warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego i produktów lokalnych, które mogą wzbogacić ofertę turystyczną.

5. Infrastruktura techniczna – atut przyciągający inwestycje

Gospodarka Gminy wspierana jest przez solidne fundamenty infrastrukturalne:

- ▶ Wysokie zwodociągowanie i skanalizowanie – dostęp do sieci wodociągowej ma 98,4% mieszkańców, a do kanalizacyjnej 89,8%. Są to wyniki znacznie przewyższające średnie krajowe i wojewódzkie, co podnosi atrakcyjność terenów inwestycyjnych.
- ▶ Potencjał OZE – Gmina posiada korzystne warunki do rozwoju energetyki wiatrowej oraz słonecznej, co może obniżyć koszty energii dla lokalnego biznesu.

Główną barierą gospodarczą Gminy Mikołajki jest silna sezonowość i brak dywersyfikacji źródeł dochodów poza turystyką. Wysoka aktywność przedsiębiorcza mieszkańców (mikroprzedsiębiorstwa) nie przekłada się na stabilne i atrakcyjne finansowo miejsca pracy dla ludzi młodych, co napędza depopulację. Szansą na przełamanie tego trendu jest wykorzystanie atrakcyjnej infrastruktury technicznej do przyciągnięcia usług pozaturystycznych oraz rozwój nowej specjalizacji, np. „srebrnej gospodarki” (Well-Aging), która mogłaby wydłużyć sezon turystyczny i stworzyć nowe nisze zawodowe.

Sfera przestrzenna

W wymiarze przestrzennym zidentyfikowano potrzebę bardziej zintegrowanego i zrównoważonego zarządzania rozwojem przestrzennym, uwzględniającego zarówno presję inwestycyjną, jak i konieczność ochrony walorów krajobrazowych i kulturowych Gminy. Szczególnego znaczenia nabiera zapewnienie ładu przestrzennego, dostępności infrastruktury technicznej i społecznej oraz spójności pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi.

1. Struktura przeznaczenia terenów – dominacja walorów przyrodniczych

Struktura użytkowania gruntów w Gminie Mikołajki wskazuje na jej wybitnie przyrodniczy i rolniczy charakter, co determinuje kierunki rozwoju osadniczego.

- ▶ Dominacja użytków rolnych – stanowią one blisko połowę obszaru Gminy (47,6%), koncentrując się głównie w jej północnej części.
- ▶ Wysoki wskaźnik lesistości – lasy i grunty leśne zajmują około 5 965,40 ha, a poziom lesistości w 2024 roku wyniósł 22,7%, wykazując tendencję wzrostową w ostatnich latach.
- ▶ Koncentracja zabudowy – obszary zurbanizowane skupione są przede wszystkim w centralnej części Gminy (miasto Mikołajki), podczas gdy na pozostałym obszarze dominuje zabudowa rozproszona o charakterze wiejskim.

2. Infrastruktura techniczna – fundament przewagi konkurencyjnej

Gmina Mikołajki wyróżnia się na tle regionu i kraju bardzo wysokim poziomem wyposażenia w podstawową infrastrukturę techniczną, co podnosi standard życia i atrakcyjność inwestycyjną.

- ▶ W 2024 roku z sieci wodociągowej korzystało aż 98,4% mieszkańców, co jest wynikiem znacznie wyższym niż średnia krajowa (92,7%).
- ▶ Udział osób korzystających z sieci kanalizacyjnej wyniósł 89,8%, co klasyfikuje Gminę na szczycie zestawienia w porównaniu z Powiatem (76,4%) i Województwem (76,0%).

- ▶ Z instalacji gazowej korzysta 43,2% ludności, co jest wynikiem zbliżonym do średniej powiatowej, przy czym w grupie porównawczej istnieją gminy całkowicie pozbawione tego dostępu.

3. Planowanie przestrzenne

Gmina mierzy się z silną presją na nową zabudowę, co przy braku pełnego pokrycia planistycznego stanowi wyzwanie dla ładu przestrzennego.

- ▶ Niewystarczające pokrycie MPZP – w 2024 roku obowiązywało 46 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmowały jedynie 15% powierzchni Gminy.
- ▶ Intensywność procesów inwestycyjnych – w latach 2020-2024 wydawano średnio ponad 120 decyzji o warunkach zabudowy rocznie (w 2024 roku – 130), z czego dominującą część stanowiły decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej i turystycznej.
- ▶ Wyzwania systemowe – do 30 czerwca 2026 roku Gmina jest zobowiązana do uchwalenia planu ogólnego, który zastąpi dotychczasowe Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Mikołajki i stanie się nową podstawą polityki przestrzennej.

4. Mieszkalnictwo – korzystne wskaźniki przy potrzebie wsparcia komunalnego

Sytuacja mieszkaniowa w Gminie Mikołajki jest relatywnie korzystna w ujęciu statystycznym, choć mieszkańcy wskazują na deficyty w dostępności lokali dla młodych.

- ▶ Zasoby mieszkaniowe – na 1 000 mieszkańców przypada 435,6 mieszkań, co jest wynikiem wyższym niż średnia dla Polski, Powiatu i Województwa.
- ▶ Standard powierzchniowy – przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wynosi 77,1 m² i stale rośnie.
- ▶ Budownictwo komunalne – Gmina aktywnie realizuje Gminny Program Budowy Mieszkań Komunalnych „Dla Systematycznych”, w ramach którego powstało dotychczas 7 bloków mieszkalnych, co stanowi ważną odpowiedź na potrzeby osób związanych z Gminą.

5. Transport i łączność, w tym rozwój turystyki rowerowej

- ▶ Układ drogowy oparty na sieci ponad 125 km dróg publicznych, z kluczową rolą drogi krajowej nr 16, zapewniającej powiązania ponadlokalne.
- ▶ Wykluczenie kolejowe – od 2010 roku ruch pasażerski na linii nr 223 (na odcinku Mrągowo – Orzysz) pozostaje zawieszony, co ogranicza dostępność transportową regionu.
- ▶ Dynamiczny rozwój infrastruktury rowerowej – długość dróg rowerowych wzrosła ponad pięciokrotnie w ciągu 5 lat, osiągając w 2024 roku poziom 5,4 km/100 km², co stanowi istotny atut turystyczny i rekreacyjny.
- ▶ Bariery w komunikacji publicznej – badania ankietowe wykazały, że 53,0% mieszkańców negatywnie ocenia dostęp do transportu autobusowego, wskazując na potrzebę poprawy rozkładów jazdy i częstotliwości połączeń.

6. Ograniczenia środowiskowe – przestrzeń pod szczególną ochroną

Ład przestrzenny Gminy jest nierozzerwalnie związany z rygorami ochrony przyrody, co stanowi zarówno szansę, jak i barierę rozwojową.

- ▶ Znaczący udział obszarów chronionych – aż 76,0% powierzchni Gminy objęte jest prawnymi formami ochrony przyrody (Natura 2000, Mazurski Park Krajobrazowy, rezerваты), co jest wskaźnikiem znacznie wyższym od średniej krajowej (32,2%) i wojewódzkiej (46,8%).
- ▶ Zagrożenia dla krajobrazu – mieszkańcy wskazują na niepokojące zjawiska, takie jak nadmierna zabudowa apartamentowcami, nielegalne grodzenie linii brzegowej oraz niszczenie trzcinowisk, co wymaga ściślejszej kontroli.

Głównym wyzwaniem przestrzennym Gminy Mikołajki jest zarządzanie wysoką presją inwestycyjną w warunkach rygorystycznej ochrony przyrody. Gmina posiada doskonałe fundamenty w postaci infrastruktury technicznej, które pozwalają na dalszy rozwój, jednak niski poziom pokrycia MPZP generuje ryzyko chaosu przestrzennego i degradacji unikalnego krajobrazu. Konieczne jest wypracowanie modelu rozwoju, który pogodzi funkcję turystyczną z potrzebami stałych mieszkańców.

Sfera klimatyczno-środowiskowa

Sfera klimatyczno-środowiskowa, ze względu na unikalne położenie Gminy Mikołajki i jej wysokie walory przyrodnicze, odgrywa kluczową rolę w dalszym rozwoju. Diagnoza wskazuje na rosnącą potrzebę podejmowania działań adaptacyjnych i zapobiegawczych wobec zmian klimatu, ochrony zasobów wodnych i przyrodniczych oraz wdrażania rozwiązań sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi i poprawie jakości życia mieszkańców.

1. Ochrona przyrody – Gmina o unikatowych walorach

Gmina Mikołajki stanowi ekologiczny rdzeń Krainy Wielkich Jezior Mazurskich, co potwierdzają dane statystyczne:

- ▶ Wysoki udział obszarów chronionych – aż 76,0% powierzchni Gminy objęte jest prawnymi formami ochrony przyrody, co jest wynikiem znacznie wyższym od średniej krajowej (32,2%) i powiatowej (64,0%).
- ▶ Wielopoziomowy system ochrony – na terenie Gminy znajdują się obiekty o znaczeniu międzynarodowym (rezerwat biosfery UNESCO i obszar Ramsar – Jezioro Łuknajno), regionalnym (Mazurski Park Krajobrazowy) oraz lokalnym (cenne walory przyrodnicze Półwyspu „Kusnort”, pomniki przyrody i użytki ekologiczne).
- ▶ Bogactwo ekosystemów – dominują lasy (22,7% powierzchni, z tendencją wzrostową) oraz rozległe torfowiska i mokradła (Bagna Nietlickie, Ostoja Piska), będące siedliskami rzadkich gatunków ptaków i zwierząt.

2. Gospodarka wodna – wysoki potencjał przy znacznym stopniu zagrożenia

Zasoby wodne są kluczowym atutem Gminy, jednak ich stan wymaga pilnej interwencji:

- ▶ Zły stan wód powierzchniowych – większość jednolitych części wód powierzchniowych (rzecznych oraz jeziornych) charakteryzuje się złym stanem ogólnym i chemicznym, co stwarza ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych.

- ▶ Wysoka jakość wód podziemnych – Gmina korzysta z Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 206, którego wody charakteryzują się dobrą jakością użytkową i niską podatnością na zanieczyszczenia antropogeniczne.
- ▶ Brak zagrożeń powodziowych – na terenie Gminy nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, co sprzyja bezpieczeństwu osadniczemu.

3. Jakość powietrza – problem niskiej emisji

Mimo wysokiej subiektywnej oceny czystości powietrza przez mieszkańców (70,2% pozytywnych wskazań), dane obiektywne wskazują na konkretne deficyty:

- ▶ Przekroczenia norm benzo(a)pirenu – w strefie warmińsko-mazurskiej odnotowuje się stałe przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM10, co wynika głównie z emisji z sektora bytowo-komunalnego (ogrzewanie domów).
- ▶ Wyzwania w zakresie ozonu – odnotowano przekroczenia poziomu celu długoterminowego dla ozonu, co wymaga monitorowania pod kątem ochrony zdrowia ludzi i roślin.

4. Gospodarka odpadami – potrzeba optymalizacji i edukacji

System gospodarowania odpadami mierzy się z problemami wydajnościowymi:

- ▶ Wysoka produkcja odpadów – na jednego mieszkańca Gminy przypada 538 kg odpadów rocznie, co jest wartością znacznie wyższą od średniej krajowej (377 kg).
- ▶ Niski poziom recyklingu – udział odpadów zbieranych selektywnie w 2024 roku wyniósł 30,1%, co było najniższą wartością w zestawieniu z grupą porównawczą, ponadto rośnie wolniej niż w gminach sąsiednich.
- ▶ Potencjał segregacji – największe rezerwy w systemie dotyczą tworzyw sztucznych i odpadów biodegradowalnych, które wciąż w dużej mierze trafiają do strumienia odpadów zmieszanych.

5. Transformacja energetyczna

Gmina posiada sprzyjające warunki do rozwoju energetyki odnawialnej:

- ▶ Energia wiatru – teren Gminy leży w strefie dość korzystnej dla rozwoju energetyki wiatrowej.
- ▶ Biomasa i hydroenergetyka – znaczny udział rolnictwa i lasów sprzyja wykorzystaniu biomasy, a gęsta sieć cieków wodnych umożliwia rozwój mikroelektrowni wodnych.
- ▶ Liderzy regionalni – województwo warmińsko-mazurskie jest liderem w produkcji zielonej energii (udział OZE na poziomie 93,7%), co stanowi dobre otoczenie dla lokalnych inicjatyw.

6. Zagrożenia ekologiczne i zmiany klimatu

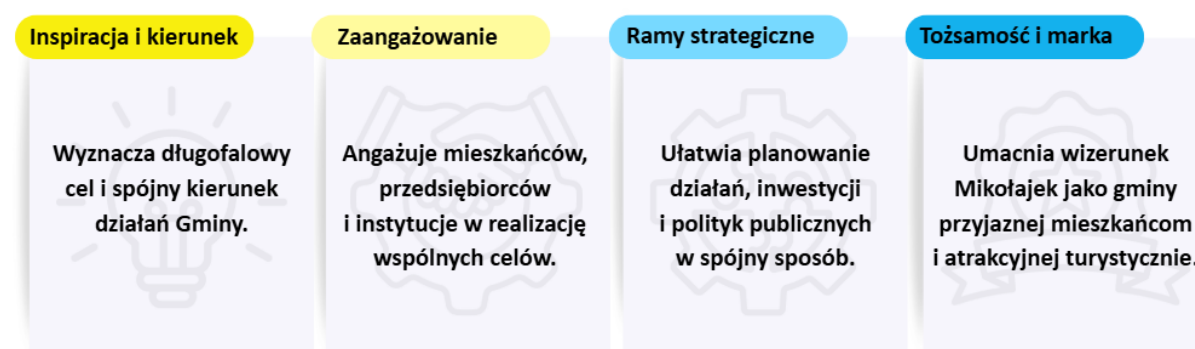
- ▶ Gatunki inwazyjne – poważnym problemem pozostaje Barszcz Sosnowskiego, którego zwalczanie na gruntach prywatnych jest utrudnione przez brak skutecznych narzędzi prawnych.
- ▶ Ryzyko klimatyczne – mieszkańcy obawiają się wysychania zbiorników wodnych i cieków, co stanowi bezpośrednie zagrożenie dla turystycznego filaru gospodarki Gminy.

Gmina Mikołajki to obszar o unikatowym potencjale przyrodniczym, który stanowi jej największą wartość, a zarazem barierę dla intensywnej urbanizacji. Głównym wyzwaniem jest poprawa stanu czystości jezior i rzek, które są podstawą turystyki oraz modernizacja systemów grzewczych w celu eliminacji przekroczeń rakotwórczego benzo(a)pirenu. Konieczne jest także radykalne uszczelnienie systemu gospodarki odpadami poprzez podniesienie wskaźników recyklingu i walkę z presją antropogeniczną, aby zachować walory krajobrazowe dla przyszłych pokoleń.

Gmina Mikołajki w 2036 roku

Wizja, jako jeden z głównych elementów Strategii Rozwoju, przedstawia pożądany obraz Gminy w przyszłości, stanowi tym samym priorytetowy punkt wyjścia wobec planowanych działań rozwojowych oraz pełni funkcję nadrzędnego celu Strategii. Obejmuje ona najważniejsze aspekty funkcjonowania Gminy, które w sposób znaczący oddziałują na jakość i poziom życia mieszkańców. Wizja rozwoju jest więc kluczowym narzędziem strategicznym, które pomaga w kierowaniu działaniami i mobilizowaniu społeczności lokalnej do wspólnej pracy nad osiągnięciem wspólnych celów.

Wyznaczona misja Gminy Mikołajki przedstawia główny kierunek rozwoju przy wykorzystaniu lokalnych zasobów, zgodnych z oczekiwaniami zarówno władz samorządowych, jak i mieszkańców. Stanowi swoisty plan działania w celu osiągnięcia odpowiedniego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, przy jednoczesnym zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Przy opracowaniu wizji rozwoju dla Gminy Mikołajki uwzględniono opinie interesariuszy zgłoszone zarówno w trakcie spotkań warsztatowych, jak i w badaniu ankietowym. Mieszkańcy, jako najważniejsi odbiorcy dokumentu, w przeprowadzonym badaniu mieli możliwość wytypowania działań, które mogłyby w największym stopniu wpłynąć na rozwój Gminy i tym samym spełnić oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności. Mieszkańcy wskazywali na wspieranie lokalnej przedsiębiorczości, usprawnienie transportu i infrastruktury, poprawę jakości przestrzeni publicznej oraz tworzenie usług i aktywności odpowiadających potrzebom osób starszych.

Gmina postrzega starzejące się społeczeństwo jako aktywną, zasobną i wymagającą grupę, której potencjał można wykorzystać do budowy wysokiej jakości życia, zdrowia i komfortowego wypoczynku, a także do wzmocnienia lokalnej gospodarki i społeczności. Poniżej, w formie chmury tagów, przedstawiono najważniejsze hasła odzwierciedlające oczekiwania i priorytety mieszkańców.

Rysunek 1. Priorytety i oczekiwania mieszkańców Gminy Mikołajki zgłoszone w trakcie spotkań warsztatowych i przeprowadzonego badania ankietowego

Źródło: Opracowanie własne.

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania oraz zgromadzone opinie interesariuszy sformułowano następującą misję oraz wizję rozwoju Gminy Mikołajki:

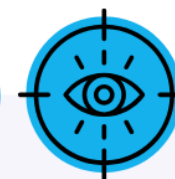

MISJA

Misją Gminy Mikołajki jest konsekwentne kształtowanie całorocznego, przyjaznego mieszkańcom i gościom kurortu mazurskiego poprzez rozwój dostępnych i wysokiej jakości usług publicznych oraz świadome wykorzystanie potencjału przyrodniczego i turystycznego Gminy.

Gmina systematycznie dąży do wzmocnienia oferty zdrowotnej, opiekuńczej i rekreacyjnej, rozwoju turystyki ukierunkowanej na dłuższe pobyty i osoby w wieku dojrzałym, wspieranie odpowiedzialnych inwestycji oraz tworzenie przestrzeni sprzyjających integracji międzypokoleniowej.

Działając w partnerstwie z mieszkańcami, przedsiębiorcami i instytucjami, Gmina Mikołajki koncentruje swoje działania na zatrzymaniu odpływu ludności, wydłużeniu sezonu turystycznego i budowie lokalnej gospodarki opartej na idei „well-aging”, zapewniając zrównoważony rozwój i trwałe korzyści dla obecnych i przyszłych pokoleń.

WIZJA

Mikołajki 2036 – Mazurska stolica Well-Agingu, całoroczny kurort i dobre miejsce do życia

Do 2036 roku Gmina Mikołajki stanie się całorocznym mazurskim kurortem i atrakcyjnym miejscem do życia, które skutecznie zatrzyma odpływ ludności dzięki wysokiej jakości usługom publicznym, dobrej dostępności komunikacyjnej oraz przestrzeniom sprzyjającym integracji międzypokoleniowej.

Gmina zostanie krajowym liderem w obszarze „well-aging” i srebrnej gospodarki, oferując mieszkańcom i gościom warunki do zdrowego, aktywnego i komfortowego życia w dojrzałym wieku.

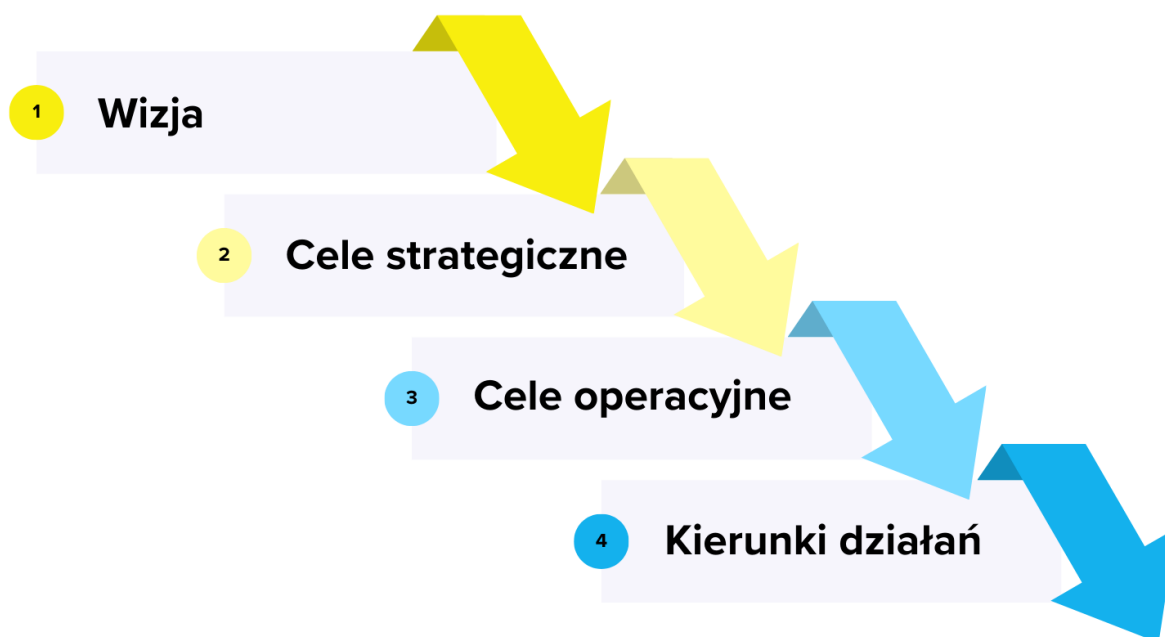
Mikołajki rozwijać będą turystykę całoroczną i odpowiedzialne inwestycje, łącząc potencjał przyrodniczy Mazur z nowoczesną gospodarką i dbałością o lokalną społeczność.

Cele strategiczne

Cele strategiczne dla Gminy Mikołajki stanowią odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby, biorąc pod uwagę wymiar społeczny, gospodarczy, przestrzenny i klimatyczno-środowiskowy. Nie tylko uwzględniają szanse rozwojowe i posiadane zasoby, ale pełnią także rolę narzędzia służącego do eliminacji istniejących barier. Wyznaczają również kierunek realizacji wskazanej wizji rozwoju do 2036 roku, łącząc w ten sposób zamierzone efekty z konkretnymi działaniami.

Główne założenia Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki określone zostały w czterostopniowej strukturze programowania, na którą składają się:

Cele strategiczne (długookresowe) nakreślają założenia wizji oraz definiują podstawowe obszary tematyczne podejmowanych interwencji. **Cele operacyjne** (średniookresowe) stanowią doprecyzowanie celów strategicznych, definiując główne narzędzia i sposoby ich realizacji, natomiast **kierunki działań** (krótkookresowe) określają zadania i inwestycje, które Gmina powinna podjąć w trakcie obowiązywania dokumentu.

Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 wyznacza 4 cele strategiczne, na podstawie których wyodrębniono 19 celów operacyjnych, nawiązujących do wyznaczonej wizji rozwoju i wymiarów funkcjonowania Gminy. W ten sposób powstała powiązana struktura działań odpowiadających i spełniających potrzeby lokalnej społeczności.

Mikołajki – Gmina wysokiej jakości życia i aktywnego kapitału społecznego

01

Całoroczna i zdywersyfikowana gospodarka oparta na lokalnej przedsiębiorczości

02

Zrównoważony ład przestrzenny i nowoczesna mobilność mieszkańców

03

Ochrona unikalnych zasobów przyrodniczych oraz zwiększenie odporności na zmiany klimatu

04

Cel 1. Mikołajki – Gmina wysokiej jakości życia i aktywnego kapitału społecznego

Społeczność lokalna jest najważniejszym elementem warunkującym odpowiedni stopień rozwoju obszaru. W związku z tym niezbędne jest podejmowanie działań ukierunkowanych na systematyczną poprawę warunków życia ludności, co w dłuższej perspektywie będzie sprzyjać zarówno stabilizacji sytuacji demograficznej, jak i zwiększaniu atrakcyjności osiedleńczej Gminy.

W obliczu zachodzącego zjawiska depopulacji, kluczowe jest realizowanie interwencji w zakresie wzmocnienia potencjału demograficznego. Z tego powodu działania powinny być ukierunkowane na dalsze wspieranie polityki prorodzinnej. Gmina posiada w tym zakresie istotne atuty, takie jak Żłobek Samorządowy „Promyk” oraz Przedszkole „Promyczek”, które ułatwiają rodzicom łączenie życia zawodowego z rodzinnym i stanowią fundament dla przyciągania nowych mieszkańców. Równolegle, z uwagi na zaawansowany proces starzenia się społeczeństwa, niezbędne jest rozwijanie oferty dedykowanej seniorom, w tym wsparcie dla organizacji dbających o ich aktywizację.

Równie istotnym aspektem jest budowanie tożsamości lokalnej poprzez wykorzystanie wysokiej aktywności organizacji pozarządowych. Strategia zakłada dalsze wspieranie prężnie działających stowarzyszeń, jednostek OSP oraz Kół Gospodyń Wiejskich, które stanowią filar kapitału społecznego. Ważną rolę w integrowaniu wspólnoty pełni Centrum Kultury „Kłobuk”.

Istotnym elementem wzmacniającym tożsamość lokalną oraz integrującym działania kulturalne i edukacyjne będzie utworzenie i rozwój mazurskiego szlaku kulturowego „Kłobukowe rejsowanie”. Przedsięwzięcie to pozwoli na wyeksponowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego Mazur, poszerzenie oferty kulturalnej oraz budowanie rozpoznawalnego, lokalnego produktu turystycznego, angażującego zarówno

mieszkańców, jak i odwiedzających region turystów. W ramach realizacji szlaku planowane jest tworzenie sieci lokalnych muzeów i ekspozycji muzealno-edukacyjnych opartych o dziedzictwo kulturowe Mazur. W Gminie Mikołajki przewiduje się powstanie ekspozycji poświęconej tradycjom rybackim oraz żeglarstwu i historii sportów wodnych na Mazurach, w tym żeglarstwu lodowemu.

W obliczu faktu, że znaczna część ankietowanych mieszkańców rozważa zmianę miejsca zamieszkania, kluczowym zadaniem staje się rozwijanie narzędzi realnego dialogu. Mieszkańcy wskazują na potrzebę poprawy dostępności informacji o usługach samorządowych oraz większego zaangażowania w kreowanie wspólnej przestrzeni. Pobudzenie inicjatyw obywatelskich oraz wspólne rozwiązywanie lokalnych problemów – od barier transportowych po dostęp do lekarzy specjalistów – ma na celu przede wszystkim wzbudzenie w mieszkańcach poczucia współodpowiedzialności za przyszłość Mikołajek jako atrakcyjnego miejsca do życia przez cały rok.

Jednym z kluczowych działań, stanowiącym odpowiedź na zdiagnozowane problemy w Gminie oraz koniecznym w zakresie zapewnienia odpowiedniej jakości życia mieszkańców jest poprawa dostępu do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej na terenie Gminy. Diagnoza wskazuje, iż Gmina Mikołajki charakteryzuje się najniższym wskaźnikiem dostępności w grupie porównawczej. Potwierdzają to wyniki badań ankietowych, w których aż 54,6% respondentów negatywnie oceniło dostęp do rehabilitacji, a blisko 46,0% wyraziło niezadowolenie z podstawowej opieki zdrowotnej.

Ponadto, mając na uwadze potrzeby osób starszych, działania ukierunkowane powinny być również na aspekty dotyczące zapewnienia im odpowiedniej opieki oraz wsparcia, minimalizując tym samym problem wykluczenia społecznego. Jest to szczególnie istotne, gdyż obecnie 43,8% mieszkańców uważa ofertę spędzania czasu wolnego dla seniorów za niewystarczającą. W ramach ochrony zdrowia konieczna jest promocja zdrowego stylu życia oraz profilaktyki, a także zwrócenie uwagi na zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży, co stanowi wyzwanie w obliczu rosnącej izolacji społecznej.

Kierunkiem działań podnoszącym jakość usług publicznych jest rozwój e-administracji, co stanowi odpowiedź na głosy 30,5% ankietowanych, którzy negatywnie oceniają dostępność i czytelność informacji o usługach samorządowych. Podnoszenie kompetencji pracowników oraz cyfryzacja procesów zarządzania usprawnią obsługę mieszkańców.

W ramach omawianego celu strategicznego przewiduje się także działania dotyczące poprawy jakości edukacji, ukierunkowane głównie na modernizację i doposażanie placówek oświatowych, prowadzenie dodatkowych zajęć edukacyjnych, podnoszenie kwalifikacji nauczycieli, czy też wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z terenu Gminy, zapewniając tym samym optymalne warunki kształcenia.

Aspektem bezpośrednio wpływającym na poziom i jakość życia mieszkańców Gminy Mikołajki jest zapewnienie odpowiedniego stopnia bezpieczeństwa, w tym również cyfrowego – szczególnie wśród osób starszych. Działania przewidziane w tym zakresie dotyczą również m.in. wspierania jednostek OSP.

Tabela 1. Cele operacyjne i kierunki działań w sferze społecznej

Cele operacyjne	Kierunki działań
Wsparcie społeczne	Wsparcie jednostek organizacyjnych działających w Gminie w zakresie świadczenia usług społecznych.
	Wzmacnianie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin.
	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez wzmacnianie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudności życiowych oraz sytuacji kryzysowych.
	Zmniejszanie nierówności społecznych poprzez zapewnienie równych szans i powszechnego dostępu do usług, wsparcia i zasobów społecznych.
	Wspieranie i aktywizacja społeczna osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.
	Stopniowe przechodzenie od opieki instytucjonalnej do usług świadczonych w środowisku lokalnym.

Cele operacyjne	Kierunki działań
Poprawa dostępności do usług medycznych i opiekuńczych	Promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia, m.in. poprzez organizację zajęć/warsztatów, w tym w zakresie dobrostanu psychicznego.
	Poprawa dostępności i jakości świadczonych usług medycznych, w tym do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej.
	Rozwój usług opiekuńczych i telemedycznych dla osób starszych.
	Rozwój systemu profilaktyki i diagnostyki zdrowia oraz podnoszenie świadomości społeczeństwa w tym zakresie.
	Zapewnienie dostępu do opieki psychologicznej, w tym w szczególności dla dzieci i młodzieży.
Podniesienie jakości kształcenia i modernizacja infrastruktury oświatowej	Remont, modernizacja i doposażenie placówek oświatowych.
	Racjonalizacja i dostosowanie bazy edukacyjnej oraz towarzyszącej infrastruktury publicznej do zmieniających się potrzeb mieszkańców.
	Poszerzenie oferty edukacyjnej, w tym organizowanie zajęć dodatkowych dla uczniów.
	Wsparcie dla kadry nauczycielskiej w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych.
	Utrzymanie i rozwój funkcjonujących na terenie Gminy placówek, w tym żłobka i przedszkola.
	Wyrównanie szans edukacyjnych uczniów.
	Budowa szkolnego zaplecza edukacyjno-rekreacyjnego wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną i sportową w Mikołajkach.
	Promowanie idei uczenia się przez całe życie.
Otwartość na dialog i partycypację społeczną	Wzrost zaangażowania społecznego w działania rozwojowe i procesy decyzyjne Gminy poprzez wykorzystanie narzędzi dialogu z mieszkańcami i konsultacji społecznych.
	Tworzenie miejsc spotkań i integracji społecznej.
	Rozwój wolontariatu.
Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa	Wspieranie jednostek odpowiadających za zachowanie porządku i bezpieczeństwa w Gminie.
	Realizacja programów profilaktycznych przeciwdziałających uzależnieniom oraz przemocy domowej.
	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców poprzez modernizację elementów infrastruktury drogowej.

Cele operacyjne	Kierunki działań
	Edukacja mieszkańców, szczególnie seniorów, w zakresie cyberbezpieczeństwa.
Sprawne zarządzanie	Podnoszenie jakości obsługi w UMiG poprzez rozwój e-usług.
	Wzrost umiejętności i kompetencji pracowników administracji publicznej.
	Kontynuacja transformacji cyfrowej i wzmacnianie bezpieczeństwa systemów.
Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru	Wsparcie finansowe i lokalowe dla stowarzyszeń, fundacji oraz Kół Gospodyń Wiejskich w celu rozwijania oferty spędzania czasu wolnego.
	Rozszerzenie oferty kulturalnej i rekreacyjnej dla dzieci, młodzieży oraz seniorów.
	Ochrona i promocja zasobów dziedzictwa kulturowego.
	Wzmacnianie tożsamości lokalnej i regionalnej.
	Wykorzystanie potencjału Centrum Kultury „Kłobuk” jako głównego spoiwa integracji międzypokoleniowej.
	Rozbudowa oferty „Well-Aging” dla seniorów oraz programów dla rodzin.
	Utworzenie, rozwój i promocja mazurskiego szlaku kulturowego „Kłobukowe rejsowanie”.
	Rozwój i aktywna promocja turystyki, ze szczególnym uwzględnieniem potencjału wodnego.
	Rozwój i modernizacja infrastruktury turystycznej.

Źródło: Opracowanie własne.

Cel 2. Całoroczna i zdywersyfikowana gospodarka oparta na lokalnej przedsiębiorczości

Rozwój gospodarczy Gminy Mikołajki jest nierozzerwalnie połączony z budową kapitału ludzkiego oraz niwelowaniem negatywnych skutków sezonowości turystycznej. Organizowanie szkoleń i warsztatów podnoszących kwalifikacje mieszkańców umożliwi społeczności lokalnej dostosowanie się do dynamicznych potrzeb rynku pracy, a także otworzy

perspektywy na wykreowanie nowych branż, takich jak „srebrna gospodarka”, które mogą zintensyfikować rozwój obszaru poza szczytem sezonu letniego. Istotnym elementem jest zapobieganie wykluczeniu społecznemu na rynku pracy – szczególnie w kontekście wysokiego udziału bezrobocia długotrwałego – oraz aktywna współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Mrągowie.

Kluczowym aspektem jest intensyfikacja działalności gospodarczej opartej na unikatowych zasobach przyrodniczych Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Niezbędne jest udzielanie wsparcia doradczego oraz administracyjnego dla sektora MŚP, który stanowi fundament lokalnej gospodarki. Równolegle, ze względu na rozdrobnioną strukturę agrarną i dominację małych gospodarstw, priorytetem jest promocja rolnictwa ekologicznego i produktów lokalnych, które mogą pełnić funkcję komplementarną wobec dominującej funkcji turystycznej.

Struktura podmiotów gospodarczych Gminy Mikołajki, choć cechuje się wysokim wskaźnikiem przedsiębiorczości, wykazuje istotną słabość strukturalną w postaci braku dużych zakładów pracy, co ogranicza stabilność lokalnego rynku pracy. Taka sytuacja zmusza mieszkańców do poszukiwania zatrudnienia poza granicami Gminy, co jest jedną z głównych przyczyn odpływu osób w wieku produkcyjnym. Wzmocnienie odporności gospodarczej wymaga zatem działań wykraczających poza wsparcie sektora turystycznego, w tym przyciągania inwestorów z branż niezależnych

od sezonowości. Unikatową szansą na dywersyfikację oferty gospodarczej i wydłużenie sezonu turystycznego jest rozwój nowej specjalizacji „Well-Aging”. Gmina Mikołajki może stać się krajowym liderem w usługach dedykowanych seniorom, wykorzystując swoje walory przyrodnicze. Rozwój tego sektora pozwoliłby na stworzenie całorocznych, specjalistycznych miejsc pracy w obszarze opieki, rehabilitacji i rekreacji, odpowiadając jednocześnie na wewnętrzne wyzwanie, jakim jest postępujący proces starzenia się lokalnego społeczeństwa.

Niezbędnym elementem Strategii musi być również walka z bezrobociem długotrwałym. Mimo ogólnej poprawy sytuacji na rynku pracy, udział osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy wynosi aż 40,6% ogółu bezrobotnych, co jest wynikiem zdecydowanie bardziej niepokojącym niż w całym powiecie mrągowskim (22,1%). Zjawisko to jest ściśle powiązane z monokulturą turystyczną i krótkim okresem letnim, co w połączeniu z niską oceną możliwości znalezienia pracy przez mieszkańców wymaga wdrożenia aktywnych programów przekwalifikowania zawodowego poza ramy usług sezonowych.

Efektywna realizacja wskazanych działań uzależniona jest od poziomu współpracy o charakterze ponadlokalnym, uwzględniającej uwarunkowania nie tylko Gminy Mikołajki, ale całego Obszaru Funkcjonalnego Wielkie Jeziora Mazurskie. Zacieśnienie współpracy pozwoli na koncentrację zasobów wokół wspólnych celów, wymianę doświadczeń oraz organizowanie inicjatyw rozwojowych.

Jeden z głównych kierunków rozwoju Gminy Mikołajki nawiązuje do pełniejszego wykorzystania unikatowych zasobów kulturowych i przyrodniczych w celu wykreowania impulsu rozwojowego wykraczającego poza ramy sezonu letniego. Organizacja wydarzeń kulturalno-rekreacyjnych jest kluczowym elementem aktywnej promocji Gminy, co potwierdza sukces Centrum Kultury „Kłobuk”, które w latach 2020-2024 odnotowało spektakularny wzrost liczby uczestników. Sukcesywna realizacja prestiżowych wydarzeń, takich jak Rajd Polski, czy Great Lakes Gravel, pozwala

na budowanie rozpoznawalności regionu. Niezbędne jest jednak zapewnienie ciągłego wsparcia dla instytucji kultury oraz dbałość o zasoby dziedzictwa.

Tabela 2. Cele operacyjne i kierunki działań w sferze gospodarczej

Cel operacyjny	Kierunki działań
Redukcja bezrobocia i aktywizacja kapitału ludzkiego	Organizowanie przez PUP szkoleń/warsztatów podnoszących kwalifikacje zawodowe mieszkańców.
	Wsparcie aktywizacji zawodowej młodych rodziców.
	Promocja rolnictwa ekologicznego i produktów lokalnych jako komplementarnego źródła dochodu dla mieszkańców.
	Wsparcie inicjatyw w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego, w tym poprzez organizację szkoleń i usług doradczych.
	Promocja dobrych praktyk rolniczych.
	Współpraca z PUP w zakresie aktywizacji osób pozostających bez pracy.
	Zapewnienie dostępu do szybkiego Internetu w sołectwach, co umożliwi rozwój pracy zdalnej i cyfryzację usług.
Wsparcie lokalnego sektora MŚP i tworzenie stabilnych miejsc pracy	Wsparcie lokalnego sektora MŚP i tworzenie stabilnych, pozasezonowych miejsc pracy.
	Wykorzystanie wysokiego wskaźnika przedsiębiorczości do inkubacji nowych branż.
	Tworzenie sprzyjających warunków dla inwestorów z sektorów niezwiązanych z turystyką, aby zapewnić stabilne zatrudnienie przez cały rok.
	Promowanie wśród lokalnych przedsiębiorców współpracy i tworzenie przestrzeni do sieciowania.
Niwelowanie barier sezonowości poprzez rozwój „srebrnej gospodarki” i ekoturystyki	Stymulowanie rozwoju usług z zakresu rehabilitacji i opieki, co odpowie na deficyty zdrowotne.
	Promocja turystyki zrównoważonej i ekoturystyki, wykorzystującej unikatowy potencjał obszarów chronionych.
	Wsparcie dla Centrum Kultury „Kłobuk” w organizacji prestiżowych wydarzeń poza sezonem letnim.

Źródło: Opracowanie własne.

Cel 3. Zrównoważony ład przestrzenny i nowoczesna mobilność mieszkańców

Istotnymi działaniami wpływającymi zarówno na stan unikatowego środowiska przyrodniczego, jak i poprawę warunków życia mieszkańców Gminy Mikołajki, są inwestycje w rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej. Gmina już teraz pełni rolę lidera w tym zakresie, osiągając bardzo wysoki stopień skanalizowania oraz niemal pełne zwodociągowanie.

Dalsze uszczelnianie i rozwój sieci kanalizacyjnej jest priorytetem dla ochrony wód powierzchniowych, których stan ogólny w większości rzek i jezior oceniany jest obecnie jako zły.

W ramach Strategii zakłada się przygotowanie nowych, uzbrojonych terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe, co stanowi odpowiedź na utrzymującą się silną presję inwestycyjną – rocznie w Gminie wydaje się średnio 120 decyzji o warunkach zabudowy, z czego większość dotyczy funkcji mieszkaniowej. Działania te będą ściśle skorelowane z procesem opracowywania planu ogólnego Gminy, co pozwoli na uporządkowanie gospodarki przestrzennej na obszarach, które obecnie w zaledwie 15% są pokryte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Celem tych zadań jest stworzenie atrakcyjnych warunków osiedleńczych, które – obok sukcesu Gminnego Programu Budowy Mieszkań Komunalnych „Dla Systematycznych” – mają zatrzymać proces depopulacji. Jest to kluczowe wyzwanie, gdyż odpływ ludzi młodych został uznany przez 71,2% ankietowanych za największy problem społeczny Gminy, a blisko połowa mieszkańców rozważa zmianę miejsca zamieszkania. Inwestycje te muszą być realizowane ze szczególnym uwzględnieniem ładu przestrzennego i ochrony krajobrazu, biorąc pod uwagę, że znaczną część powierzchni Gminy stanowią obszary prawnie chronione. Przedsięwzięcia te nie tylko zwiększą zasoby mieszkaniowe,

ale przede wszystkim wzmocnią funkcjonalność i stabilność demograficzną Mikołajek jako miejsca do życia przez cały rok.

Dostępność komunikacyjna obszaru jest jednym z głównych czynników oddziałujących na uwarunkowania społeczno-gospodarcze Gminy Mikołajki. W zakresie infrastruktury drogowej Strategia uwzględnia kompleksową budowę, remont i modernizację dróg gminnych, co jest bezpośrednią odpowiedzią na potrzeby mieszkańców – aż 40,8% respondentów negatywnie ocenia obecny stan dróg, a 35,4% krytykuje stan małej infrastruktury drogowej, takiej jak chodniki i oświetlenie. Realizacja inwestycji obejmie usprawnienie lokalnego układu komunikacyjnego, co ma kluczowe znaczenie dla ograniczenia wykluczenia komunikacyjnego. Poprawa stanu nawierzchni oraz budowa nowych połączeń zwiększy dostępność usług publicznych dla mieszkańców sołectw i ułatwi poruszanie się turystom, co bezpośrednio wpłynie na podniesienie jakości życia.

Choć drogi są ważne, diagnoza wskazuje na specyficzny potencjał, jakim jest przebiegająca przez Gminę linia kolejowa nr 223 (Czerwonka – Ełk). Jej reaktywacja jest strategicznym postulatem, który pozwoliłby realnie ograniczyć wykluczenie komunikacyjne. Przywrócenie połączeń pasażerskich stworzyłoby alternatywę dla transportu samochodowego, co jest istotne w kontekście ochrony środowiska i obsługi ruchu turystycznego.

W ramach planowanych działań Gmina zamierza uczynić przestrzeń publiczną bardziej przyjazną, funkcjonalną i atrakcyjną estetycznie. Jednym z priorytetów jest tworzenie i ochrona zielonych przestrzeni publicznych. Dbanie o tereny zielone ma fundamentalne znaczenie w Gminie, gdzie walory przyrodnicze stanowią podstawę gospodarki, a ich rozwój pozwoli na stworzenie miejsc odpoczynku i integracji społecznej. Ważnym aspektem jest budowa elementów małej architektury oraz dalszy dynamiczny rozwój infrastruktury rowerowej.

Istotnym elementem Strategii jest modernizacja obiektów infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i wypoczynkowej, aby zniwelować deficyty w ofercie spędzania czasu wolnego. Działania te obejmą m.in. doposażenie placów zabaw i boisk sportowych, co zapewni dzieciom bezpieczne warunki do rozwoju. Ponadto przewidziano realizację kluczowych inwestycji w Mikołajkach. Jedną z nich jest budowa stadionu wielofunkcyjnego dostosowanego zarówno do treningów, jak i rozgrywek piłkarskich oraz lekkoatletycznych. W skład stadionu wejdą m.in. pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej o nawierzchni z trawy naturalnej, sześciotorowa bieżnia lekkoatletyczna, skocznia do skoku w dal i trójskoku, rzutnia do pchnięcia kulą, skocznia do skoku wzwyż. Kolejną kluczową inwestycją jest budowa kompleksu wodno-rekreacyjnego i edukacyjnego. Główną atrakcją tej realizacji będą trzy otwarte baseny, wodny plac zabaw, strefy rekreacyjne oraz boisko do plażowej piłki siatkowej. Na terenie kompleksu zlokalizowane będzie również boisko do siatkówki, kort tenisowy, obszary piknikowe, strefa edukacyjna z urządzeniami sensorycznymi, siłownia plenerowa oraz wybieg dla psów. Każda z w/w inwestycji obejmuje również budowę zaplecza technicznego, w tym obiektów obsługi, parkingów, elementów małej architektury, oświetlenia oraz nasadzeń roślinności uatrakcyjniającej przestrzeń.

Istotnym zadaniem inwestycyjnym jest również budowa szkolnego zaplecza edukacyjno-rekreacyjnego obejmującego zagospodarowanie terenu wokół Zespołu Oświatowego w Mikołajkach. Obszar realizacji tego zadania został podzielony na dwa obszary funkcjonalne o różnym przeznaczeniu:

- ▶ obszar przyszkolny grupujący żłobek, przedszkole i szkołę, w którym wyodrębnione zostały obszary rekreacji i edukacji dostosowane do wieku i charakteru użytkowników. Wyposażono je w szeroki zakres urządzeń, boisk i obiektów terenowych;
- ▶ obszar sportu i rekreacji zaprojektowano jako przestrzeń, przeznaczoną dla dzieci, młodzieży i starszych użytkowników. Kręgosłupem założenia jest oświetlona główna aleja parkowa przy której usytuowano place zabaw, strefy wyciszenia, polany z hamakami, bulodrom, streetball, street workout, skatepark,

pumptrack, stół do tenisa stołowego. Zaplanowano dużą ilość elementów małej architektury oraz ciekawych nasadzeń, aby z lokalnych gatunków drzew stworzyć rozległy park wypoczynkowy, w którym w sposób swobodny użytkownicy będą mogli odpoczywać i spędzać aktywnie czas.

Celem przedsięwzięć jest stworzenie nowoczesnej, wielofunkcyjnej infrastruktury, która pozwoli rozwijać sport, rekreację i edukację zarówno wśród mieszkańców, jak i turystów, umożliwiając realizację szkolnych i pozaszkolnych zajęć oraz wspierając rozwój konkretnych umiejętności dzieci i młodzieży.

Ponadto Gmina planuje dalszą poprawę estetyki i funkcjonalności przestrzeni w centrum Mikołajek, w tym zagospodarowanie nabrzeży i terenów przy budynkach użyteczności publicznej, co wzmocni wizerunek Gminy jako nowoczesnego i zadbanego ośrodka turystycznego.

Tabela 3. Cele operacyjne i kierunki działań w sferze przestrzennej

Cel operacyjny	Kierunki działań
Rozwój infrastruktury technicznej i wsparcie budownictwa mieszkaniowego	Dalsza rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej.
	Wsparcie dla budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach o rozproszonej zabudowie.
	Rozwój sieci gazowej.
	Kontynuacja i rozwój Gminnego Programu Budowy Mieszkań Komunalnych „Dla Systematycznych”.
Modernizacja infrastruktury drogowej i przeciwdziałanie wykluczeniu transportowemu	Aktywne wsparcie działań na rzecz reaktywacji linii kolejowej nr 223.
	Zwiększenie dostępności miejsc parkingowych w przestrzeni publicznej Gminy.
	Przebudowa i remonty dróg gminnych oraz poprawa standardu chodników.
	Modernizacja i zmiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne.
	Rozwój i modernizacja dróg wodnych poprzez realizację inwestycji, zwiększających ich funkcjonalność, bezpieczeństwo oraz znaczenie transportowe i gospodarcze.
	Rozbudowa sieci tras rowerowych.

Cel operacyjny	Kierunki działań
Wzmacnianie współpracy ponadlokalnej i partnerstw strategicznych	Aktywna koordynacja działań w ramach Obszaru Funkcjonalnego Wielkie Jeziora Mazurskie.
	Realizacja zintegrowanych projektów prośrodowiskowych.
	Rozwijanie współpracy z miastami partnerskimi i wymiana dobrych praktyk.
	Współpraca międzygminna w zakresie utworzenia spójnej sieci rowerowej o ponadlokalnym znaczeniu.
	Współpraca z podmiotami i partnerami lokalnymi w zakresie rozwoju oferty turystycznej.
	Współpraca z podmiotami regionalnymi w zakresie promowania turystycznego znaczenia Gminy.
	Rozwój współpracy międzygminnej i powiatowej w zakresie komunikacji publicznej, dostosowanej do potrzeb wszystkich mieszkańców.
Tworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej	Tworzenie i ochrona zielonych przestrzeni publicznych.
	Budowa i przebudowa infrastruktury związanej z rozwojem funkcji gospodarczych na szlakach wodnych WJM.
	Budowa elementów małej architektury na terenie Gminy.
	Włączanie mieszkańców w gospodarowanie przestrzenią.
	Budowa, remont i modernizacja obiektów infrastruktury sportowej, kulturowej, rekreacyjnej i wypoczynkowej.
	Budowa stadionu wielofunkcyjnego wraz z niezbędną infrastrukturą w Mikołajkach.
	Budowa kompleksu wodno-rekreacyjnego i edukacyjnego w Mikołajkach.
	Rozbudowa i modernizacja placów zabaw.
	Remont i modernizacja świetlic na terenie Gminy.
	Niwelowanie barier architektonicznych dla osób starszych i z niepełnosprawnościami.
	Budowa, remont, modernizacja i doposażenie obiektów użyteczności publicznej.
	Rozwój i modernizacja przestrzeni cmentarnych.
Skuteczne zarządzanie ładem przestrzennym	Opracowanie i uchwalenie planu ogólnego Gminy.
	Sukcesywne zwiększanie pokrycia Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.
	Wzmocnienie estetyki przestrzeni publicznej.
	Zapobieganie rozproszonemu zabudowy.

Źródło: Opracowanie własne.

Cel 4. Ochrona unikalnych zasobów przyrodniczych oraz zwiększenie odporności na zmiany klimatu

Środowisko przyrodnicze Gminy Mikołajki, w szczególności system jezior mazurskich, tereny leśne oraz obszary objęte różnymi formami ochrony przyrody, stanowi jeden z kluczowych czynników determinujących jakość życia mieszkańców oraz podstawę rozwoju funkcji turystycznej Gminy. Z uwagi na wyjątkowe walory krajobrazowe i przyrodnicze, a także znaczną presję związaną z ruchem turystycznym, istotne jest, aby dokument Strategii uwzględniał kierunki rozwoju zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju, minimalizujące negatywną ingerencję w środowisko naturalne.

Szczególne znaczenie w tym zakresie ma kształtowanie postaw proekologicznych oraz zwiększanie świadomości mieszkańców i użytkowników przestrzeni Gminy w zakresie odpowiedzialnego korzystania z zasobów przyrodniczych. Zasadne jest zatem uwzględnienie działań edukacyjnych i informacyjnych, takich jak szkolenia, warsztaty czy publikacja materiałów informacyjnych, w szczególności na terenach objętych ochroną prawną oraz obszarach o wysokich walorach środowiskowych, w tym w bezpośrednim otoczeniu jezior i szlaków turystycznych.

Jednym z kluczowych współczesnych wyzwań środowiskowych Gminy Mikołajki są postępujące zmiany klimatu, których skutki mogą wpływać zarówno na stan zasobów przyrodniczych, jak i na funkcjonowanie lokalnej gospodarki turystycznej oraz jakość życia mieszkańców. W związku z tym Strategia zakłada nie tylko działania ukierunkowane na ochronę środowiska naturalnego, lecz również przedsięwzięcia adaptacyjne, mające na celu zwiększenie odporności Gminy na zmieniające się warunki klimatyczne. Obejmują one m.in. rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, wzmacnianie retencji wód opadowych, a także przeciwdziałanie skutkom suszy i upałów.

Integralnym elementem polityki środowiskowej Gminy Mikołajki musi być aktywna ochrona spójności ekosystemów oraz przeciwdziałanie degradacji strefy brzegowej jezior. Diagnoza wskazuje na konieczność zabezpieczenia korytarzy ekologicznych, które zapewniają drożność szlaków migracji fauny i ograniczają fragmentację cennych siedlisk. Równolegle, istotnym wyzwaniem jest walka z zagrożeniami biologicznymi, takimi jak ekspansywny i toksyczny Barszcz Sosnowskiego. Strategia powinna również kłaść szczególny nacisk na eliminację antropogenicznej presji na unikatowy krajobraz, przejawiającej się np. poprzez niszczenie trzcinowisk, które pełnią funkcję naturalnych filtrów biologicznych i są kluczowe dla zachowania bioróżnorodności zbiorników wodnych.

W kontekście zwiększania odporności na zmiany klimatu oraz dbałości o unikalny krajobraz Gminy Mikołajki, działania w zakresie transformacji energetycznej powinny być prowadzone w sposób wyważony i podporządkowany nadrzędnemu celowi ochrony zasobów przyrodniczych. Gmina położona jest na obszarze o umiarkowanie korzystnych warunkach nasłonecznienia, co stwarza potencjał do wykorzystania energii słonecznej. Jednocześnie stanowisko samorządu pozostaje negatywne wobec lokalizowania wielkopowierzchniowych farm fotowoltaicznych, które mogłyby ingerować w krajobraz oraz funkcjonowanie lokalnych ekosystemów. Ewentualne inwestycje w tym zakresie powinny być każdorazowo zgodne z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub planu ogólnego oraz podlegać szczegółowej analizie środowiskowej. Energia słoneczna może natomiast stanowić element wspierający lokalny bilans energetyczny przede wszystkim poprzez rozwój rozproszonych, indywidualnych instalacji oraz systemów montowanych na obiektach użyteczności publicznej, przy zachowaniu zasad ładu przestrzennego i ochrony walorów krajobrazowych.

Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii stanowi jeden z istotnych elementów realizacji polityki zrównoważonego rozwoju Gminy Mikołajki. Wdrażanie inwestycji w zakresie OZE przyczynia się do ochrony lokalnych walorów przyrodniczych, ograniczenia emisji zanieczyszczeń, redukcji zużycia nieodnawialnych surowców oraz zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego Gminy, przy jednoczesnym poszanowaniu krajobrazu i specyfiki obszaru mazurskiego.

Tabela 4. Cele operacyjne i kierunki działań w sferze klimatyczno-środowiskowej

Cel operacyjny	Kierunki działań
Przywrócenie wysokiej jakości zasobów wodnych oraz zwiększenie odporności Gminy na zmiany klimatu	Poprawa jakości wód powierzchniowych oraz ochrona i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych.
	Ochrona dostępności i integralności ekosystemów wodnych oraz stref przybrzeżnych.
	Rozwój systemów retencyjnych i błękitno-zielonej infrastruktury.
	Zwiększenie udziału zieleni odpornej na zmiany klimatu.
	Rozwój i modernizacja zieleni miejskiej.
Efektywna gospodarka odpadami i promocja postaw proekologicznych	Prowadzenie racjonalnej i efektywnej gospodarki odpadami.
	Rozbudowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.
	Rozwój małej infrastruktury wspomagającej utrzymanie czystości na terenie Gminy.
	Wdrożenie inteligentnych rozwiązań wspierających utrzymanie czystości.
	Budowanie świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym m.in. poprzez kampanie i materiały edukacyjno-informacyjne.
	Wdrażanie działań ograniczających zaśmiecanie lasów i jezior, nasilające się zwłaszcza w sezonie turystycznym.
Ochrona bioróżnorodności	Ochrona obszarów cennych przyrodniczo.
	Utrzymanie istniejących form ochrony przyrody, powoływanie nowych, wzbogacanie i odtwarzanie różnorodności biologicznej oraz renaturyzacja ekosystemów zdegradowanych.
	Zwalczanie gatunków inwazyjnych.
	Zabezpieczenie drożności korytarzy ekologicznych.
Rozwój OZE i poprawa jakości powietrza	Aktywna promocja stosowania energooszczędnych technologii w gospodarstwach domowych, instytucjach, podmiotach i obiektach użyteczności publicznej.
	Prowadzenie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji.

Cel operacyjny	Kierunki działań
	Wsparcie mieszkańców w wymianie źródeł ciepła na niskoemisyjne.
	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej.
	Budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci.
	Budowa i modernizacja systemu ciepłowniczego wraz z magazynami ciepła w miejscach wyznaczonych przez Gminę w MPZP.
	Promocja dobrych praktyk związanych z ochroną środowiska i działaniami na rzecz ochrony klimatu.

Źródło: Opracowanie własne.

Terytorialny wymiar Strategii

Terytorializacja polityki rozwoju ma na celu wskazanie konkretnych obszarów wymagających specjalnego wsparcia i pomocy, wykraczających poza działania określone dla całego województwa. Umożliwi to ukierunkowanie konkretnych działań na rzecz wykorzystania oraz intensyfikacji wewnętrznych i indywidualnych potencjałów, a także przeciwdziałanie występującym barierom rozwojowym, przy uwzględnieniu zróżnicowanych potrzeb i pełnionych funkcji obszarów.

Tereny wymagające szczególnego wsparcia określone zostały jako obszary strategicznej interwencji (OSI). Zgodnie z art. 5 pkt 6b ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, jest to *obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne*. Podejmowane działania w zakresie OSI mają za zadanie podniesienie poziomu i jakości życia lokalnej społeczności oraz rozwój gospodarczy JST. Kluczowym elementem jest wykorzystanie istniejących przewag konkurencyjnych oraz inicjowanie procesów rozwojowych na bazie posiadanych zasobów. Rolą samorządów terytorialnych jest reagowanie na zachodzące przemiany społeczno-gospodarcze oraz zapobieganie wystąpieniu negatywnych konsekwencji, przy jednoczesnym tworzeniu optymalnych warunków do zapewnienia rozwoju obszaru. Oferowane wsparcie w ramach polityki regionalnej skierowane jest głównie do obszarów o niekorzystnej sytuacji, wynikającej przede wszystkim z peryferyjnego położenia czy też utraty funkcji społeczno-gospodarczych.

Poziom krajowy

Zgodnie z zapisami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030), na poziomie krajowym wyznaczono następujące OSI:

- ▶ miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- ▶ obszary zagrożone trwałą marginalizacją,
- ▶ Polska Wschodnia (województwa: lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie),
- ▶ Śląsk.

Gmina Mikołajki została zaliczona do dwóch z powyższych Obszarów Strategicznej Interwencji, w tym obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz Polska Wschodnia.

OSI wymagającym ukierunkowanego wsparcia z poziomu krajowego jest **makroregion Polski Wschodniej**. Jest to OSI o charakterze ponadregionalnym, objęty dedykowanymi instrumentami wsparcia (m.in. Program Polska Wschodnia+).

Przynależność Gminy Mikołajki do tego OSI wynika z koncentracji zjawisk rozwojowych typowych dla wschodniej części kraju oraz dla mniejszych i średnich ośrodków miejskich o położeniu peryferyjnym. Obszary te – mimo poprawy wyposażenia infrastrukturalnego w ostatnich latach – nadal charakteryzują się niższym poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego w porównaniu do średniej krajowej.

KSRR 2030 wskazuje, że głównymi barierami rozwojowymi Polski Wschodniej są m.in. niska wydajność pracy, wynikająca z mniej nowoczesnej struktury gospodarki, ograniczona aktywność inwestycyjna sektora prywatnego, a także trudności na lokalnych rynkach pracy, skutkujące odpływem ludności – zwłaszcza ludzi młodych i lepiej wykształconych.

Gmina Mikołajki należy również do Obszarów Strategicznej Interwencji obejmujących gminy, które w największym stopniu są **zagrożone trwałą marginalizacją** z powodu kumulacji problemów społecznych. Obszary te, charakterystyczne szczególnie dla północnej i wschodniej części kraju, cechuje peryferyjne położenie poza dużymi

aglomeracjami, ograniczona dostępność transportowa, niski poziom przedsiębiorczości, brak pozarolniczych miejsc pracy oraz relatywnie niskie kwalifikacje zawodowe mieszkańców. Dodatkowo występują tu problemy demograficzne, takie jak starzenie się społeczeństwa, odpływ młodych osób oraz wyludnianie, a także deprywacja infrastruktury publicznej i duże zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej. W efekcie obszary te wymagają zintegrowanych działań interwencyjnych, aby przeciwdziałać dalszej marginalizacji.

Jednocześnie, scharakteryzowane powyżej obszary nierzadko dysponują istotnymi potencjałami endogenicznymi, które mogą stać się podstawą trwałego rozwoju. W przypadku Gminy Mikołajki są to w szczególności walory środowiskowe i krajobrazowe, potencjał turystyczny oraz możliwości rozwoju usług opartych na kapitale społecznym. Z tego względu działania interwencyjne w ramach OSI koncentrują się na wzmacnianiu konkurencyjności lokalnej gospodarki, rozwoju przedsiębiorczości, poprawie dostępności transportowej i cyfrowej, podnoszeniu jakości życia mieszkańców oraz wzmacnianiu zdolności instytucjonalnej samorządu i partnerstw lokalnych.

Poziom regionalny

Najważniejszym dokumentem na poziomie regionalnym wskazującym OSI jest **Warmińsko-Mazurskie 2030 – Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego**.

Wyróżnia ona 10 OSI na terenie Województwa, w tym:

- ▶ OSI Tygrys warmińsko-mazurski,
- ▶ OSI MOF Olsztyna,
- ▶ OSI MOF Elbląga,
- ▶ OSI MOF Ełku,
- ▶ OSI OF Wielkie Jeziora Mazurskie,
- ▶ OSI Niebieski Zachód,
- ▶ OSI Miasta CITTASLOW,
- ▶ OSI EGO,
- ▶ OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- ▶ OSI Obszary marginalizacji.

Gminę Mikołajki uwzględniono w trzech, z wyżej wymienionych obszarów strategicznej interwencji. Pierwszym z nich jest **OSI Tygrys warmińsko-mazurski**, który został wyznaczony na podstawie położenia ośrodka gminnego w odległości do 15 km od dróg krajowych nr 7 i nr 16, stanowiących główne osie rozwojowe regionu. Uzasadnieniem wyznaczenia OSI była potrzeba dynamizacji procesów rozwojowych oraz wzmocnienia konkurencyjności regionu w skali krajowej i międzynarodowej poprzez koncentrację działań gospodarczych, inwestycyjnych i infrastrukturalnych wzdłuż kluczowych korytarzy transportowych.

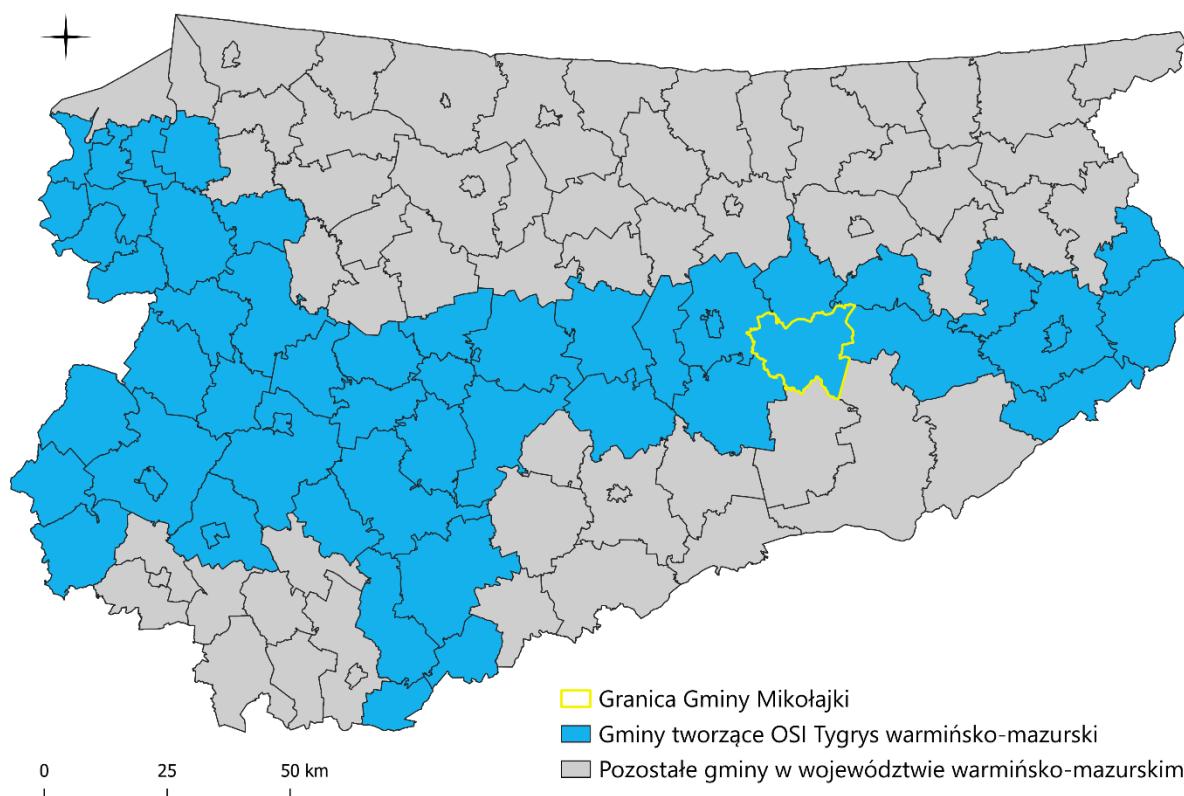
Cele OSI Tygrys warmińsko-mazurski w perspektywie do 2030 roku obejmują:

- ▶ Rozwój kompetencji przyszłości poprzez wzmocnienie rdzenia kompetencyjnego regionu, czego efektem ma być zapobieganie odpływowi mieszkańców.
- ▶ Wzrost inteligentnej produktywności, w tym rozwój inteligentnych specjalizacji i przygotowanie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych, sprzyjających wzrostowi powiązań funkcjonalnych, zarówno wewnątrz obszaru, jak i oddziałujących na obszary sąsiednie.
- ▶ Wspieranie kreatywnej aktywności opartej na współpracy sieciowej w skali krajowej i międzynarodowej.
- ▶ Budowę mocnych fundamentów rozwojowych poprzez realizację inwestycji infrastrukturalnych prowadzących do zwiększenia spójności terytorialnej regionu.

Przynależność Gminy Mikołajki do OSI Tygrys warmińsko-mazurski oznacza jej włączenie w obszar intensyfikacji rozwoju, którego oddziaływanie ma wykraczać poza granice lokalne i wzmacniać spójność całego województwa.

Rysunek 2. OSI Tygrys warmińsko-mazurski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Warmińsko-Mazurskie 2030 – Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*.

OSI OF Wielkie Jeziora Mazurskie, do którego również należy Gmina Mikołajki, obejmuje zespół gmin miejskich, miejsko-wiejskich i wiejskich zlokalizowanych w centralnej części województwa warmińsko-mazurskiego, powiązanych funkcjonalnie systemem Wielkich Jezior Mazurskich. Obszar ten został wyznaczony jako obszar strategicznej interwencji na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Uzasadnieniem jego wyznaczenia są unikatowe w skali kraju walory przyrodnicze, rozbudowany system wodny oraz rozwinięta infrastruktura turystyczna, które stanowią kluczowy potencjał rozwojowy województwa, w szczególności dla turystyki masowej i aktywnej.

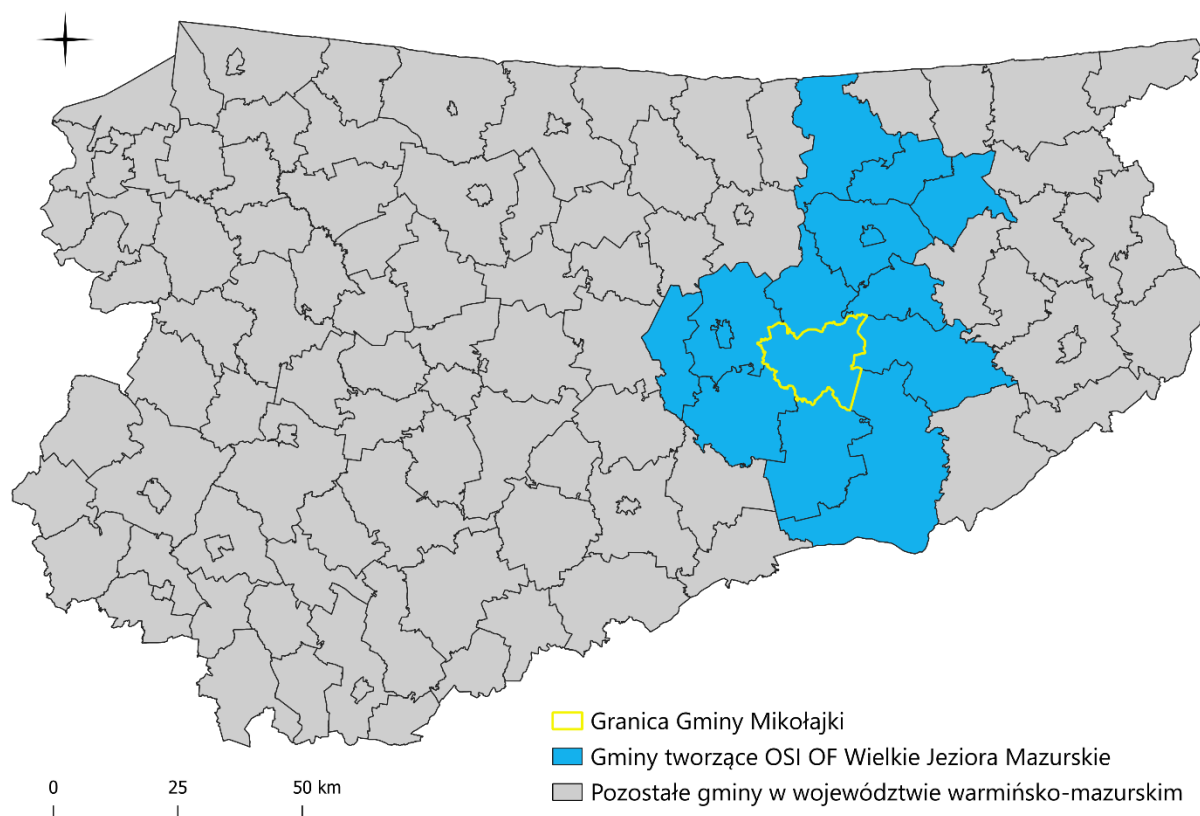
Cele OSI OF Wielkie Jeziora Mazurskie w perspektywie do 2030 roku obejmują:

- ▶ Rozwój kompetencji przyszłości poprzez wzmacnianie kompetencji mieszkańców i instytucji, rozwój organizacji społecznych i turystycznych, e-administracji, instytucji otoczenia biznesu oraz systemów usług społecznych, w tym wsparcia seniorów.
- ▶ Wzrost inteligentnej produktywności oparty na rozwoju konkurencyjnych usług i przedsiębiorstw należących do inteligentnych specjalizacji, odtwarzających dziedzictwo gospodarcze obszaru oraz na rozwoju całorocznej przedsiębiorczości i kompleksowej oferty turystyki aktywnej.
- ▶ Wspieranie kreatywnej aktywności poprzez rozwój infrastruktury społecznej, kulturalnej i edukacyjnej oraz wzmacnianie współpracy sieciowej pomiędzy samorządami, lokalnym biznesem i organizacjami pozarządowymi.
- ▶ Budowę mocnych fundamentów rozwojowych obejmujących wzmacnianie kapitału społecznego, poprawę dostępności komunikacyjnej i transportu zbiorowego, ochronę środowiska przyrodniczego, rozwój infrastruktury energetycznej i aktywnego wypoczynku.

Przynależność Gminy Mikołajki do OSI OF Wielkie Jeziora Mazurskie oznacza objęcie jej ukierunkowanym wsparciem w zakresie rozwoju turystyki, wzmacniania przedsiębiorczości lokalnej, ochrony środowiska i poprawy jakości życia mieszkańców.

Rysunek 3. OSI OF Wielkie Jeziora Mazurskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Warmińsko-Mazurskie 2030 – Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*.

Gmina Mikołajki znajduje się w grupie gmin miejsko-wiejskich zaliczonych do **OSI Obszary marginalizacji**. Są to gminy wskazane w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jako obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Oznacza to, iż kierunki interwencji planowane przez administrację rządową są zbieżne z planowanymi działaniami samorządu województwa.

Cele OSI Obszary marginalizacji w perspektywie do 2030 roku obejmują:

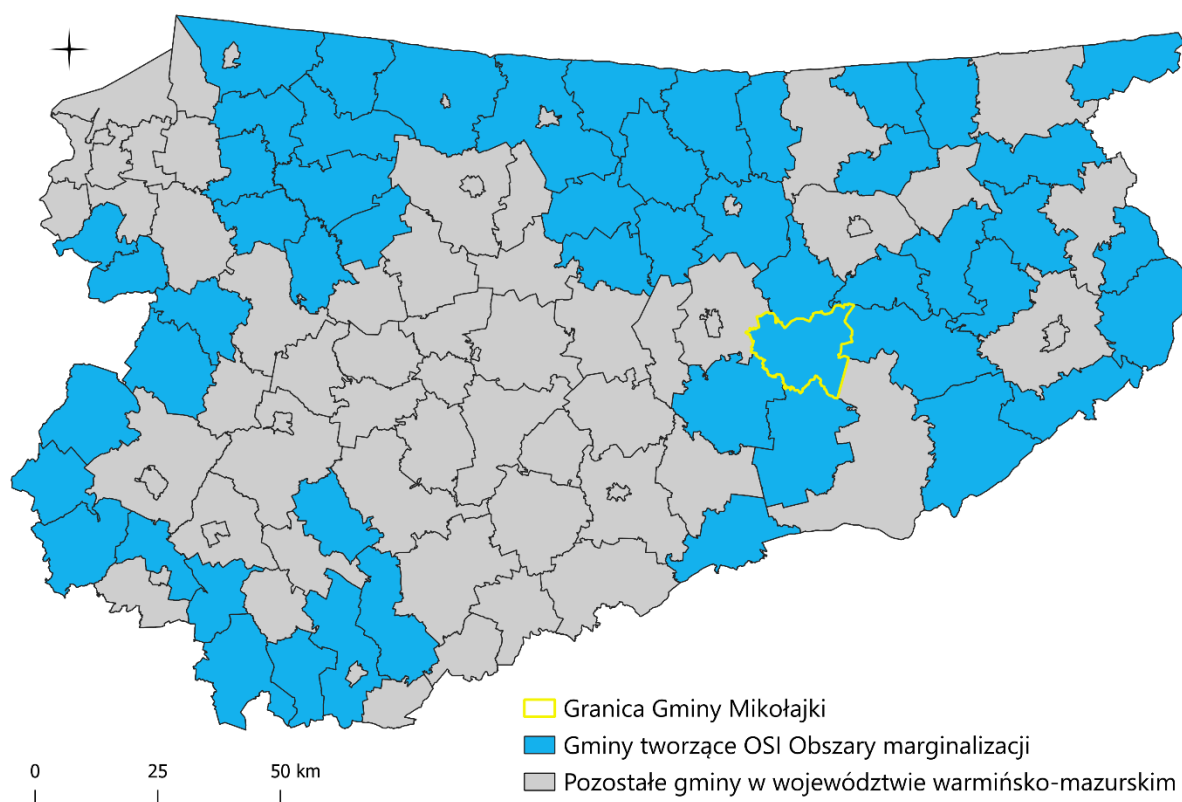
- ▶ Rozwijanie kompetencji przyszłości poprzez poprawę jakości i dostępności usług publicznych oraz rozwój e-administracji, a także odnowienie zdegradowanych funkcji obszarów miejskich i wiejskich.
- ▶ Włączenie lokalnej gospodarki w inteligentne specjalizacje regionu i rozwój ekonomii społecznej.

- ▶ Aktywizację dzieci, młodzieży i osób starszych poprzez programy edukacyjne i społeczne.
- ▶ Tworzenie mocnych fundamentów poprzez poprawę infrastruktury technicznej, transportowej oraz przestrzeni rekreacyjnych, a także zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii i ochronę środowiska naturalnego.

W kontekście Mikołajek oznacza to m.in. wzmocnienie roli miasta jako lokalnego centrum usług i turystyki, lepsze połączenia komunikacyjne z okolicznymi miejscowościami, wsparcie przedsiębiorczości lokalnej i inicjatyw społecznych, rozwój atrakcyjnych przestrzeni wypoczynku i rekreacji, przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska. Podsumowując uwzględnia się tutaj działania mające na celu ograniczenie marginalizacji społecznej i przestrzennej, zwiększenie spójności funkcjonalnej z regionem oraz wzmocnienie potencjału lokalnego – zarówno w wymiarze gospodarczym, jak i społecznym.

Rysunek 4. OSI Obszary marginalizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Warmińsko-Mazurskie 2030 – Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*.

Poziom lokalny

Na terenie Gminy Mikołajki wyodrębniono jeden obszar strategicznej interwencji na poziomie lokalnym, obejmujący strefę linii brzegowej jezior. Jest to obszar o szczególnym znaczeniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy, który z jednej strony stanowi istotny potencjał rozwojowy, a z drugiej jest narażony na specyficzne zagrożenia przestrzenne i środowiskowe, wymagające skoordynowanych działań interwencyjnych.

OSI zintegrowanego zarządzania linią brzegową jezior mazurskich stanowi ekologiczny i gospodarczy fundament tożsamości Gminy Mikołajki, obejmujący strefę styku lądu z wodą wzdłuż kluczowych akwenów, takich jak jeziora Mikołajskie, Śniardwy, Tałty oraz unikatowe Jezioro Łuknajno. Wyodrębnienie tego obszaru wynika z konieczności ochrony najwyższych walorów przyrodniczych i turystycznych Gminy.

Lokalna gospodarka jest nierozdzielnie połączona z tym obszarem poprzez dominujący sektor turystyczno-usługowy, który zapewnia ponad 8 tys. miejsc noclegowych oraz rozwiniętą infrastrukturę portową i gastronomiczną. Jednocześnie diagnoza strategiczna wskazuje na krytyczny stan zasobów wodnych, gdzie stan ogólny i chemiczny większości kluczowych jezior jest oceniany jako zły. Zagrożenie to potęguje silna antropogeniczna presja, objawiająca się nielegalnym grodzeniem linii brzegowej, niszczeniem trzcinowisk oraz zaśmiecaniem brzegów i lasów, szczególnie w szczycie sezonu letniego.

Interwencja strategiczna w tym obszarze musi koncentrować się przede wszystkim na pilnym opracowaniu planu ogólnego do czerwca 2026 roku. Konieczne jest również dalsze uszczelnianie systemów infrastruktury technicznej, aby wyeliminować bezpośredni dopływ zanieczyszczeń do wód. Działania te powinny być wspierane przez rozwój zrównoważonej mobilności, w tym dalszą rozbudowę sieci tras rowerowych.

Planowane działania inwestycyjne w obszarze strategicznej interwencji będą ukierunkowane na wzmocnienie funkcji rekreacyjnych, turystycznych i społecznych tego obszaru, przy jednoczesnym zachowaniu jego unikalnych walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Inwestycje będą realizowane w sposób zrównoważony, z poszanowaniem zasad ładu przestrzennego oraz dostępności przestrzeni nadwodnych dla mieszkańców i odwiedzających.

Zakłada się rozwój oraz modernizację infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej, w tym zagospodarowanie ogólnodostępnych terenów nadjeziornych, tworzenie i porządkowanie ciągów pieszych oraz stref aktywnego i biernego wypoczynku. Istotnym kierunkiem działań będzie również rozwój infrastruktury związanej z turystyką wodną, w szczególności poprzez unowocześnianie i uzupełnianie zaplecza żeglarskiego oraz poprawę standardu obsługi użytkowników akwenów.

Planowane inwestycje obejmą także kształtowanie i porządkowanie przestrzeni publicznych w bezpośrednim sąsiedztwie jezior, w tym adaptację wybranych terenów pod parki, skwery i miejsca integracji społecznej. Działania te będą sprzyjać zwiększeniu atrakcyjności wizualnej i funkcjonalnej obszaru, a jednocześnie ograniczać presję niekontrolowanej zabudowy i grodzenia linii brzegowej.

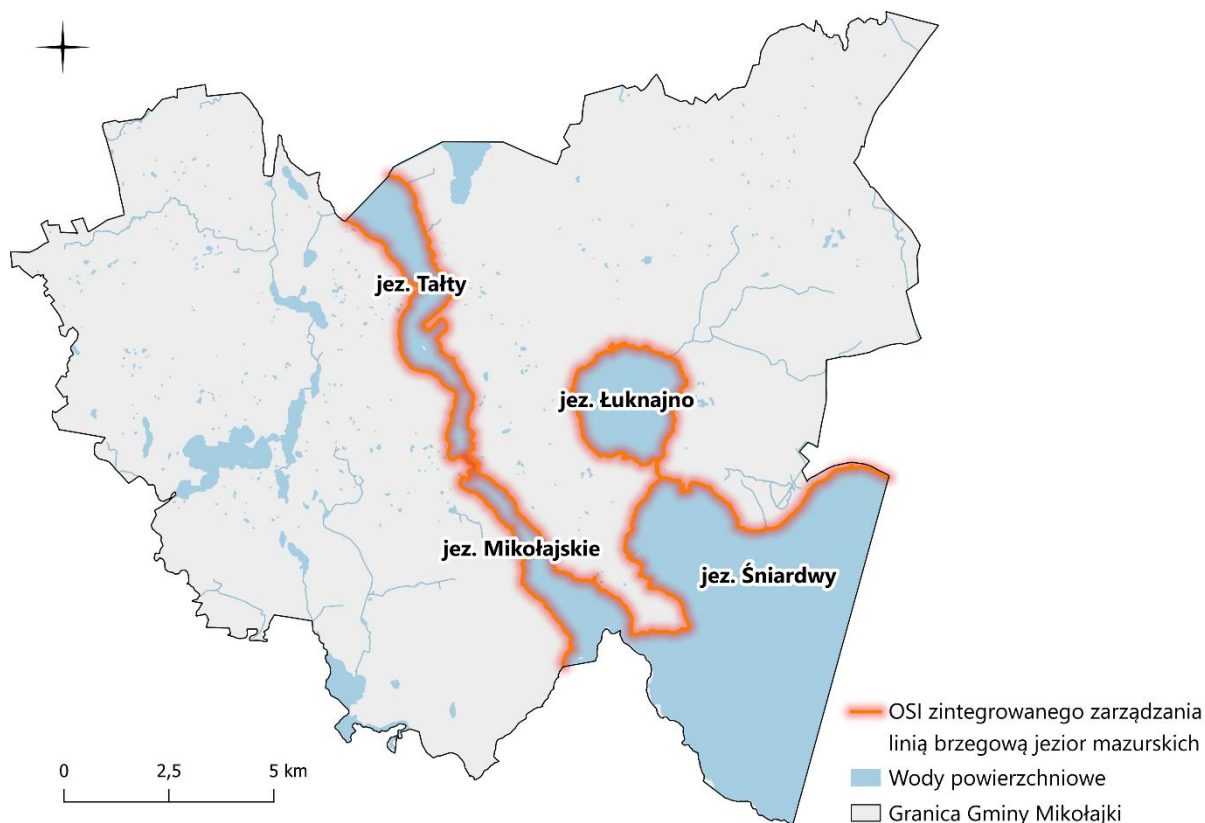
Szczególny nacisk zostanie położony na ochronę krajobrazu jeziornego i środowiska przyrodniczego, m.in. poprzez inwestycje wspierające zachowanie naturalnych form brzegów, poprawę jakości wód oraz systematyczne monitorowanie stanu ekosystemów wodnych. Równolegle realizowane będą działania poprawiające orientację i komfort użytkowników przestrzeni, takie jak czytelne oznakowanie miejsc i atrakcji turystycznych.

Uzupełnieniem działań inwestycyjnych będzie dbałość o zachowanie i właściwe wyeksponowanie dziedzictwa kulturowego zlokalizowanego w obszarze OSI, w tym modernizacja i adaptacja obiektów o wartości historycznej na cele turystyczne i społeczne. Całość planowanych inwestycji ma przyczynić się do podniesienia jakości

i konkurencyjności oferty usługowej Gminy, wzmacniając jej pozycję jako atrakcyjnego i przyjaznego miejsca wypoczynku oraz zamieszkania.

Rysunek 5. OSI zintegrowanego zarządzania linią brzegową jezior mazurskich

Źródło: Opracowanie własne.

Jednocześnie na pozostałym obszarze Gminy nie zidentyfikowano silnie zdegradowanych lub wyraźnie marginalizowanych przestrzeni wymagających natychmiastowych działań naprawczych. Oznacza to, że poza wskazanym OSI, działania rozwojowe i interwencyjne powinny obejmować całe terytorium Gminy, zapewniając równomierne wsparcie dla mieszkańców oraz wzmacniając spójność społeczną, gospodarczą i przestrzenną Gminy Mikołajki. Nadal istotne pozostaje wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, aktywizacji mieszkańców oraz poprawy dostępności usług publicznych i przestrzeni rekreacyjnych w skali całej Gminy, przy jednoczesnym skoncentrowaniu szczególnej uwagi planistycznej i inwestycyjnej na obszarze linii brzegowej jezior.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej, stanowiący układ wzajemnie powiązanych elementów Gminy, jest narzędziem polityki rozwoju warunkującym sukcesywną realizację podejmowanych przedsięwzięć oraz kształtowanie przestrzeni. Model ze względu na komplementarność poszczególnych uwarunkowań, przedstawia aspekty w zakresie struktury sieci osadniczej, systemu powiązań przyrodniczych, głównych korytarzy i elementów sieci transportowych oraz głównych elementów infrastruktury technicznej i społecznej. Ukazuje również zaplanowane inwestycje, obrazując tym samym podejmowane interwencje w celu osiągnięcia wyznaczonych celów operacyjnych, strategicznych i kierunków działań, tym samym pełniąc rolę wizualizacji przyjętej wizji rozwoju. Planowane działania rozwojowe muszą uwzględniać założenia zrównoważonego rozwoju, a więc zapewniać najwyższe standardy w zakresie ochrony środowiska. Kluczowy jest również charakter podejmowanych interwencji, które powinny zachować integralność kształtowanej przestrzeni oraz ciągłość procesów społeczno-gospodarczych, również w przypadku zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Ponadto, model powinien zawierać ustalenia zgodne z założeniami wyznaczonymi na poziomie wojewódzkim.

Mikołajki to gmina miejsko-wiejska położona w centralnej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie mrągowskim. Od północy graniczy z gminami Ryn i Miłki (powiat giżycki), od strony wschodniej z gminami Orzysz i Pisz (powiat piski), od południa z gminą Ruciane-Nida, zlokalizowaną w powiecie piskim, natomiast od zachodu z gminami Piecki oraz Mrągowo. Na sieć osadniczą Gminy składa się 17 sołectw: Baranowo, Cudnochyskie, Faszczyno, Górkło, Grabówka, Inulec, Jora Wielka, Kolonia Mikołajki, Lubiewo, Nowe Sady, Olszewo, Prawdowo, Stare Sady, Stawek, Tałty, Woźnice i Zełwągi.

Gmina zajmuje powierzchnię 256,4 km², co stanowi 24,1% powierzchni Powiatu oraz 1,1% powierzchni Województwa. Znaczna część Gminy to obszary wiejskie, co przekłada się na rozproszenie zabudowy – układ przestrzenny Gminy ma charakter mieszany: z silnym komponentem rolniczym, dużą częścią lasów i jezior.

Głównym ośrodkiem funkcjonalnym Gminy jest miejscowość Mikołajki, świadcząca usługi administracyjne i społeczne (szkolnictwo podstawowe i nauczanie przedszkolne, pomoc społeczna), kulturowe (organizacja wydarzeń i imprez okolicznościowych), gospodarcze (kreujące lokalny rynek pracy), a także zapewniające miejsca aktywności i integracji lokalnej społeczności, generując tym samym najsilniejsze impulsy rozwojowe.

W strukturze osadniczej Gminy Mikołajki dominuje zabudowa jednorodzinna, koncentrująca się przede wszystkim w miejscowości Mikołajki oraz w otoczeniu głównych jezior, w tym jeziora Mikołajskiego i jeziora Tałty, a także wzdłuż najważniejszych ciągów komunikacyjnych. Układ przestrzenny zabudowy ma w dużej mierze charakter zwarty, szczególnie w obszarach miejskich i o bardziej intensywnych funkcjach turystycznych, jednak na terenach wiejskich widoczna jest również zabudowa o charakterze rozproszonym, wynikająca m.in. z uwarunkowań przyrodniczych, co przekłada się na konieczność prowadzenia racjonalnej polityki w zakresie zagospodarowania przestrzennego Gminy.

Gmina Mikołajki odznacza się krajobrazem jeziornym i turystyczno-rekreacyjnym, w którym istotną rolę odgrywają akweny wodne, tereny leśne oraz obszary o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, kształtujące charakter Gminy i jej funkcje rozwojowe.

Występujące na jej terenie duże kompleksy leśne, zlokalizowane są głównie w południowo-zachodniej i wschodniej części Gminy, pełniąc nie tylko funkcje krajobrazowe, ochronne czy produkcyjne, ale również rekreacyjne. Powierzchnia gruntów leśnych w 2024 roku wynosiła 5 965,40 ha, a lesistość kształtowała się na poziomie 22,7%.

Elementem kształtującym strukturę przyrodniczą oraz wpływającym na atrakcyjność turystyczną i krajobrazową są również jednolite części wód powierzchniowych, spośród których 16 zagrożonych jest ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, a ich stan ogólny określony jest jako zły. Obszar Gminy znajduje się również w granicach 2 jednolitych części wód podziemnych, których stan ocenia się jako dobry.

Na podstawie map zagrożenia powodziowego stwierdzono, że na terenie Gminy Mikołajki nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

Na terenie Gminy Mikołajki występują różnorodne formy ochrony przyrody, wynikające z wysokich walorów środowiska naturalnego oraz położenia Gminy w obszarze o szczególnym znaczeniu przyrodniczym i krajobrazowym. Szczególną rolę odgrywa 5 obszarów Natura 2000, 4 rezerваты przyrody, 3 obszary chronionego krajobrazu oraz Mazurski Park Krajobrazowy, których celem jest zachowanie cennych siedlisk przyrodniczych, różnorodności biologicznej oraz walorów krajobrazowych. Uzupełnieniem systemu ochrony jest 8 pomników przyrody, chroniących pojedyncze obiekty o wyjątkowych wartościach przyrodniczych, historycznych lub krajobrazowych, a także 5 użytków ekologicznych. Ponadto w granicach Gminy znajduje się również teren o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych zlokalizowany na półwyspie Kusnort, położonym pomiędzy jeziorami Mikołajskim i Śniardwy. Obszar ten, ze względu na swoje unikalne znaczenie dla zachowania bioróżnorodności, wymaga szczególnej ochrony i prowadzenia zrównoważonej polityki przestrzennej. Konieczne jest podejmowanie działań ograniczających presję inwestycyjną i turystyczną, tak aby zachować naturalny charakter krajobrazu oraz walory środowiskowe półwyspu dla przyszłych pokoleń.

System transportowy Gminy kształtowany jest przez sieć dróg o znaczeniu krajowym, regionalnym i lokalnym, zapewniając dogodne połączenia zarówno z ośrodkami miejskimi w regionie, jak i na terenie istniejących sołectw. Najważniejszymi trasami przebiegającymi przez Gminę jest DK nr 16, umożliwiającą dostęp do większych ośrodków województwa oraz regionów sąsiednich, a także drogi wojewódzkie

o numerach: 609, 642 oraz 643. Komunikacja indywidualna, zwłaszcza samochodowa, jest dominującym środkiem transportu dla mieszkańców i turystów.

Gmina Mikołajki posiada także rozwiniętą infrastrukturę wodną – Szlak Wielkich Jezior Mazurskich jest jednym z kluczowych walorów turystycznych regionu i unikatowym w skali europejskiej systemem dróg wodnych o długości ponad 100 km. Przebiega przez najważniejsze miejscowości turystyczne Mazur, w tym Mikołajki, i corocznie przyciąga liczne grono turystów korzystających z żeglugi pasażerskiej, żeglarstwa oraz sportów wodnych.

Przez teren Gminy Mikołajki przebiega trasa linii kolejowej nr 223 relacji Czerwonka – Ełk. W 2010 roku przewozy na odcinku Mrągowo – Orzysz zostały zawieszone, a reaktywacja tej linii od wielu lat jest tematem poruszonym w dyskusjach dotyczących poprawy dostępności transportowej regionu. Najbliższe stacje znajdują się w pobliskich miastach, co sprawia, że dostępność komunikacyjna opiera się głównie na drogach i transporcie wodnym.

Istotnym elementem układu transportowego są również ciągi ruchu rowerowego oraz pieszego – na terenie Gminy widoczna jest potrzeba podjęcia działań w tym zakresie. Planowane inwestycje w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej oraz współpracy o charakterze ponadlokalnym w ramach niniejszej Strategii służyć będą nie tylko użytkownikom zewnętrznym, ale również lokalnej społeczności, oddziałując na komfort poruszania się po obszarze całej Gminy oraz podnosząc jej atrakcyjność turystyczną.

Na terenie Gminy Mikołajki funkcjonuje publiczny transport zbiorowy, który obejmuje cały jej obszar, a ponadto realizuje dowóz dzieci i młodzieży do placówek oświatowych.

Gmina Mikołajki zlokalizowana jest w stosunkowo bliskiej odległości od ośrodków miejskich: 26 km od Mrągowo, które jest siedzibą Powiatu oraz 84 km od Olsztyna – stolicy województwa warmińsko-mazurskiego. Od stolicy kraju – Warszawy dzieli ją 250 km.

Najbliżej zlokalizowanymi portami lotniczymi względem Gminy Mikołajki są: Port Lotniczy Olsztyn-Mazury w Szymanach (ok. 70 km), Port Lotniczy Warszawa Okęcie (ok. 260 km) oraz Port Lotniczy Gdańsk im. Lecha Wałęsy (ok. 280 km).

Na terenie Gminy Mikołajki funkcjonuje infrastruktura elektroenergetyczna zapewniająca zasilanie w energię elektryczną zarówno obszarów miejskich, jak i wiejskich. System elektroenergetyczny opiera się na sieci linii wysokiego oraz średniego napięcia, które umożliwiają przesył i dystrybucję energii do gospodarstw domowych, obiektów użyteczności publicznej, podmiotów gospodarczych oraz infrastruktury turystycznej. Linie elektroenergetyczne przebiegają przez obszary zurbanizowane, tereny rolnicze oraz obszary o wysokich walorach przyrodniczych, co wymaga uwzględniania uwarunkowań środowiskowych i krajobrazowych przy planowaniu ich modernizacji lub rozbudowy. Rozwój i utrzymanie linii elektroenergetycznych stanowi istotny element zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego Gminy oraz warunek dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Infrastruktura techniczna Gminy Mikołajki stanowi istotny element warunkujący jakość życia mieszkańców oraz możliwości dalszego rozwoju osadniczego i gospodarczego. Gmina dysponuje podstawowymi systemami infrastrukturalnymi, które jednak – ze względu na zróżnicowaną strukturę osadniczą oraz presję turystyczną – wymagają systematycznej modernizacji i dostosowywania do zmieniających się potrzeb.

Na terenie Gminy funkcjonuje sieć wodociągowa, zapewniająca dostęp do wody pitnej zarówno mieszkańcom, jak i podmiotom świadczącym usługi turystyczne, a także kanalizacja sanitarna. Istniejąca infrastruktura wodociągowa i kanalizacyjna jest sukcesywnie modernizowana oraz rozbudowywana.

Kluczowym elementem infrastruktury jest również oczyszczalnia ścieków w Mikołajkach, która obsługuje znaczną część Gminy i pełni istotną rolę w ochronie wód powierzchniowych oraz środowiska jeziornego. Uzupełnieniem działań w zakresie gospodarki ściekowej jest budowa przydomowych oczyszczalni ścieków

w miejscowości Olszewo oraz projekt budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach leżących poza aglomeracją Gminy Mikołajki. Celem tych działań jest poprawa standardu sanitarnego na obszarach o rozproszonej zabudowie, gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie utrudniona.

Sieć gazowa na terenie Gminy obejmuje wybrane obszary, w tym przede wszystkim miejscowość Mikołajki. Stopniowy rozwój infrastruktury gazowej przyczynia się do poprawy komfortu mieszkańców, ograniczania niskiej emisji oraz zwiększania efektywności energetycznej budynków, jednak jej dostępność wciąż pozostaje zróżnicowana przestrzennie.

Rozwój infrastruktury technicznej, w tym sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej, stanowi jedno z kluczowych wyzwań inwestycyjnych Gminy Mikołajki. Planowane działania w tym zakresie będą ukierunkowane na poprawę dostępności usług infrastrukturalnych oraz ochronę środowiska naturalnego – w szczególności wód jeziornych.

Na sieć infrastruktury społecznej składają się takie obiekty jak: Centrum Kultury „Kłobuk” w Mikołajkach wraz z filią w Woźnicach, Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Mikołajki (z siedzibą w budynku Centrum Kultury), Zespół Oświatowy w Mikołajkach z Przedszkolem Samorządowym „Promyczek” oraz Żłobkiem Samorządowym „Promyk”, Szkoła Podstawowej im. M. Konopnickiej w Olszewie, Szkoła Podstawowej w Baranowie, Komisariat Policji w Mikołajkach, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mikołajkach oraz świetlice wiejskie w miejscowościach: Tałty, Górkló, Nowe Sady, Lubiewo, Zełwągi i Stawek. Sieć infrastruktury społecznej uzupełniają również funkcjonujące w Gminie ośrodki zdrowia.

Istotnym atutem Gminy są również jej zabytki, które zostały uwzględnione w Gminnej Ewidencji Zabytków. W ewidencji znajdują się zarówno budynki sakralne, budynki użyteczności publicznej, jak i tradycyjna zabudowa mieszkalna i gospodarcza, tworzące historyczną tkankę miejscowości.

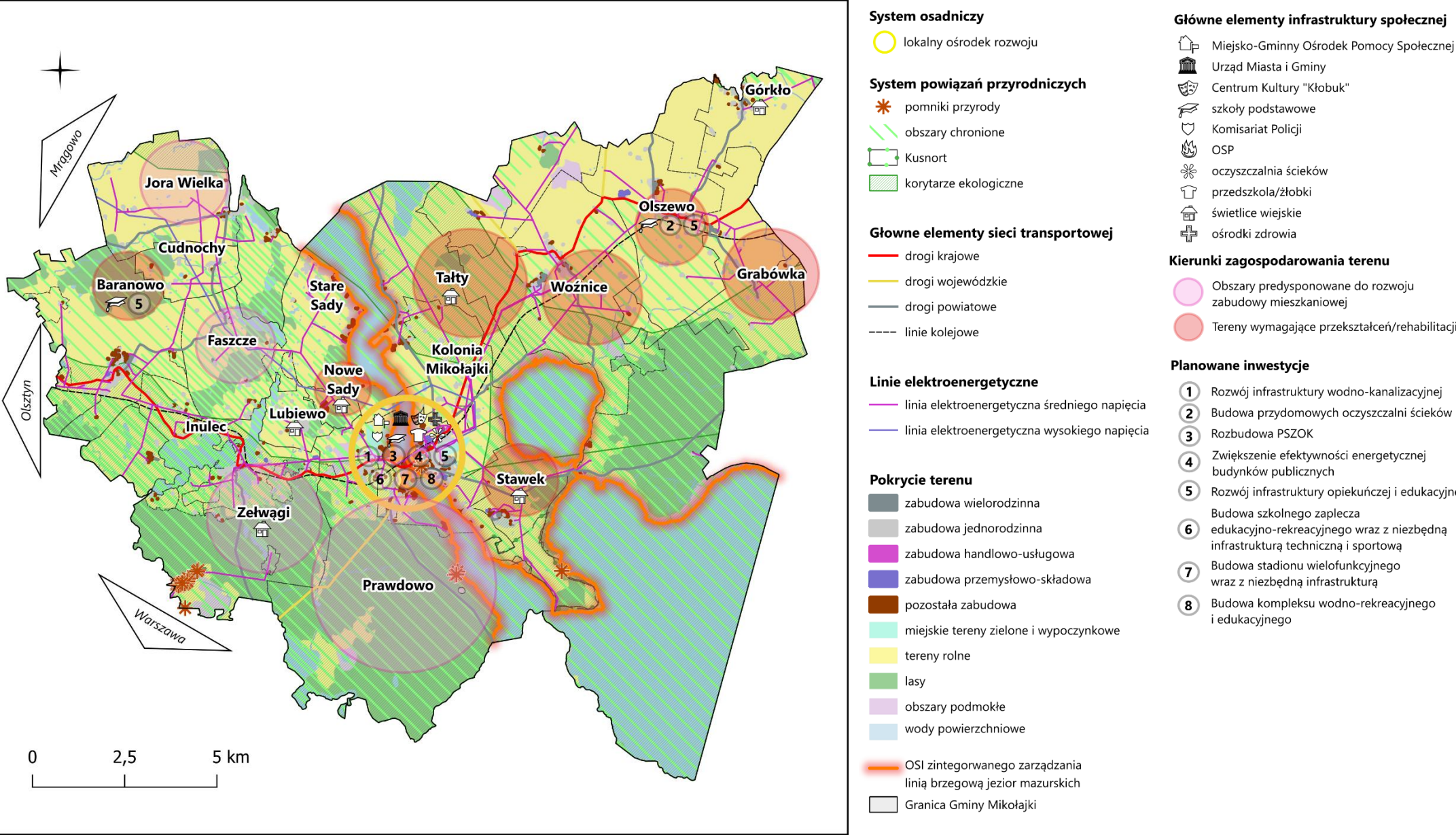

Gmina Mikołajki przynależy do Obszaru Funkcjonalnego Wielkie Jeziora Mazurskie (OF WJM), który obejmuje gminy położone wokół głównych akwenów Pojezierza Mazurskiego i charakteryzuje się silnymi, wzajemnie powiązanymi funkcjami turystycznymi, rekreacyjnymi, środowiskowymi i gospodarczymi. Obszar ten został wyznaczony jako jeden z dziesięciu obszarów strategicznej interwencji na poziomie województwa warmińsko-mazurskiego. Uzasadnieniem jego wyznaczenia są unikatowe w skali kraju walory przyrodnicze, rozbudowany system wodny oraz rozwinięta infrastruktura turystyczna, które stanowią kluczowy potencjał rozwojowy województwa, w szczególności dla turystyki masowej i aktywnej.

Na terenie Gminy Mikołajki zidentyfikowano obszary wymagające przekształceń i rehabilitacji, obejmujące w szczególności tereny po byłych państwowych gospodarstwach rolnych zlokalizowane w wybranych miejscowościach Gminy. Działania w tych obszarach będą ukierunkowane na przywracanie im funkcji społecznych i gospodarczych oraz poprawę jakości zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie Gminy Mikołajki również wyodrębniono obszar strategicznej interwencji obejmujący strefę linii brzegowej jezior, stanowiący kluczowy potencjał rozwojowy Gminy, a jednocześnie obszar szczególnie narażony na presję antropogeniczną i degradację środowiska. OSI to obejmuje najważniejsze akweny, będące fundamentem tożsamości przyrodniczej i gospodarczej Gminy. Interwencja w tym obszarze koncentruje się na ochronie zasobów wodnych, przeciwdziałaniu niekontrolowanemu zagospodarowaniu linii brzegowej oraz poprawie ładu przestrzennego. Równolegle planowane są inwestycje wzmacniające funkcje rekreacyjne i społeczne, rozwój infrastruktury turystycznej i żeglarskiej oraz kształtowanie ogólnodostępnych przestrzeni publicznych nad jeziorami, realizowane z poszanowaniem walorów krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego.

Rysunek 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Mikołajki

Źródło: Opracowanie własne.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Polityka przestrzenna powinna być prowadzona zgodnie z zasadami kształtowania ładu przestrzennego oraz efektywnego gospodarowania przestrzenią, co prowadzi do podniesienia atrakcyjności Gminy oraz poziomu i jakości życia lokalnej społeczności. Konieczne jest, aby działania te odbywały się z uwzględnieniem ochrony posiadanych walorów przyrodniczych oraz zasobów dziedzictwa kulturowego.

Przedstawione rekomendacje pełnią rolę wspomagającą i usprawniającą sukcesywne wdrażanie wyznaczonych celów niniejszej Strategii. Stanowią również katalog dobrych praktyk skierowanych nie tylko do samorządu terytorialnego, ale również do pozostałych interesariuszy, ze szczególnym uwzględnieniem społeczności lokalnej. Podstawową zasadą dotyczącą prawidłowego planowania przestrzennego w Gminie jest zagwarantowanie udziału społeczeństwa w opracowywaniu dokumentów planistycznych dotyczących zagospodarowania przestrzeni. W związku z tym konieczne jest informowanie mieszkańców o możliwości uczestniczenia w zarządzaniu obszarem Gminy.

Tabela 5. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Mikołajki

Obszar	Ustalenia i rekomendacje
Ochrona środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu	<ul style="list-style-type: none">• Zapobieganie ekspansji zabudowy na tereny leśne.• Ochrona istniejących ekosystemów i bioróżnorodności.• Ochrona jakości wód, w tym przed negatywnymi czynnikami działalności rolniczej.• Wykorzystanie zbiorników wodnych do funkcji związanych z turystyką, rekreacją oraz sportem, z zachowaniem poszanowania środowiska przyrodniczego.• Ochrona istniejących oraz identyfikacja potencjalnych form ochrony przyrody.

Obszar	Ustalenia i rekomendacje
	<ul style="list-style-type: none">• Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury.• Zapobieganie antropopresji na obszarach o szczególnych walorach przyrodniczych.• Przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy.• Ograniczenie zanieczyszczenia powietrza i gleb.• Zachowanie ciągłości przebiegu korytarzy ekologicznych.• Tworzenie pasów zieleni komunikacyjnej stanowiących barierę dla rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń oraz zwiększanie powierzchni terenów zielonych.• Tworzenie nowych oraz powiększanie już istniejących terenów zielonych blisko obszarów mieszkaniowych (parki i skwery „kieszonkowe”).• Zapewnienie efektywności energetycznej poprzez zwiększenie udziału wytworzonej energii odnawialnej poprzez aktywną promocję OZE i prowadzenie prac termomodernizacyjnych budynków.• Prowadzenie działań mających na celu ograniczenie niskiej emisji ze źródeł komunalno-bytowych oraz źródeł liniowych, w tym wymiana indywidualnych źródeł ciepła.• Budowanie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez organizację warsztatów/kampanii informacyjnych i edukacyjnych.• Promowanie zrównoważonych środków transportu.• Wykorzystanie obszarów zielonych do celów turystycznych i rekreacyjnych poprzez budowę ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych, budowę i utrzymanie infrastruktury rekreacyjnej.• Ograniczanie zmian przeznaczenia gruntów lepszych klas bonitacyjnych na cele nierolnicze.• Zakaz wykonywania prac oddziałujących w sposób trwały i negatywny na istniejącą rzeźbę terenu i walory krajobrazowe, za wyjątkiem czynności dotyczących ochrony przeciwpowodziowej oraz infrastruktury spełniającej kluczowe potrzeby mieszkańców.• Utrzymywanie wysokiego udziału powierzchni biologicznie czynnej na terenach inwestycyjnych.• Rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym.• Ograniczenie budowy farm fotowoltaicznych.

Obszar	Ustalenia i rekomendacje
Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	<ul style="list-style-type: none">• Ochrona obiektów zabytkowych i terenów o wysokiej wartości kulturowej.• Ochrona różnorodności i wielokulturowości dziedzictwa kulturowego regionu i dóbr kultury współczesnej.• Promocja atrakcji turystycznych oraz lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego, przy zachowaniu ich potencjału i wartości.• Systematyczne aktualizowanie Gminnej Ewidencji Zabytków.• Ochrona tradycyjnych form architektonicznych.• Realizacja gminnego programu opieki nad zabytkami.• Prowadzenie wymaganych prac konserwatorskich obiektów zabytkowych, przy uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.• Przystosowanie zachowanych założeń i obiektów, które utraciły swoje pierwotne funkcje, do nowych, współczesnych potrzeb, z uwzględnieniem wymogów w zakresie ich dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami oraz – w miarę możliwości – wykorzystujących rozwiązania w zakresie efektywności energetycznej oraz rozwiązania w zakresie adaptacji do zmian klimatu.• Redukcja zewnętrznych przestrzeni reklamowych, obniżających wartość estetyczną obiektów.• Ochrona gminnych tradycji związanych z jej rolniczą funkcją.
Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej	<ul style="list-style-type: none">• Lokalizacja nowych form zabudowy, szczególnie o charakterze publicznym, na terenach z wykształconą infrastrukturą transportową.• Utrzymanie i kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy, z możliwością jej uzupełnienia.• Wzmacnianie zewnętrznych i wewnętrznych sieci połączeń komunikacyjnych.• Budowanie właściwych relacji przestrzennych poprzez zapewnienie dostępu do przestrzeni zielonych, terenów rekreacyjnych, układów komunikacyjnych oraz infrastruktury komunalnej.

Obszar	Ustalenia i rekomendacje
	<ul style="list-style-type: none">• Zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej.• Utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi oraz otuliną biologiczną cieków wodnych.• Dostosowywanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.• Ograniczenie negatywnego wpływu terenów aktywności gospodarczej na sąsiadującą zabudowę zagrodową, mieszkaniową, środowisko i krajobraz.• Uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy.• Przeciwdziałanie konfliktom przestrzennym poprzez zachowanie równowagi pomiędzy dostępnością usług, lokalizacji terenów działalności gospodarczej i terenów produkcyjnych a uciążliwością ich oddziaływania na tereny sąsiednie, w tym szczególnie tereny użytkowane rolniczo.
Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego	<ul style="list-style-type: none">• Zagwarantowanie udziału lokalnej społeczności w kształtowaniu przestrzeni.• Ujęcie planowanych inwestycji o znaczeniu regionalnym i krajowym w polityce przestrzennej.• Przeprowadzanie analiz oceny wpływu inwestycji na środowisko i krajobraz.• Lokalizowanie inwestycji poza obszarami objętymi ochroną prawną oraz występowania wysokiej jakości gleb.• Stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu.• Wykorzystanie istniejącej infrastruktury do realizacji inwestycji celu publicznego.
Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego	<p>Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, za obiekty handlu wielkopowierzchniowego uznaje się obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², których lokalizacja podlega szczególnym zasadom kształtowania</p>

Obszar	Ustalenia i rekomendacje
	<p>polityki przestrzennej Gminy. Ich sytuowanie wymaga odpowiednich ustaleń w planie ogólnym oraz w MPZP.</p> <p>Na obszarze Gminy Mikołajki nie planuje się lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Z tego względu nie skonstruowano ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w zakresie ich lokalizacji.</p>
Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej	<ul style="list-style-type: none">• Zwiększenie dostępności transportu zbiorowego do kluczowych punktów użyteczności publicznej.• Zapewnienie bezpiecznego systemu komunikacji pieszej, rowerowej, transportu zbiorowego oraz samochodowego poprzez budowę poboczy, chodników, przejść dla pieszych, montaż lamp ulicznych i sygnalizacji świetlnych.• Rozwój systemów ścieżek i tras rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.• Tworzenie miejsc postojowych zgodnie z zapotrzebowaniem.• Zapewnienie optymalnego dostępu do komunikacji zbiorowej, zapewniającej dogodne połączenia z większymi ośrodkami miejskimi.• Rozwój sieci dróg na obszarach o najniższej dostępności transportowej.• Rozwój szerokopasmowej sieci internetowej.• Łączenie terenów zieleni urządzonej z systemem komunikacyjnym (przystanki, przystanki rowerowe, ścieżki rowerowe, ścieżki piesze).• Stosowanie barier akustycznych przy szlakach komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu.• Budowa i rozbudowa infrastruktury do ładowania samochodów elektrycznych.• Niwelowanie barier architektonicznych dla osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz rozwój systemu opieki nad osobami ze szczególnymi potrzebami.• Przeprowadzanie analiz oceny wpływu inwestycji na środowisko.

Obszar	Ustalenia i rekomendacje
	<ul style="list-style-type: none">• Zapobieganie przenikania zabudowy mieszkaniowej z przemysłową.• Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury drogowej.• Dalszy rozwój systemów infrastruktury technicznej, w tym wodno-kanalizacyjnej, będącej podstawą do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z działalnością gospodarczą.• Wyposażenie terenów w sprawny system odprowadzania i utylizacji ścieków, niezbędny przy wysokim stopniu zwodociągowania.• Wzrost produkcji energii bazującej na źródłach odnawialnych.• Tworzenie przestrzeni poszerzających ofertę spędzania czasu wolnego i aktywności społecznej, stosownie do potrzeb i oczekiwań mieszkańców.• Utrzymywanie i poprawa jakości usług o charakterze publicznym (szkoły, przedszkola, instytucje kultury), w tym bazy infrastrukturalnej.
Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW	<ul style="list-style-type: none">• Lokalizacja urządzeń zgodnie ze wskazaniami dla poszczególnych obszarów, określonych w obowiązujących aktach prawa miejscowego.• Stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu.• Podejmowanie działań powstrzymujących znaczne przeobrażenie krajobrazu kulturowego i przyrodniczego.
Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko	<ul style="list-style-type: none">• Zagwarantowanie udziału lokalnej społeczności w kształtowaniu przestrzeni.• Przeprowadzenie procedur oceny oddziaływania na środowisko dla poszczególnych przedsięwzięć.• Lokowanie inwestycji poza obszarami cennymi przyrodniczo.• W przypadku możliwości wystąpienia negatywnych oddziaływań na stan środowiska przyrodniczego, należy wprowadzić rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą.

Obszar	Ustalenia i rekomendacje
	<ul style="list-style-type: none">• Uwzględnienie położenia form ochrony przyrody, ograniczeń wynikających z aktów prawa miejscowego oraz istniejących planów ochrony.
Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	<ul style="list-style-type: none">• Zachowanie oraz tworzenie kompleksów leśnych i towarzyszących im łąk w dotychczasowym użytkowaniu.• Ochrona ekosystemów leśnych i zwiększanie poziomu lesistości.• Przeznaczenie obszarów na rozwój przestrzeni produkcyjnej przy uwzględnieniu klas gleb oraz zgodnie z zasadami ochrony gruntów i siedlisk przyrodniczych.• Zalesianie nieużytków i obszarów o słabej jakości gruntów.• Dopuszczanie na terenach leśnych wytyczania szlaków turystycznych oraz urządzenie miejsc postojowych i punktów widokowych.• Ochrona gleb o wysokiej jakości.• Utrzymanie elementów kształtujących krajobraz terenów rolnych (m.in. zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, wyspy leśne, oczka wodne, torfowiska).• Kontynuacja rolniczego sposobu użytkowania terenów, szczególnie w obrębie zwartych kompleksów gleb o wysokiej jakości i przydatności rolniczej.• Wzrost konkurencyjności i produktywności gospodarstw.• Propagowanie i stosowanie dobrych praktyk rolniczych.
Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji	<ul style="list-style-type: none">• Tworzenie zielonych przestrzeni, sprzyjających rozwojowi funkcji rekreacyjnych, wypoczynkowych, edukacyjnych i integrujących społeczność lokalną.• Zagwarantowanie udziału lokalnej społeczności w kształtowaniu przestrzeni.• Prowadzenie działań naprawczych wynikających z zanieczyszczenia powierzchni ziemi.• Wprowadzenie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

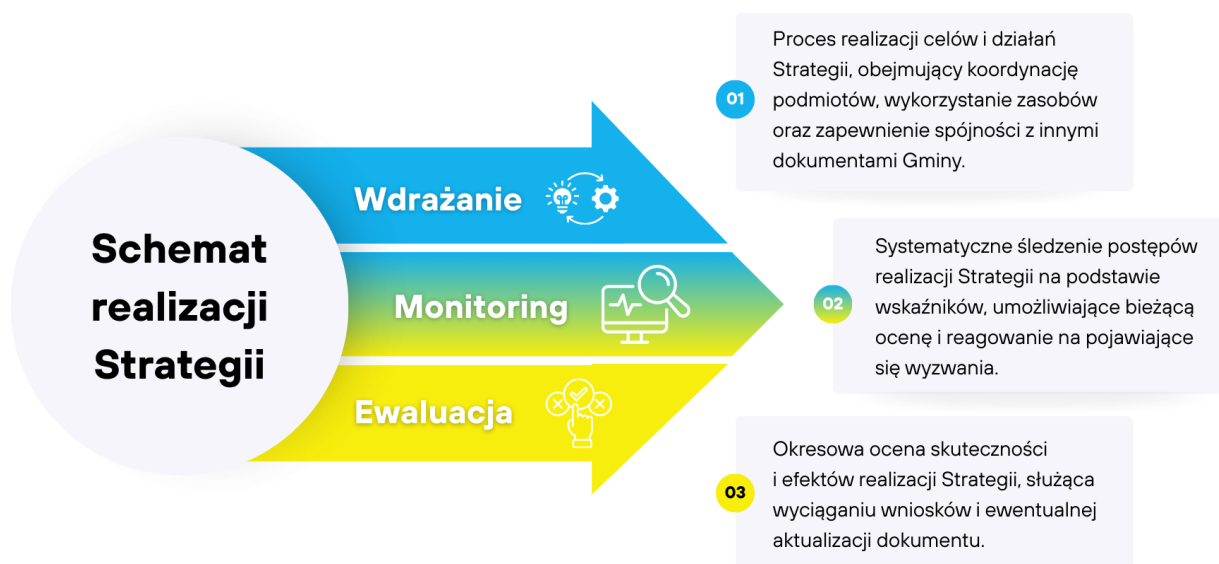
Źródło: Opracowanie własne.

System realizacji Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 jest najważniejszym dokumentem określającym politykę rozwojową w ciągu najbliższych kilku lat. Przedstawia kluczowe kierunki działań, które znacząco wpłyną na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz konkurencyjność gospodarczą, przy jednoczesnym zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Z tego powodu istotnym elementem jest prawidłowo określony system realizacji Strategii, definiujący podmioty odpowiedzialne za wdrażanie określonych założeń, a także sposób i stopień ich implementacji.

Rysunek 7. Schemat realizacji Strategii

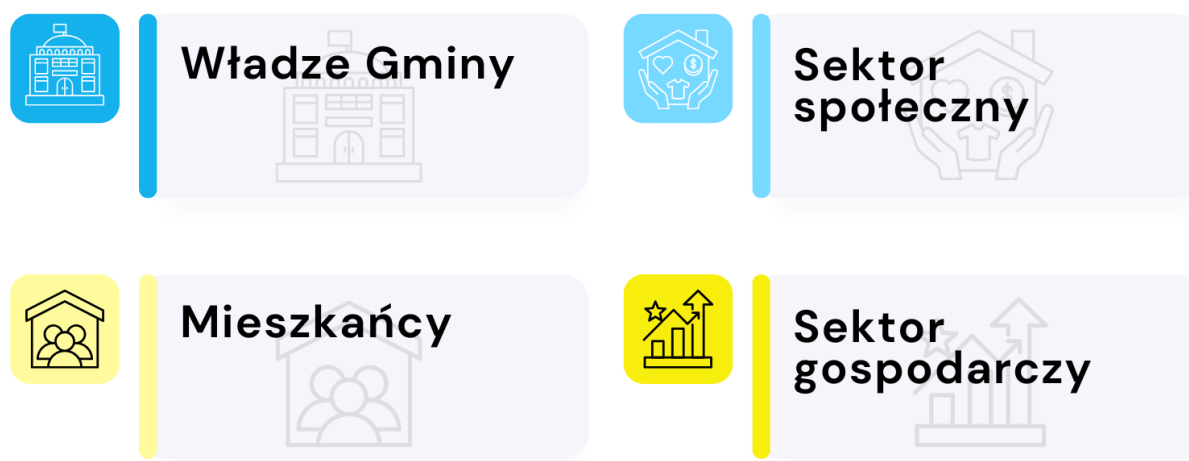
Źródło: Opracowanie własne.

Sukcesywna realizacja Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 uwarunkowana jest klarownym podziałem obowiązków, a także ścisłą współpracą wszystkich jednostek zaangażowanych w działania rozwojowe. Głównym inicjatorem planowanych działań są władze Gminy, stając się tym samym podstawowym elementem struktury o charakterze organizacyjnym. W procesie realizacji dokumentu podkreśla się kluczową rolę mieszkańców, będących głównym odbiorcą dokumentu. Wskazane cele oraz działania mają za zadanie poprawić warunki życia oraz stanowić odpowiedź na potrzeby zdiagnozowane w trakcie szerokiego procesu partycypacji

społecznej, będącego nieodzownym elementem prowadzenia właściwej polityki rozwojowej. Zaangażowanie lokalnej społeczności we wdrażanie dokumentu gwarantuje jego wysoką skuteczność, dążenie do osiągnięcia wspólnych korzyści oraz wzrost poczucia odpowiedzialności za rozwój Gminy. Istotnym partnerem jest również sektor społeczny oraz gospodarczy, w tym lokalni liderzy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, podmioty gospodarcze oraz instytucje otoczenia biznesu działające w Gminie. Ich czynny udział w ramach podejmowanych inicjatyw pozwoli wykorzystać wszelkie dostępne zasoby i tym samym uzyskać efekt synergii.

Rysunek 8. Podmioty zaangażowane we wdrażanie Strategii

Źródło: Opracowanie własne.

W ramach sektora publicznego, proces wdrażania i realizacji Strategii opiera się na 3 głównych fundamentach, którymi są: Burmistrz Miasta Mikołajki, Rada Miejska w Mikołajkach oraz Urząd Miasta i Gminy w Mikołajkach. Każdy wyróżniony podmiot odpowiada za określone zadania, przy uwzględnieniu zakresu pełnionych obowiązków, kompetencji, wpływając tym samym na efektywność realizacji dokumentu.

Do podstawowych kompetencji Burmistrza Miasta Mikołajki należeć będzie podejmowanie bieżących decyzji realizacyjnych, koordynowanie i aktywne promowanie podejmowanych działań. Zadania Rady Miejskiej w Mikołajkach dotyczyć będą przede wszystkim nadzoru nad wdrażaniem założeń uwzględnionych w Strategii i ich uwzględnianie w tworzeniu budżetu Gminy oraz WPF. Ponadto istotną funkcją jest uchwalanie potencjalnych zmian Strategii, w tym również pozostałych dokumentów

o charakterze planistyczno-rozwojowym. Do zakresu zadań Urzędu Miasta i Gminy w Mikołajkach zalicza się koordynowanie prowadzonych działań, poszukiwanie źródeł finansowania, przeprowadzenie procesu monitoringu i ewaluacji, a także przygotowanie dokumentu do potencjalnej aktualizacji jego założeń.

W procesie wdrażania należy przede wszystkim wyróżnić oraz nadać odpowiednie zadania osobom bądź jednostkom. Należy jednak zaznaczyć, że dane zadania i funkcje może sprawować cały zespół lub mogą być one podzielone na poszczególne, najbardziej kompetentne w danym zakresie osoby. Podmiotami pomocniczymi we wdrażaniu Strategii powinny być m.in.:

- ▶ placówki oświatowe z obszaru Gminy,
- ▶ Centrum Kultury KŁOBUK w Mikołajkach,
- ▶ Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mikołajkach,
- ▶ Komisariat Policji w Mikołajkach,
- ▶ Powiatowy Urząd Pracy,
- ▶ Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Mikołajkach,
- ▶ Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Mikołajkach,
- ▶ przedstawiciele stowarzyszeń.

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Prawidłowa realizacja Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 wymaga spójności wszystkich dokumentów nawiązujących do sfery funkcjonalno-przestrzennej Gminy. Ponadto jako najważniejszy dokument w zakresie zarządzania strategicznego, stanowi wyznacznik dla pozostałych opracowań w zakresie planowanych kierunków rozwojowych oraz przedsięwzięć inwestycyjnych.

Określenie wytycznych do sporządzenia dokumentów wykonawczych umożliwia osiągnięcie zadowalających efektów w zakresie funkcjonowania Gminy, eliminując tym samym ryzyko wykluczania się planowanych działań rozwojowych i generowania konfliktów w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-

środowiskowym. Jednym z ważniejszych elementów w zakresie tworzenia dokumentów wykonawczych jest jak największe zaangażowanie mieszkańców już na etapie ich opracowywania, dzięki czemu będą one uwzględniać oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności. Ponadto, w procesie partycypacji społecznej powinno się uwzględniać udział partnerów społeczno-gospodarczych oraz pozostałych interesariuszy, właściwych dla zakresu tematycznego danego dokumentu. Istotnym elementem jest również klarowność i przejrzystość zapisów, co ograniczy możliwość błędnych interpretacji. Dokumenty te powinny być ogólnodostępne dla każdego mieszkańca. Konieczne jest również uwzględnianie zapisów Strategii Rozwoju Gminy i nawiązywanie do określonych celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań. Ponadto, istotnym elementem jest przypisanie konkretnej komórce/jednostce organizacyjnej odpowiedzialnej za realizację celów oraz kierunków działań danego dokumentu, a także bieżące monitorowanie jego wdrażania.

Kolejna tabela wskazuje zestawienie najważniejszych dokumentów wykonawczych na poziomie lokalnym, kształtujących działalność Gminy. W przypadku nieaktualności zapisów bądź wygaśnięcia ram czasowych dokumentu, zaleca się aktualizację lub opracowanie nowego dokumentu, zgodnego z założeniami niniejszej Strategii.

Tabela 6. Najważniejsze dokumenty na poziomie lokalnym

Obszar tematyczny	Dokument	Wytyczne
Planowanie przestrzenne	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego/Plan ogólny	Studium/Plan zgodne z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy oraz ustaleniami w zakresie kształtowania polityki przestrzennej
	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	MPZP zgodne z założeniami Strategii
Infrastruktura drogowa	Plan rozwoju sieci drogowej	Zaleca się opracowanie

Obszar tematyczny	Dokument	Wytyczne
Ochrona środowiska	Plan gospodarki niskoemisyjnej	Zaleca się opracowanie
	Program ochrony środowiska	-
	Plan adaptacji do zmian klimatu	Zaleca się opracowanie
Ochrona zabytków	Program opieki nad zabytkami	Zaleca się opracowanie
	Gminna ewidencja zabytków	-
Gospodarka komunalna	Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Mikołajki na lata 2023-2027	-
	Plan wykorzystania gminnego zasobu nieruchomości	-
	Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych	-
	Gminny Program Budowy Mieszkań Komunalnych „Dla Systematycznych”	-
Polityka społeczna	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mikołajki na lata 2015-2025	Zaleca się aktualizację/ opracowanie nowego dokumentu
	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Mikołajki na lata 2025-2027	-
	Program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej	-
	Program wspierania rodziny	-
	Plan deinstytucjonalizacji usług społecznych	-
Współpraca	Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Zaleca się coroczne opracowanie
Finanse publiczne	Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Mikołajki na lata 2025-2043	-

Źródło: Opracowanie własne.

Monitoring

Monitoring strategii rozwoju jest kluczowym narzędziem w zakresie oceny efektów realizowania założeń dokumentu, a prowadzony w sposób rzetelny stanowi podstawę do podejmowania decyzji w zakresie zasadności przeprowadzanych interwencji. W przypadku strategii rozwoju gminy, będącej dokumentem określającym politykę rozwojową o charakterze długofalowym, należy mieć na uwadze dynamicznie zmieniające się uwarunkowania, na które Gmina Mikołajki nie ma bezpośredniego wpływu. Stąd też proces monitoringu jest jednym z najistotniejszych elementów programowania dokumentu, pozwalającym na szybkie reagowanie wobec zachodzących zmian społeczno-gospodarczych.

Określone wskaźniki nawiązują do idei wyznaczonych celów strategicznych, dzięki czemu ocena uzyskiwanych rezultatów będzie efektywna i w sposób szczegółowy ukazywała stopień ich realizacji na przestrzeni lat.

Kluczowym aspektem w ramach określonych wskaźników monitoringu jest dostępność źródła pozyskania danych. Z tego względu opierają się one głównie na statystykach publicznych (Główny Urząd Statystyczny, dane Urzędu Miasta i Gminy w Mikołajkach), co umożliwi odpowiednią jakość pozyskiwanych danych, aktualność, powszechność i dostępność. Rokiem bazowym dla opracowywanych pomiarów będzie ostatni rok poddany analizie w *Diagnozie sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej Gminy Mikołajki*, tj. rok 2024.

Monitoring z realizacji Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 przeprowadzany będzie co rok, tym samym umożliwiając bieżące nadzorowanie postępów oraz podjęcie odpowiednich działań w przypadku wystąpienia niekorzystnych tendencji. Osiągane wyniki będą publikowane w Raporcie o stanie Gminy i udostępniane do opinii publicznej. Pomiar wskaźników dokonywany będzie przez komórkę organizacyjną koordynującą proces realizacji Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036.

Tabela 7. Wskaźniki monitoringu Strategii wraz z oczekiwanymi rezultatami planowanych działań

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Oczekiwany trend	Oczekiwany rezultat
Mikołajki – Gmina wysokiej jakości życia i aktywnego kapitału społecznego	Liczba ludności	7 257	wzrost	Wzrost liczby ludności i zatrzymanie niekorzystnych procesów demograficznych
	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [%]	14,4	wzrost/ stabilizacja	
	Udział ludności w wieku produkcyjnym [%]	60,0	wzrost/ stabilizacja	
	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym [%]	25,6	stabilizacja/ spadek	
	Przyrost naturalny na 1 000 ludności	-10,4	wzrost	
	Saldo migracji na 1 000 ludności	-2,3	wzrost	
	Gęstość zaludnienia [os./km ²]	28	wzrost	
	Liczba uczniów w szkołach podstawowych	597	stabilizacja	Podniesienie jakości i poziomu edukacji
	Liczba działających w Gminie przedszkoli	1	stabilizacja	
	Wyniki egzaminu ósmoklasisty [%]	język polski – 51,2 matematyka – 38,3 język angielski – 56,8	wzrost	
	Kwota środków przeznaczonych na modernizację, remont i doposażenie placówek oświatowych	b.d.	wzrost	
	Liczba nauczycieli/ pedagogów biorących udział w szkoleniach	b.d.	wzrost	

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Oczekiwany trend	Oczekiwany rezultat
	Liczba zatrudnionych psychologów szkolnych	b.d.	wzrost/ stabilizacja	
	Liczba dostępnych miejsc opieki nad dzieckiem do lat 3	1	stabilizacja	Wsparcie rodziców we wczesnym powrocie na rynek pracy oraz zapewnienie dostępu do wybranych usług publicznych
	Liczba przychodni działających na terenie Gminy	3	wzrost/ stabilizacja	Poprawa dostępu do opieki zdrowotnej
	Liczba aptek działających na terenie Gminy	3	wzrost/ stabilizacja	
	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	350	spadek	Pomoc mieszkańcom w zakresie przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych
	Liczba funkcjonujących jednostek OSP	4	stabilizacja	Wzrost poziomu bezpieczeństwa mieszkańców Gminy oraz zaangażowania społecznego dzieci i młodzieży
	Liczba Młodzieżowych Drużyn Pożarniczo-Gaśniczych	2	wzrost	
	Liczba środków finansowych przeznaczonych na bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową [zł]	b.d.	wzrost	
	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców	5,2	stabilizacja	Zaangażowanie mieszkańców w działania na rzecz Gminy oraz rozwinięcie oferty spędzania czasu wolnego
	Liczba działających świetlic wiejskich	b.d.	wzrost/ stabilizacja	

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Oczekiwany trend	Oczekiwany rezultat
	Liczba działających obiektów sportowych i rekreacyjnych	b.d.	wzrost/ stabilizacja	Wzmocnienie współpracy sprzyjającej rozwojowi społeczno-gospodarczemu
	Liczba działających KGW	4	wzrost/ stabilizacja	
	Liczba miast partnerskich w kraju	2	stabilizacja	
	Liczba miast partnerskich za granicą	2	stabilizacja	
	Liczba szkoleń/ warsztatów podnoszących kompetencje pracowników administracji publicznej	b.d.	wzrost	Wzrost poziomu efektywności w zakresie zarządzania Gminą
	Liczba zrealizowanych działań w zakresie edukacji cyfrowej, w tym dotyczących bezpieczeństwa w sieci	b.d.	wzrost	Podniesienie kompetencji cyfrowych mieszkańców
	Liczba zorganizowanych wydarzeń/imprez kulturalnych	57	wzrost	Aktywna promocja dziedzictwa kulturowego w Gminie oraz poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego
	Liczba uczestników wydarzeń/imprez kulturalnych	45 000	wzrost	
	Liczba zabytków uwzględnionych w GEZ	317	stabilizacja/ wzrost	
	Liczba czytelników bibliotek na 1 000 ludności	160	wzrost	Wzrost poziomu czytelnictwa wśród mieszkańców

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Oczekiwany trend	Oczekiwany rezultat
Całoroczna i zdywersyfikowana gospodarka oparta na lokalnej przedsiębiorczości	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON	1 053	wzrost	Wzmocnienie potencjału gospodarczego Gminy oraz zwiększenie liczby miejsc pracy
	Udział przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób [%]	2,5	wzrost	
	Liczba gospodarstw rolnych w Gminie	2 552	wzrost/ stabilizacja	Stabilny rozwój sektora rolnego
	Liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym	29 670	wzrost	Wzrost atrakcyjności turystycznej Gminy
	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	7,2	spadek	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych, podnoszenie kompetencji zawodowych mieszkańców oraz poprawa sytuacji gospodarczej Gminy
	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców ujętych w PUP [%]	40,6	spadek	
	Liczba zrealizowanych szkoleń/warsztatów podnoszących kwalifikacje zawodowe mieszkańców	b.d.	wzrost	Wzrost kapitału ludzkiego
Zrównoważony ład przestrzenny i nowoczesna mobilność mieszkańców	Przeciętna liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie	2,3	spadek	Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców poprzez poprawę warunków i dostępności do zasobów mieszkaniowych
	Liczba mieszkań przypadająca na 1 000 mieszkańców	435,6	wzrost	
	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]	77,1	wzrost	

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Oczekiwany trend	Oczekiwany rezultat
	Udział osób korzystających z wodociągów w ogóle mieszkańców Gminy [%]	98,4	wzrost	Poprawa dostępu mieszkańców do podstawowej infrastruktury technicznej
	Udział osób korzystających z kanalizacji w ogóle mieszkańców Gminy [%]	89,8	wzrost	
	Udział osób korzystających z instalacji gazowej w ogóle mieszkańców Gminy [%]	43,2	wzrost	
	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	b.d.	wzrost	Ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych
	Długość nowopowstałych odcinków dróg publicznych [mb]	b.d.	wzrost	Poprawa dostępności komunikacyjnej, wzrost poziomu bezpieczeństwa drogowego oraz mobilności mieszkańców
	Długość zmodernizowanych odcinków dróg publicznych [mb]	b.d.	wzrost	
	Długość dróg dla rowerów na 100 km ² [km]	5,4	wzrost	Rozwój infrastruktury rowerowej
	Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych	b.d.	wzrost	Dostosowanie przestrzeni do potrzeb osób o ograniczonej mobilności
	Liczba MPZP	46	wzrost	Usprawnienie planowania przestrzennego i zagospodarowania terenu
	Powierzchnia Gminy objęta MPZP [%]	15,0	wzrost	
	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy	130	spadek	

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Oczekiwany trend	Oczekiwany rezultat
Ochrona unikalnych zasobów przyrodniczych oraz zwiększenie odporności na zmiany klimatu	Powierzchnia gruntów leśnych ogółem [ha]	5 695,40	wzrost/ stabilizacja	Zwiększenie powierzchni biologicznie czynnej oraz utworzenie terenów o funkcjach przyrodniczo-rekreacyjnych
	Lesistość [%]	22,7	wzrost/ stabilizacja	
	Udział obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni Gminy [%]	76,0	wzrost/ stabilizacja	Ochrona obszarów cennych przyrodniczo i zachowanie bioróżnorodności
	Liczba pomników przyrody	8	wzrost/ stabilizacja	
	Liczba użytków ekologicznych	5	wzrost/ stabilizacja	
	Liczba zbiorników małej retencji	b.d.	wzrost/ stabilizacja	Adaptacja Gminy do zachodzących zmian klimatycznych
	Masa wytworzonych odpadów komunalnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca [kg]	538	spadek	Prowadzenie racjonalnej gospodarki odpadami i wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców
	Odpady zebrane selektywnie w stosunku do ogółu odpadów [%]	30,1	wzrost	
	Liczba zrealizowanych działań edukacyjnych/informacyjnych w celu kształtowania postaw proekologicznych	b.d.	wzrost	

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Oczekiwany trend	Oczekiwany rezultat
	Liczba JCWP o złym lub nieznanym stanie ogólnym	21	spadek	Poprawa stanu ogólnego zasobów wodnych
	Liczba JCWP o dobrym stanie ogólnym	0	wzrost	
	Liczba JCWPd o dobrym stanie ogólnym	2	stabilizacja	
	Liczba zmodernizowanych energetycznie obiektów użyteczności publicznej	b.d.	wzrost	Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego Gminy

Źródło: Opracowanie własne.

Ewaluacja

Zgodnie z art. 10a ust. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, *podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju – przed jej przyjęciem*. Ewaluacja określana jest jako badanie jakości i efektów prowadzonych działań na podstawie poszczególnych kryteriów, na które składa się zbiór danych, ich analiza, ocena oraz informowanie o wynikach. Reasumując, badanie ewaluacyjne stanowi sposób na określenie zasadności realizacji wyznaczonych celów względem zdiagnozowanych potrzeb, dostępnych instrumentów oraz posiadanych zasobów. Ze względu na czas przeprowadzenia ewaluacji, wyróżnia się:

Przeprowadzenie ewaluacji zakończone będzie opracowaniem Raportu, stanowiącego podstawę do wdrożenia odpowiednich rekomendacji i interwencji. Opracowanie badań ewaluacyjnych pozwoli na podniesienie jakości dokumentów wdrażanych w przyszłości.

Wśród najistotniejszych kryteriów ewaluacyjnych wyróżnia się następujące czynniki:

- ▶ **trafność**, określająca adekwatność określonej wizji, celów oraz kierunków interwencji względem zidentyfikowanych problemów oraz wyzwań,
- ▶ **skuteczność**, określająca prawidłowość wybranych działań służących osiągnięciu wyznaczonych celów,

- ▶ **efektywność**, określająca zasadność przewidzianych nakładów w stosunku do określonych celów oraz służąca ocenie optymalizacji zasobów.

Zaleca się zlecenie ewaluacji zewnętrznym wykonawcom w celu obiektywnej oraz niezależnej oceny jej wykonania. Nie jest to jednak zabieg konieczny. Zakres i ocenę realizacji Strategii może przeprowadzić powołany do tego zespół ekspertów. Jednakże, rekomenduje się w tym względzie pomoc ze strony zewnętrznych jednostek, takich jak: mieszkańcy, podmioty gospodarcze, rolnicy, inwestorzy, jednostki pomocnicze, którzy powinni brać udział w ocenie przeprowadzonych działań w ujęciu całościowym.

Zgodność z dokumentami nadrzędnymi

Efektywne wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 uwarunkowane jest **wysokim stopniem zgodności jej założeń z dokumentami wyższego rzędu**, tj. na poziomie międzynarodowym, krajowym, regionalnym i ponadlokalnym. Komplementarność opracowań strategicznych jest obowiązkowym elementem kreowania i prowadzenia spójnej polityki rozwojowej.

Wspólny kierunek podejmowanych działań usprawni funkcjonowanie Gminy w obszarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym oraz pozwoli na intensyfikację pożądanych efektów rozwojowych. Brak spójności prowadzonej polityki rozwojowej generuje konflikty w wielu obszarach i tym samym pogłębia zjawisko marginalizacji danej jednostki samorządu terytorialnego.

Poziom międzynarodowy

Podstawowym dokumentem nadrzędnym wobec strategii rozwoju na poziomie międzynarodowym jest **Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju**, przyjęta w 2015 roku przez 193 państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych. Dokument ten wyznacza globalne ramy działań na rzecz poprawy jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń, łącząc rozwój społeczny i gospodarczy z troską o środowisko naturalne oraz odpowiedzialnym zarządzaniem zasobami.

Agenda 2030 wyznacza 17 celów zrównoważonego rozwoju, które zostały opracowane w trzech wzajemnie powiązanych wymiarach: społecznym, gospodarczym oraz środowiskowym. Fundamentem Agendy 2030 jest koncepcja 5P, obejmująca:

- ▶ ludzi (*people*) – zapewnienie godnych warunków życia, równości szans i dobrostanu społecznego,
- ▶ planetę (*planet*) – ochronę środowiska i zrównoważone korzystanie z zasobów naturalnych,

- ▶ dobrobyt (*prosperity*) – wspieranie zrównoważonego i innowacyjnego rozwoju gospodarczego,
- ▶ pokój (*peace*) – budowanie sprawiedliwych, bezpiecznych i stabilnych społeczeństw,
- ▶ partnerstwo (*partnership*) – współpracę pomiędzy rządami, samorządami, sektorem społecznym i gospodarczym.

Agenda 2030 stanowi punkt odniesienia dla krajowych, regionalnych i lokalnych polityk rozwojowych, umożliwiając prowadzenie spójnych działań odpowiadających na globalne wyzwania przy jednoczesnym uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań i potrzeb. W kolejnej tabeli przedstawiono zgodność pomiędzy 17 celami zrównoważonego rozwoju w skali międzynarodowej a 4 celami strategicznymi na poziomie lokalnym. Analiza ta pozwala na ocenę stopnia, w jakim lokalne kierunki rozwoju wpisują się w międzynarodowe ramy polityki zrównoważonego rozwoju. Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 w największym stopniu realizuje założenia Agendy 2030 poprzez koncentrację na poprawie jakości życia mieszkańców, wzmacnianiu spójności społecznej oraz zapewnianiu równych szans dostępu do usług publicznych. Istotnym obszarem zgodności jest również wspieranie zrównoważonego rozwoju gospodarczego, opartego na lokalnych potencjałach, przedsiębiorczości oraz tworzeniu stabilnych warunków dla zatrudnienia i aktywności ekonomicznej, przy jednoczesnym poszanowaniu zasobów środowiska naturalnego. Strategia pozostaje także spójna z Agendą 2030 w aspekcie ochrony środowiska i przeciwdziałania negatywnym skutkom zmian klimatu, w szczególności poprzez działania ukierunkowane na racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi oraz ochronę walorów przyrodniczych Gminy.

Tabela 8. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 z Agendą na rzecz zrównoważonego rozwoju

Cele strategiczne określone w Agendzie 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036			
	Cel 1.	Cel 2.	Cel 3.	Cel 4.
Cel 1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie	✓			
Cel 2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo		✓		
Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt	✓			
Cel 4. Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie	✓			
Cel 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt	✓			
Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi			✓	✓
Cel 7. Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie				✓
Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi		✓		
Cel 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność			✓	✓
Cel 10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami	✓			

Cele strategiczne określone w Agendzie 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036			
	Cel 1.	Cel 2.	Cel 3.	Cel 4.
Cel 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu	✓			
Cel 12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji				✓
Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom				✓
Cel 14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony				
Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej				✓
Cel 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu	✓			
Cel 17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju			✓	

Źródło: Opracowanie własne.

Kluczowym dokumentem określającym współpracę Polski z Unią Europejską jest **Umowa Partnerstwa Polski i Unii Europejskiej 2021-2027**, przedstawiająca strategię wykorzystania Funduszy Europejskich w ramach działań rozwojowych. Wskazuje główne cele oraz obszary podejmowanych interwencji wraz ze wskazaniem instytucji odpowiedzialnych za zarządzanie funduszami. Umowa Partnerstwa uwzględnia kontekst terytorialnego wymiaru polityki rozwojowej, co finalnie pozwoli na zwiększenie spójności kraju. Dokument definiuje 6 celów polityki spójności na lata 2021-2027.

Zestawienie celów Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 z celami określonymi w Umowie Partnerstwa Polski i Unii Europejskiej 2021-2027 wskazuje na wysoką spójność w kluczowych obszarach rozwoju terytorialnego, społeczno-gospodarczego oraz środowiskowego. Największa zgodność występuje w aspekcie wzmacniania konkurencyjności i rozwoju lokalnego, poprzez działania ukierunkowane na rozwój przedsiębiorczości oraz wykorzystanie lokalnych potencjałów rozwojowych.

Istotnym obszarem spójności jest także transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i przyjaznej dla środowiska, obejmująca racjonalne gospodarowanie zasobami, ochronę środowiska naturalnego oraz wspieranie działań adaptacyjnych i łagodzących skutki zmian klimatu. Działania te pozostają zgodne z priorytetami Umowy Partnerstwa w zakresie „Bardziej przyjaznej dla środowiska, niskoemisyjnej Europy” oraz „Łagodzenia skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu”.

Strategia pozostaje również spójna z Umową Partnerstwa w aspekcie wzmacniania dostępności i powiązań funkcjonalnych, zarówno w wymiarze infrastrukturalnym, jak i społecznym, co odpowiada celowi „Lepiej połączona Europa” oraz sprzyja integracji przestrzennej i poprawie dostępności usług publicznych.

Wyraźna zgodność widoczna jest także w obszarze wzmacniania wymiaru społecznego rozwoju, w tym poprawy jakości życia mieszkańców, wspierania włączenia społecznego oraz rozwoju usług społecznych odpowiadających na potrzeby różnych grup mieszkańców, co wpisuje się w cel „Europa o silniejszym wymiarze społecznym”.

Tabela 9. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 z Umową Partnerstwa Polski i Unii Europejskiej 2021-2027

Cele strategiczne określone w Umowie Partnerstwa Polski i Unii Europejskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036			
	Cel 1.	Cel 2.	Cel 3.	Cel 4.
Cel 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa		✓		
Cel 2. Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa			✓	✓
Cel 3. Lepiej połączona Europa			✓	
Cel 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym	✓			
Cel 5. Europa bliżej obywateli	✓			
Cel 6. Łagodzenie skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu				✓

Źródło: Opracowanie własne.

Poziom krajowy

Najważniejszym dokumentem w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej kraju jest **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**. Określa ona podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki w sferze społecznej, gospodarczej, regionalnej i przestrzennej oraz nowy model rozwoju – odpowiedzialny, społecznie i terytorialnie zrównoważony. Wśród istotnych wyzwań dotyczących polskiej gospodarki wyznaczono 5 pułapek rozwojowych: średni dochód, brak równowagi, przeciętny produkt, demograficzna oraz słabość instytucjonalna. Jako bariery rozwojowe wskazano rozwarstwienie społeczne i utrzymujące się zróżnicowania przestrzenne w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego. Głównym celem dokumentu jest *tworzenie warunków dla wzrostu*

dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym, co pozytywnie wpłynie na poprawę sytuacji finansowej Polaków i tym samym zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 pozostaje zgodna ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), realizując jej kluczowe założenia w wymiarze gospodarczym, społecznym oraz instytucjonalnym. Najsilniejsza zgodność widoczna jest w aspekcie rozwoju społecznie wrażliwego i terytorialnie zrównoważonego, realizowanego poprzez poprawę jakości życia mieszkańców, rozwój usług społecznych, wzmacnianie spójności społecznej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu. Strategia Gminy Mikołajki uwzględnia zróżnicowane potrzeby mieszkańców i specyfikę terytorialną obszaru, co odpowiada podejściu zrównoważonego rozwoju promowanemu w dokumencie krajowym.

Istotnym obszarem spójności jest także wspieranie trwałego wzrostu gospodarczego, opartego na wykorzystaniu lokalnych potencjałów, rozwoju przedsiębiorczości, innowacyjnych rozwiązań oraz doskonaleniu organizacyjnym administracji i podmiotów działających na poziomie lokalnym.

Strategia pozostaje również zgodna z założeniami wzmacniania skuteczności instytucji publicznych, poprzez działania ukierunkowane na poprawę jakości zarządzania, rozwój współpracy międzysektorowej oraz zwiększanie udziału mieszkańców w procesach decyzyjnych. Takie podejście sprzyja budowie sprawnych i odpowiedzialnych struktur lokalnych, służących włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

Całościowo Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 realizuje cele odpowiedzialnego i zrównoważonego rozwoju, zachowując spójność z kierunkami wyznaczonymi w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2030 roku.

Tabela 10. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Cele strategiczne określone w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036			
	Cel 1.	Cel 2.	Cel 3.	Cel 4.
Cel 1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną		✓		
Cel 2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	✓	✓		
Cel 3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	✓		✓	

Źródło: Opracowanie własne.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) pełni rolę podstawowego dokumentu w zakresie polityki regionalnej państwa rozwijając postanowienia SOR w zakresie filaru *rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony*. Przedstawia ona cele polityki regionalnej oraz wskazuje działania konieczne do podjęcia przez rząd, samorządy terytorialne oraz pozostałe podmioty uwzględnione w ich realizowaniu. Dokument ukierunkowany jest na zapewnienie zrównoważonego rozwoju w skali kraju w celu eliminowania występujących dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym JST wykorzystując lokalne potencjały rozwojowe.

Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 wykazuje wysoką zgodność z KSRR, w tym przede wszystkim w obszarze wzmocnienia szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo, w tym obszarów Polski Wschodniej oraz terenów zagrożonych trwałą marginalizacją. Strategia Gminy Mikołajki odpowiada na te wyzwania poprzez kompleksowe działania obejmujące rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, poprawę dostępności usług publicznych oraz działania nastawione na wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy.

Istotnym obszarem spójności jest również przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym i przestrzennym na obszarach zdegradowanych, realizowane poprzez poprawę jakości przestrzeni publicznych oraz wzmacnianie funkcji społecznych i gospodarczych Gminy.

Strategia pozostaje zgodna z KSRR 2030 w zakresie rozwoju infrastruktury wspierającej świadczenie usług publicznych oraz podnoszącej konkurencyjność i atrakcyjność inwestycyjną obszaru, co stanowi jeden z kluczowych warunków trwałego rozwoju lokalnego.

Wyrażna zgodność widoczna jest także w obszarze rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego, obejmującego działania na rzecz edukacji, aktywizacji mieszkańców, wzmacniania spójności społecznej oraz budowania lokalnego potencjału rozwojowego. Uzupełnieniem tych działań jest wspieranie lokalnej przedsiębiorczości oraz inicjatyw gospodarczych odpowiadających na specyfikę i potrzeby Gminy.

Strategia Gminy Mikołajki wpisuje się również w kierunki KSRR 2030 dotyczące wzmacniania potencjału administracji publicznej i jakości zarządzania rozwojem, w tym poprzez rozwój współpracy międzysektorowej oraz poprawę organizacji i dostępności usług publicznych.

Tabela 11. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030

Kierunki interwencji określone w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030	Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036			
	Cel 1.	Cel 2.	Cel 3.	Cel 4.
Cel 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	✓	✓	✓	✓
Cel 1.2. Wykorzystywanie potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze				
Cel 1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska				

Kierunki interwencji określone w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030	Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036			
	Cel 1.	Cel 2.	Cel 3.	Cel 4.
Cel 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych	✓	✓	✓	✓
Cel 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	✓	✓	✓	✓
Cel 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	✓	✓		
Cel 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym		✓		
Cel 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach		✓		
Cel 3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem			✓	
Cel 3.2. Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym	✓		✓	
Cel 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych	✓		✓	
Cel 3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej				

Źródło: Opracowanie własne.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030, jako jeden z instrumentów realizacji SOR oraz jedna z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju, ma za zadanie podniesienie jakości życia społecznego i kulturalnego, co odnosi się do jednego z obszarów wymienionych w SOR: Kapitał ludzki i społeczny. Uwzględnia ona działania dotyczące eliminowania istniejących deficytów przy wykorzystaniu potencjałów społeczeństwa obywatelskiego oraz sfery kulturowej. Ponadto, istotnym zadaniem jest rozwój gospodarczo-kulturowy poprzez podniesienie poziomu efektywności funkcjonowania polskich branż kreatywnych.

Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 wykazuje zgodność ze Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 przede wszystkim w zakresie wzmocnienia aktywności obywatelskiej oraz ochrony i promocji zasobów dziedzictwa kulturowego.

Tabela 12. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 ze Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Priorytety w ramach celów szczegółowych określone w Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030	Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036			
	Cel 1.	Cel 2.	Cel 3.	Cel 4.
Cel 1.1. Usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami	✓			
Cel 1.2. Rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej	✓			
Cel 2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze	✓		✓	
Cel 2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury	✓			
Cel 2.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury	✓			
Cel 2.4. Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę	✓			
Cel 2.5. Wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą	✓		✓	
Cel 3.1. Wzrost udziału sektorów kreatywnych w rozwoju gospodarczym kraju		✓		
Cel 3.2. Rozwój kompetencji zawodowych na potrzeby branż kreatywnych	✓			
Cel 3.3. Wzmocnienie potencjału kreatywnego społeczeństwa	✓			

Źródło: Opracowanie własne.

Kolejnym dokumentem uściślającym zapisy SOR jest **Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej (PEP 2030)**, nawiązująca do zdrowia, gospodarki i klimatu. Dokument stanowi podstawę w zakresie prowadzenia polityki ochrony środowiska w kraju, a jego głównym celem jest zagwarantowanie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia mieszkańców. Założenia PEP2030 stanowią odpowiedź na wyzwania dotyczące nasilających się skutków zmian klimatu, zwiększającej się konkurencji o zasoby naturalne, zagrożenia ekosystemów, złego stanu środowiska oraz jego wpływu na zdrowie ludzi.

Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 uwzględnia założenia PEP2030 przede wszystkim w zakresie działań ukierunkowanych na adaptację do zachodzących zmian klimatycznych, zarządzania zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego oraz wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, dostosowanych do lokalnych uwarunkowań środowiskowych i przestrzennych, w perspektywie długoterminowej.

Tabela 13. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 z Polityką ekologiczną państwa 2030 - strategią rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

Cele szczegółowe określone w dokumencie Polityk ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036			
	Cel 1.	Cel 2.	Cel 3.	Cel 4.
Cel 1. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego				✓
Cel 2. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska				✓
Cel 3. Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych				✓

Źródło: Opracowanie własne.

Dokumentem określającym kierunki działań w zakresie zapobiegania kryzysowi wodnemu w Polsce jest **Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy (PPSS)** w perspektywie najbliższych kilku lat. Działania te dotyczą zarządzania zasobami wodnymi, zarządzania kryzysowego oraz szacowania strat spowodowanych suszą. Głównym celem jest zastosowanie optymalnych rozwiązań zarówno o charakterze technicznym (np. inwestycje), jak i nietechnicznym (np. działania edukacyjne). Zgodnie z PPSS, pod względem łącznego zagrożenia suszą północną część obszaru Gminy zakwalifikowano do klasy III (silnie zagrożona), z kolei fragmenty znajdujące się w północno-zachodniej i południowo-wschodniej części – do klasy II (umiarkowanie zagrożone). Jedynie tereny zlokalizowane na południu odznaczają się klasą I (słabo zagrożone). Odmienne uwarunkowania widoczne są w zakresie suszy hydrogeologicznej, w przypadku której cały obszar Gminy zaliczono do klasy I (słabo zagrożone). W zakresie suszy hydrologicznej, teren Gminy Mikołajki zakwalifikowano do klasy II (umiarkowanie zagrożona). Biorąc pod uwagę suszę rolniczą, przeważający obszar Gminy zaliczono do klasy IV (ekstremalnie zagrożona), jej południowa część wykazuje słabe zagrożenie tego typu suszą, natomiast niewielkie fragmenty w północno-zachodniej i południowo-wschodniej części Gminy przynależą do klasy II (umiarkowanie zagrożone) i III (silnie zagrożone). Najmniej korzystnie sytuacja przedstawia się w przypadku suszy atmosferycznej – gdzie Gmina zaliczona została do klasy IV (ekstremalnie zagrożona).

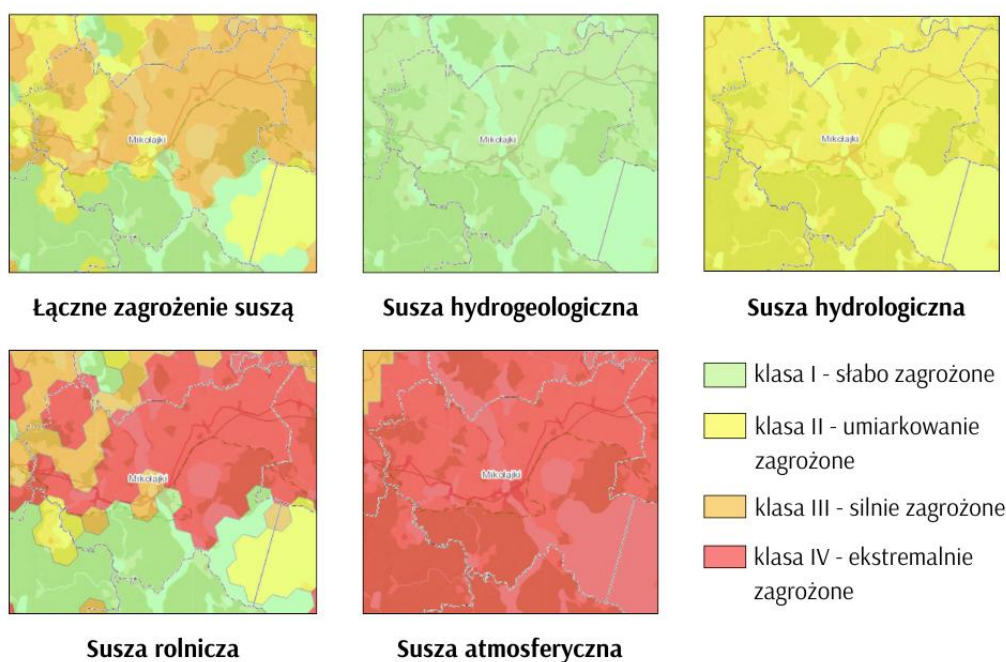
Do rekomendowanych działań przedstawionych w katalogu działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy na terenie Gminy zalicza się:

- ▶ zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych,
- ▶ zwiększenie retencji naturalnej i sztucznej na gruntach leśnych,
- ▶ retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych,
- ▶ realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji,

- ▶ budowa oraz przebudowa urządzeń melioracji wodnych dla zwiększania retencji glebowej,
- ▶ wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych,
- ▶ budowa lub przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa lub przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych,
- ▶ budowa i przebudowa ujęć wód podziemnych oraz budowa lub przebudowa rurociągów wodociągowych magistralnych do przesyłania wody do obszarów zagrożonych suszą hydrologiczną dla potrzeb zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi mieszkańców tych obszarów,
- ▶ edukacja i kreowanie świadomości rolników w zakresie zwiększania retencji na gruntach rolnych, zwiększania materii organicznej w glebie oraz upowszechniania upraw mniej wrażliwych na suszę, a także propagowanie ubezpieczeń rolnych,
- ▶ przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych.

Rysunek 9. Obszary zagrożone suszą w granicach Gminy Mikołajki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl.

Gmina Mikołajki położona jest w obszarze dorzeczy Wisły oraz Pregoi, w regionie wodnym Narwi, Łyny i Węgorapy, stanowiącym obszar działania Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Białymstoku. Stąd też kluczowymi dokumentami planistycznymi w zakresie gospodarowania wodami na terenie Gminy są **Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły** oraz **Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Pregoi**. Dokumenty określają podstawowe działania do realizacji na terenie Gminy.

W granicach Gminy zlokalizowanych jest 6 jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP), spośród których 5 jest zagrożonych ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, a ich stan ogólny określony jest jako zły. Wśród przypisanych celów środowiskowych najczęściej wskazuje się na dobry stan ekologiczny oraz chemiczny. Poza obowiązkową realizacją katalogu działań krajowych, dla części JCWP przewidziano działania podstawowe i uzupełniające – wśród działań podstawowych znalazły się m.in.:

- ▶ prawidłowe stosowanie środków ochrony roślin dla zapewnienia ochrony zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem,
- ▶ kontrola gospodarowania wodami oraz przeglądy pozwoleń wodnoprawnych,
- ▶ realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych,
- ▶ renaturyzacja JCWP z uwzględnieniem celów środowiskowych JCWP,
- ▶ rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń.

W tej drugiej grupie wyróżniono natomiast:

- ▶ analizę możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych,
- ▶ aktualizację programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP.

Tabela 14. Jednolite części wód powierzchniowych w Gminie Mikołajki

Lp.	Kod i nazwa JCWP	Stan ogólny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Przypisany cel środowiskowy
1.	Pisa do jez. Roś RW200018264759	zły	zagrożona	<ul style="list-style-type: none">• Dobry stan ekologiczny – zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Pisa w obrębie JCWP (dla węgorza europejskiego).• Dobry stan chemiczny.
2.	Pisa od jez. Kisajno do jez. Tałty RW200018264199	zły	zagrożona	
3.	Użranki RW2000172641969	zły	zagrożona	<ul style="list-style-type: none">• Dobry stan ekologiczny.• Dobry stan chemiczny.
4.	Dejna do jez. Dejnowa RW70001858482953	zły	zagrożona	<ul style="list-style-type: none">• Dobry stan ekologiczny.• Stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.
5.	Krutynia do jez. Bełdany RW2000182643699	brak danych	niezagrożona	<ul style="list-style-type: none">• Dobry stan ekologiczny – zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Krutynia w obrębie JCWP (dla węgorza europejskiego).• Dobry stan chemiczny.
6.	Jurzec RW20001726419299	zły	zagrożona	<ul style="list-style-type: none">• Dobry stan ekologiczny – zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych.• Dobry stan chemiczny.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.karty.apgw.gov.pl.

Na obszarze Gminy Mikołajki występuje również 15 jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych, które stanowią integralny element systemu Wielkich Jezior Mazurskich i jednocześnie kluczowy komponent lokalnego środowiska przyrodniczego. Do najważniejszych JCWP należą m.in. jeziora Mikołajskie, Tałty, Bełdany, Śniardwy oraz Łuknajno, połączone siecią naturalnych cieków i kanałów, tworzących spójny układ hydrologiczny. Jeziora te pełnią istotne funkcje ekologiczne, retencyjne i krajobrazowe, a także mają ogromne znaczenie dla turystyki, żeglugi śródlądowej i rekreacji wodnej. Stan ogólny większości z nich oceniany jest jako zły i występuje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Poza obowiązkową realizacją katalogu działań krajowych, dla części JCWP przewidziano działania podstawowe i uzupełniające – wśród działań podstawowych znalazły się m.in.:

- ▶ kontrola gospodarowania wodami oraz przeglądy pozwoleń wodnoprawnych,
- ▶ kontrola przestrzegania warunków stosowania środków ochrony roślin,
- ▶ uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze Gminy poza aglomeracjami,
- ▶ realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- ▶ kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność,
- ▶ realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych,
- ▶ przekazanie informacji z IMGW do PGW WP o stanach wody w jeziorach dla JCWP jeziornych objętych monitoringiem PMŚ,
- ▶ monitoring suszy hydrologicznej.

Wśród zadań uzupełniających przewidziano natomiast:

- ▶ analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze Gminy poza aglomeracjami,
- ▶ aktualizację programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP.
- ▶ ograniczenie zanieczyszczenia jezior związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa,
- ▶ realizację działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania wysokiego poziomu wód gruntowych,
- ▶ aktywne kształtowanie stref buforowych w pasie 15 m od linii brzegowej jezior,
- ▶ realizację działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru jeziora,
- ▶ aktywne kształtowanie stref buforowych w obrębie litoralu polegające na mozaikowym usuwaniu trzcinowisk poza okresem wegetacyjnym i lęgowym.

Tabela 15. Jednolite części wód powierzchniowych jeziornych w Gminie Mikołajki

Lp.	Kod i nazwa JCWP	Stan ogólny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Przypisany cel środowiskowy
1.	Szymon LW30156	zły	zagrożona	<ul style="list-style-type: none">• Umiarkowany stan ekologiczny – (złagodzone wskaźniki: [fosfor ogólny]; pozostałe wskaźniki – II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym (troć wędrowna).• Stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [kadm (w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.
2.	Tałtowisko LW30160	brak danych	niezagrożona	<ul style="list-style-type: none">• Dobry stan ekologiczny – zapewnienie drożności cieku dla migracji zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym (troć wędrowna).• Dobry stan chemiczny.
3.	Tały LW30161	zły	zagrożona	
4.	Ryńskie LW30164	zły	zagrożona	<ul style="list-style-type: none">• Dobry potencjał ekologiczny.• Dobry stan chemiczny.

Lp.	Kod i nazwa JCWP	Stan ogólny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Przypisany cel środowiskowy
5.	Jędrzelek LW30155	brak danych	niezagrożona	<ul style="list-style-type: none"> Dobry potencjał ekologiczny. Dobry stan chemiczny.
6.	Jagodne LW30153	zły	zagrożona	<ul style="list-style-type: none"> Dobry stan ekologiczny – zapewnienie drożności cieku dla migracji zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym (troć wędrowną). Stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [kadm (w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.
7.	Juksty LW30497	zły	zagrożona	<ul style="list-style-type: none"> Dobry stan ekologiczny. Dobry stan chemiczny.
8.	Majcz Wielki LW30168	zły	zagrożona	
9.	Inulec LW30169	zły	zagrożona	
10.	Kuc LW30174	zły	niezagrożona	
11.	Łuknajno LW30235	brak danych	zagrożona	<ul style="list-style-type: none"> Dobry stan ekologiczny. Stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren (w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.
12.	Gardyńskie LW30232	brak danych	niezagrożona	<ul style="list-style-type: none"> Dobry stan ekologiczny – zapewnienie drożności cieku dla migracji zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym (troć wędrowną). Dobry stan chemiczny.
13.	Śniardwy LW30234	zły	zagrożona	
14.	Mikołajskie LW30175	zły	zagrożona	
15.	Bełdany LW30185	zły	zagrożona	<ul style="list-style-type: none"> Dobry stan ekologiczny – zapewnienie drożności cieku dla migracji zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym (troć wędrowną). Stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [kadm (w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.karty.apgw.gov.pl.

Ponadto, Gmina Mikołajki znajduje się w obrębie dwóch jednolitych części wód podziemnych (JCWPd), których stan ocenia się jako dobry, a celem środowiskowym jest dobry stan chemiczny i ilościowy. Ponadto ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych jest niezagrożona.

Tabela 16. Jednolite części wód podziemnych w Gminie Mikołajki

Lp.	Kod JCWPd	Stan JCWPd	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Cel środowiskowy
1.	GW700020	dobry	niezagrożona	• Dobry stan chemiczny. • Dobry stan ilościowy.
2.	GW200031	dobry	niezagrożona	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.apgw.gov.pl.

Istotnym dokumentem planistycznym opracowywanym w celu zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców oraz skutecznej ochrony przed powodzią, jest **Plan zarządzania ryzykiem powodziowym**. Dokument wyznacza następujące cele główne:

- ▶ Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego,
- ▶ Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego,
- ▶ Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Zgodnie z art. 166 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 960 z późn. zm.), w celu zapewnienia ochrony ludności i mienia przed powodzią, m.in. w strategii rozwoju gminy uwzględnia się tzw. obszary szczególnego zagrożenia powodzią, przez które zgodnie z art. 16 pkt 34 ww. ustawy rozumie się:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224, stanowiące działki ewidencyjne,
- pas techniczny.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% oraz na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%, przedstawione zostały na mapach zagrożenia powodziowego, zgodnie z art. 169 ust. 2 pkt 2 ww. ustawy. Obowiązujące mapy są dostępne na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Na podstawie map zagrożenia powodziowego stwierdzono, że na terenie Gminy Mikołajki nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

Poziom regionalny

Najważniejszym dokumentem względem Gminy Mikołajki na poziomie regionalnym jest **Warmińsko-Mazurskie 2030 – Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego**, przedstawiająca działania rozwojowe mające na celu poprawę jakości życia mieszkańców całego województwa, poprzez trwały wzrost gospodarczy, pełne włączenie w krajowe i transeuropejskie sieci transportowe oraz tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy, rozwój przedsiębiorczości i poprawę warunków życia mieszkańców, zbliżającą region do standardów Unii Europejskiej.

Wizję dla rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego określa się jako: „Warmia i Mazury, regionem, w którym warto żyć...”. Jako główny cel rozwoju województwa do 2030 roku wyznaczono: spójność ekonomiczną, przestrzenną i społeczną Warmii i Mazur z regionami Europy.

Poprawa spójności ekonomicznej, przestrzennej i społecznej regionu ma być realizowana w trzech komplementarnych kontekstach: inteligentnych specjalizacji, regionalnym oraz bałtyckim.

W ujęciu **inteligentnych specjalizacji** rozwój opiera się na potencjale endogenicznym regionu i jego tradycjach gospodarczych. Kluczowe znaczenie mają transfer technologii, napływ inwestycji opartych na wiedzy, rozwój lokalnych przedsiębiorstw oraz innowacyjne wykorzystanie dziedzictwa gospodarczego. Dotychczasowe specjalizacje (m.in. ekonomia wody, drewno i meblarstwo, żywność wysokiej jakości) oraz specjalizacje wyłaniające się w procesie przedsiębiorczego odkrywania mają przyczyniać się do wzrostu innowacyjności całego regionu.

W kontekście **regionalnym** celem jest tworzenie równych szans rozwojowych w całym województwie poprzez wzmacnianie kapitału ludzkiego, przedsiębiorczości, promocji oraz rozwój nowoczesnej infrastruktury. Istotnym elementem polityki rozwoju jest również wzmacnianie współpracy terytorialnej i sieciowej pomiędzy samorządami, w tym w ramach istniejących i nowych partnerstw ponadlokalnych oraz krajowych OSI.

W kontekście **bałtyckim** rozwój Warmii i Mazur wpisuje się w europejską przestrzeń Morza Bałtyckiego poprzez poprawę dostępności transportowej i komunikacyjnej oraz współpracę międzynarodową z regionami nadbałtyckimi. Wysoka jakość środowiska przyrodniczego oraz relacje gospodarcze z państwami basenu Morza Bałtyckiego, stanowią istotny czynnik konkurencyjności regionu.

Wśród głównych celów dla rozwoju regionu warmińsko-mazurskiego znalazły się:

Kompetencje przyszłości

- Nowoczesne usługi
- Użyteczne kwalifikacje
- Profesjonalne organizacje

Inteligentna produktywność

- Satysfakcjonująca praca
- Inteligentna specjalizacja
- Wysoka konkurencyjność

Mocne fundamenty

- Optymalna infrastruktura rozwoju
- Silny kapitał społeczny
- Wyjątkowe środowisko przyrodnicze

Kreatywna aktywność

- Inspirująca twórczość
- Efektywna współpraca
- Ukształtowana tożsamość

Analiza zgodności Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 z ww. dokumentem wskazuje na wysoką spójność w kluczowych obszarach rozwoju regionalnego, odpowiadających specyfice i potencjałom województwa warmińsko-mazurskiego. Wysoka zgodność widoczna jest w aspekcie rozwoju kapitału ludzkiego i instytucjonalnego, obejmującego podnoszenie kwalifikacji i kompetencji mieszkańców, poprawę jakości i dostępności usług publicznych oraz wzmacnianie profesjonalizmu i efektywności organizacji działających na poziomie lokalnym. Działania te wpisują się w regionalne cele ukierunkowane na budowę nowoczesnych i sprawnych struktur społeczno-gospodarczych.

Istotnym obszarem spójności jest także wzmacnianie lokalnej i regionalnej gospodarki, w szczególności poprzez tworzenie warunków sprzyjających satysfakcjonującej pracy, rozwojowi przedsiębiorczości, inteligentnym specjalizacjom oraz podnoszeniu konkurencyjności obszaru. Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki wykorzystuje lokalne potencjały rozwojowe w sposób zgodny z kierunkami rozwoju określonymi na poziomie regionalnym.

Wyraźna zgodność występuje również w aspekcie rozwoju społecznego, kulturowego i tożsamościowego, obejmującego wspieranie aktywności społecznej i twórczej mieszkańców, wzmacnianie współpracy międzysektorowej oraz kształtowanie i promocję lokalnej tożsamości.

Strategia pozostaje także spójna z dokumentem „Warmińsko-Mazurskie 2030” w zakresie zapewnienia odpowiednich warunków przestrzennych i środowiskowych dla rozwoju, w tym rozwoju infrastruktury sprzyjającej aktywności społeczno-gospodarczej oraz ochrony unikatowych walorów przyrodniczych regionu, stanowiących jeden z kluczowych zasobów rozwojowych województwa.

Całościowo Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki realizuje zintegrowane, terytorialne podejście do rozwoju, pozostając w pełnej zgodności z kierunkami i priorytetami rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2030 roku.

Tabela 17. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 z dokumentem Warmińsko-Mazurskie 2030 – Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Cele operacyjne określone w dokumencie Warmińsko-Mazurskie 2030 – Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036			
	Cel 1.	Cel 2.	Cel 3.	Cel 4.
Cel 1.1. Użyteczne kwalifikacje i kompetencje	✓	✓	✓	
Cel 1.2. Nowoczesne usługi	✓			
Cel 1.3. Profesjonalne organizacje	✓	✓		
Cel 2.1. Satysfakcjonująca praca		✓		
Cel 2.2. Inteligentna specjalizacja	✓	✓	✓	✓
Cel 2.3. Wysoka konkurencyjność	✓	✓		

Cele operacyjne określone w dokumencie Warmińsko-Mazurskie 2030 – Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036			
	Cel 1.	Cel 2.	Cel 3.	Cel 4.
Cel 3.1. Inspirująca twórczość	✓			
Cel 3.2. Efektywna współpraca	✓		✓	
Cel 3.3. Ukształtowana tożsamość	✓			
Cel 4.1. Silny kapitał społeczny	✓		✓	
Cel 4.2. Optymalna infrastruktura rozwoju	✓	✓	✓	✓
Cel 4.3. Wyjątkowe środowisko przyrodnicze				✓

Źródło: Opracowanie własne.

Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 pozostaje zgodna z **Planem zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego**, uwzględniającym działania inwestycyjne celu publicznego przewidziane do realizacji na obszarze całego województwa, w tym w granicach Gminy. Strategia wpisuje się w kierunki rozwoju infrastruktury oraz ochrony środowiska określone w Planie, zapewniając spójność lokalnego zagospodarowania z priorytetami regionalnymi i długofalową polityką zrównoważonego rozwoju województwa.

Wśród działań przewidzianych do realizacji w Planie znajdują się m.in.:

- ▶ rozbudowa i wzmocnienie systemu gazociągów przesyłowych i dystrybucyjnych, w tym zaopatrzenie w gaz przewodowy Mikołajek oraz sąsiednich miast i gmin;
- ▶ rozbudowa i modernizacja elektroenergetycznej sieci rozdzielczej, w szczególności na obszarach o zmniejszonej pewności zasilania;
- ▶ poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru, poprzez aktywizację linii kolejowej nr 223 Czerwonka (Biskupiec) – Mrągowo – Mikołajki – Orzysz – Ełk;
- ▶ budowa i modernizacja linii elektroenergetycznych;
- ▶ modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej i budowa systemów kanalizacji deszczowej w miejscowościach turystycznych regionu;
- ▶ rozbudowa Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych oraz instalacji do przetwarzania odpadów zielonych i bioodpadów;
- ▶ wzmacnianie rozwoju ośrodków gospodarczych o znaczeniu lokalnym;

- ▶ rozwój turystyki w miastach turystycznych, w tym Mikołajkach, z wykorzystaniem potencjału Wielkich Jezior Mazurskich.

Strategia Gminy Mikołajki, uwzględniając te kierunki, zapewnia spójność lokalnego zagospodarowania przestrzennego z priorytetami województwa, wspiera rozwój infrastruktury technicznej i energetycznej, poprawę dostępności komunikacyjnej, ochronę środowiska oraz zrównoważony rozwój turystyki i gospodarki lokalnej.

Poziom ponadlokalny

Kolejnym kluczowym dokumentem strategicznym dla Gminy Mikołajki jest Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Wielkie Jeziora Mazurskie do roku 2030. wskazująca najważniejsze kierunki rozwojowe, określone na podstawie posiadanych zasobów naturalnych, społecznych i gospodarczych. Dokument istotną rolę przypisuje współpracy gmin tworzących OF WJM, podkreślając znaczenie działań koordynowanych, synergii inwestycji oraz wspólnego planowania przestrzennego i rozwojowego. Wyznaczony cel główny zakłada *wzrost konkurencyjności obszaru funkcjonalnego Wielkich Jezior Mazurskich w zakresie atrakcyjności turystycznej, warunków dla prowadzenia biznesu oraz wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i warunków życia*. Wzrost konkurencyjności obszaru WJM ma odbywać się poprzez realizację 4 celów strategicznych, wśród których wyróżniono:

Zapisy Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 ściśle nawiązują do Strategii Rozwoju OP WJM do roku 2030, co potwierdza znaczny stopień zgodności wspólnych założeń rozwojowych w polityce ponadlokalnej.

Największa zgodność występuje w aspekcie ochrony i poprawy jakości środowiska przyrodniczego, obejmującego m.in. zwiększanie powierzchni objętej MPZP, ochronę wód powierzchniowych, kompleksową modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej, a także edukację ekologiczną.

Istotnym obszarem spójności jest również wysoki poziom edukacji i partycypacji społecznej, w tym poprzez podnoszenie jakości edukacji, rozwój infrastruktury szkolnej i nowoczesnych programów edukacyjnych, odpowiednie przygotowanie kadry pedagogicznej, szkolenia pracowników instytucji publicznych dostosowujące ich kompetencje do wymogów transformacji cyfrowej oraz zwiększanie atrakcyjności miejsc publicznych.

Strategia OF WJM wspiera także spójność komunikacyjną obszaru, w tym poprawę dostępności transportowej gmin poprzez inwestycje w drogi i reaktywację linii kolejowej, a także rozwój sieci ścieżek rowerowych, co sprzyja zarówno integracji wewnętrznej regionu, jak i lepszym powiązaniom zewnętrznym.

Wreszcie Strategia jest zgodna w obszarze wzmacniania konkurencyjności gospodarki lokalnej, poprzez rozwój kompetencji zawodowych, wspieranie działalności i powstawania nowych instytucji wspierających rozwój przedsiębiorczości, rozwój usług opiekuńczych dla dzieci w wieku 0-3, a także tworzenie i rozwijanie produktów lokalnych/regionalnych.

Całościowo Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki realizuje zintegrowane, funkcjonalne podejście do rozwoju obszaru Wielkich Jezior Mazurskich, zapewniając spójność lokalnych działań z priorytetami obszaru funkcjonalnego do 2030 roku.

Tabela 18. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 ze Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Wielkie Jeziora Mazurskie do roku 2030

Cele strategiczne określone w Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Wielkie Jeziora Mazurskie do roku 2030	Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036			
	Cel 1.	Cel 2.	Cel 3.	Cel 4.
Cel 1. Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze			✓	✓
Cel 2. Wysoki poziom edukacji i partycypacji społecznej	✓		✓	
Cel 3. Spójność komunikacyjna wewnętrzna i zewnętrzna			✓	
Cel 4. Konkurencyjna gospodarka	✓	✓		

Źródło: Opracowanie własne.

Ramy finansowe i źródła finansowania

Skuteczna realizacja celów i kierunków działań określonych w Strategii Rozwoju Gminy wymaga zapewnienia stabilnych i zróżnicowanych źródeł finansowania. Odpowiednie zaplanowanie oraz koordynacja środków finansowych stanowią kluczowy warunek wdrażania przedsięwzięć rozwojowych, odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby społeczno-gospodarcze oraz wyzwania rozwojowe Gminy.

Niniejszy rozdział przedstawia potencjalne źródła finansowania działań przewidzianych w Strategii, obejmujące zarówno środki własne Gminy, jak i fundusze zewnętrzne – krajowe oraz zagraniczne. Wskazano również możliwości wykorzystania instrumentów finansowych opartych na współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, sektorem prywatnym oraz organizacjami pozarządowymi.

Ze względu na długookresową perspektywę wdrażania dokumentu oraz dynamikę zachodzących zmian sytuacji społeczno-gospodarczej, należy mieć na uwadze, że nie jest możliwe wskazanie dokładnych ram finansowych i kwot przeznaczonych na realizację poszczególnych zadań i projektów. Ponadto poszczególne cele określone w dokumencie mają charakter otwarty, dlatego też doprecyzowanie szczegółów finansowych może okazać się niewłaściwe. Ramy finansowe dokumentu przedstawione zostaną w wieloletniej prognozie finansowej (WPF) i budżetach przyjętych w latach obowiązywania Strategii. WPF określać będzie możliwości finansowania i tym samym realizacji wskazanych założeń m.in. poprzez oszacowanie kwoty nadwyżki operacyjnej czy też dochodów majątkowych. W celu określenia oceny możliwości realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 konieczne jest wskazanie możliwych źródeł finansowania, do których zalicza się zarówno środki wewnętrzne, jak i zewnętrzne, w tym:

- ▶ dochody własne Gminy Mikołajki,
- ▶ środki budżetu powiatu mrągowskiego,
- ▶ środki budżetu województwa warmińsko-mazurskiego,
- ▶ środki budżetu państwa, programy rządowe i fundusze,

- ▶ Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021-2027,
- ▶ Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności,
- ▶ Fundusze Norweskie,
- ▶ Fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- ▶ inne środki unijne,
- ▶ partnerstwa publiczno-prywatne,
- ▶ środki prywatne, darowizny,
- ▶ kredyty bankowe, pożyczki oraz inne zwrotne formy instrumentów finansowych.

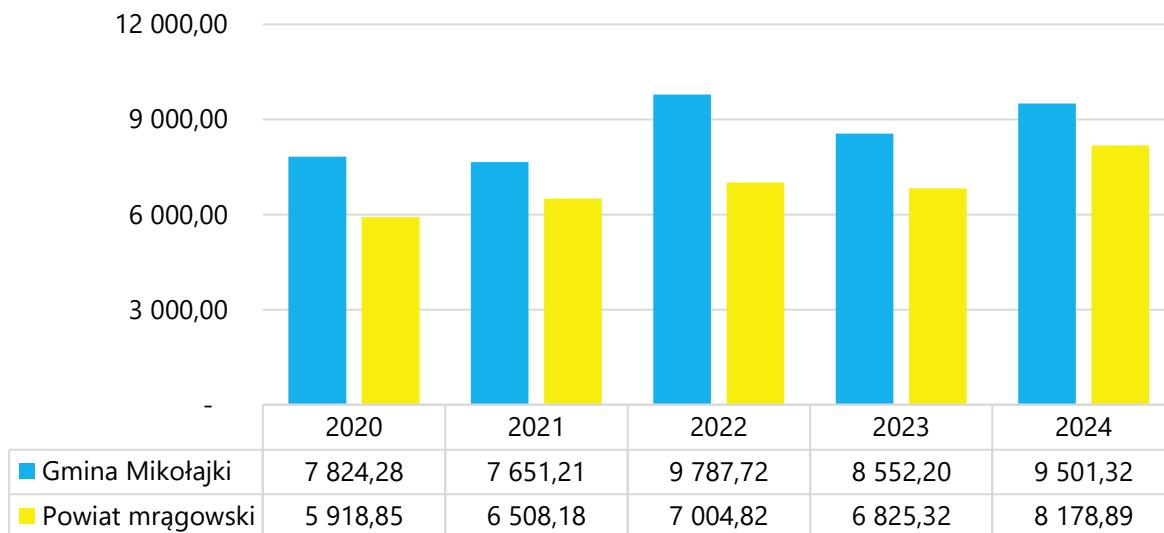
Założeniem Strategii jest elastyczne podejście do finansowania, umożliwiające dostosowywanie struktury źródeł środków do zmieniających się uwarunkowań prawnych, ekonomicznych i społecznych. Realizacja działań strategicznych będzie następować z uwzględnieniem zasad racjonalności, efektywności wydatkowania środków publicznych oraz spójności z dokumentami planistycznymi i finansowymi Gminy, w szczególności z wieloletnią prognozą finansową i budżetem Gminy.

Jednym z czynników określających sytuację finansową poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego jest wartość dochodów i wydatków budżetu określona na 1 mieszkańca. Uzyskiwane środki finansowe pozwalają spełniać potrzeby lokalnej społeczności poprzez realizację zadań publicznych. Ich źródłem są nie tylko dochody własne gmin, dotacje oraz subwencja ogólna, ale również pozyskiwane środki zewnętrzne. Poziom dochodów definiuje i kształtuje możliwości wydatkowe gmin.

W latach 2020-2024 zauważalne są wahania dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca Gminy, niemniej jednak każdorazowo ich wartość przewyższała średnią dla powiatu mrągowskiego, co wskazuje na relatywnie dobrą kondycję finansową Gminy. Jednocześnie zauważalne są wahania wartości w poszczególnych latach, co może mieć związek z uwarunkowaniami zewnętrznymi i zmianami koniunkturalnymi. Najwyższy poziom odnotowano w 2022 roku, wynoszący 9 787,72 zł, co stanowi wzrost względem roku bazowego o 25,1%. Szczegółowe dane przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Dochody ogółem na 1 mieszkańca Gminy Mikołajki w zestawieniu ze średnią dla powiatu mrągowskiego w latach 2020-2024 (w złotych)

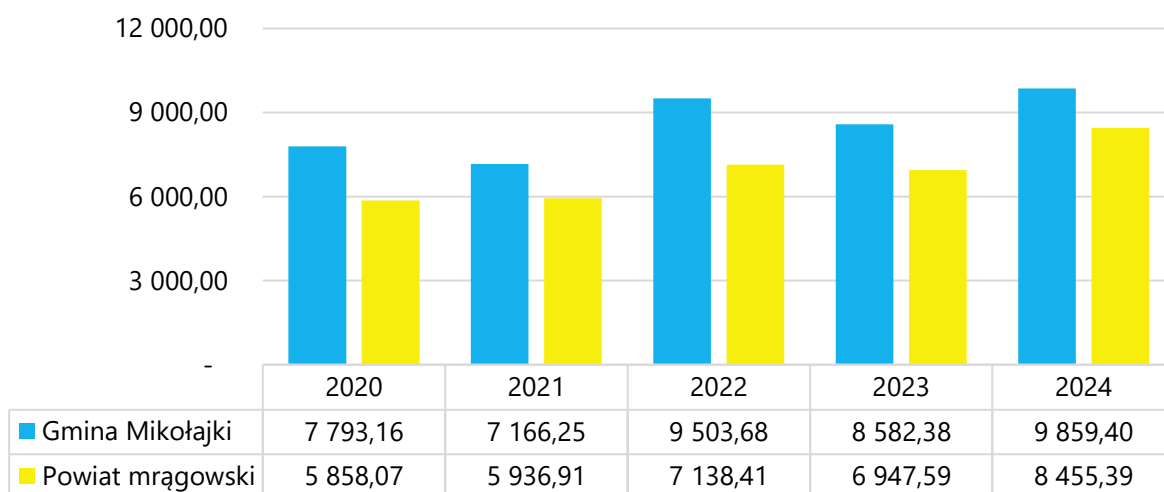

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Analogiczna sytuacja przedstawia się w przypadku wydatków na 1 mieszkańca, gdzie wartości przypisane do Gminy Mikołajki przewyższały te określone dla całego powiatu mrągowskiego. Najwyższą kwotę odnotowano w 2024 roku (9 859,40 zł), zaś najniższą w 2021 roku (7 166,25 zł). W przypadku Gminy Mikołajki, wydatki na 1 mieszkańca na przestrzeni lat wzrosły o 26,5%, jednocześnie w całym Powiecie nastąpił wzrost na poziomie 44,3%. Zauważalne jest, że tempo wzrostu wydatków na 1 mieszkańca w Gminie Mikołajki było niższe niż w powiecie mrągowskim, co może świadczyć o bardziej umiarkowanej dynamice wydatkowej Gminy oraz różnicach w strukturze i skali realizowanych zadań publicznych na poziomie lokalnym i ponadlokalnym. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejny wykres.

Wykres 2. Wydatki ogółem na 1 mieszkańca Gminy Mikołajki w zestawieniu ze średnią dla powiatu mrągowskiego w latach 2020-2024 (w złotych)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

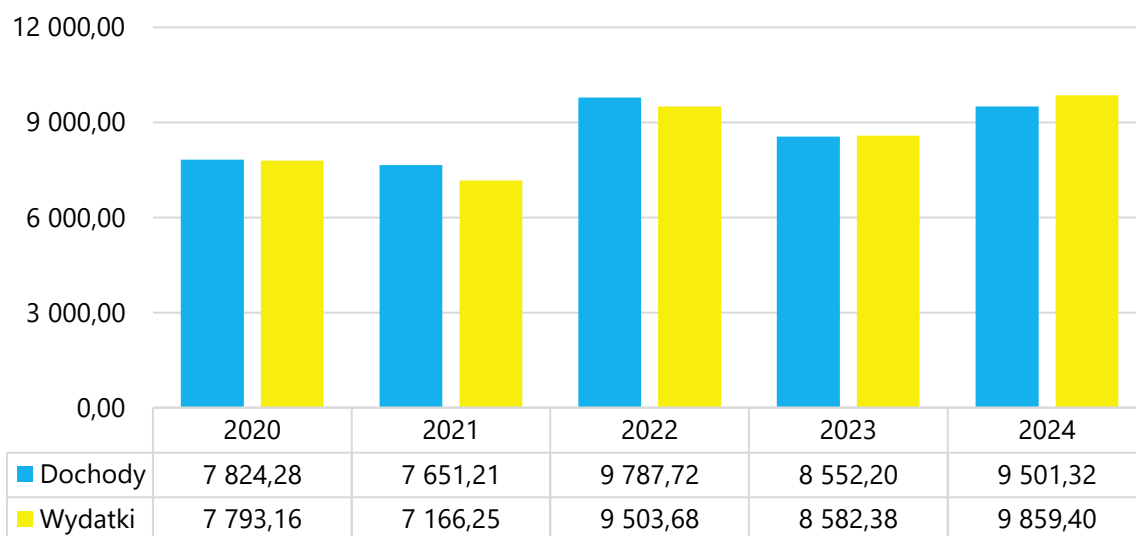
Analiza zestawienia dochodów i wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca Gminy Mikołajki w latach 2020-2024 wskazuje na zmienność ich poziomu w poszczególnych latach, przy jednoczesnym utrzymywaniu relatywnej równowagi pomiędzy stroną dochodową i wydatkową budżetu. W całym analizowanym okresie wartości te kształtowały się na zbliżonym poziomie, co świadczy o dostosowywaniu skali wydatków do aktualnych możliwości finansowych Gminy.

W latach 2020-2022 odnotowano wyższy poziom dochodów niż wydatków, co wskazuje na zachowanie nadwyżki operacyjnej w ujęciu per capita. W 2023 roku nastąpiło obniżenie poziomu dochodów w porównaniu do roku poprzedniego, co doprowadziło do nieznacznego przekroczenia kwoty wydatków nad dochodami. Tendencja ta pogłębiła się w 2024 roku, kiedy mimo ponownego wzrostu dochodów, wydatki na 1 mieszkańca osiągnęły najwyższą wartość w analizowanym okresie (9 859,40 zł).

Całościowa analiza dochodów i wydatków na 1 mieszkańca wskazuje na względnie stabilne funkcjonowanie finansowe Gminy Mikołajki, pomimo zmienności obserwowanej w poszczególnych latach. Utrzymanie zbliżonego poziomu obu wielkości potwierdza zdolność gminy do racjonalnego planowania i realizacji wydatków publicznych.

Wykres 3. Zestawienie dochodów i wydatków ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Mikołajki w latach 2020-2024 (w złotych)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Analiza struktury wydatków budżetowych Gminy Mikołajki w latach 2020-2024 wskazuje na wyraźną koncentrację środków finansowych w obszarach związanych z realizacją podstawowych zadań własnych Gminy oraz działaniami o charakterze rozwojowym. Największy i systematycznie rosnący udział w wydatkach odnotowano w dziale oświata i wychowanie, co potwierdza konsekwentne zwiększanie nakładów na edukację i infrastrukturę oświatową. Istotnym obszarem finansowania pozostawał również transport i łączność, charakteryzujący się wysoką, choć zmienną dynamiką wydatków, co może świadczyć o realizacji wieloletnich projektów inwestycyjnych. Zauważalny jest także stabilny wzrost nakładów na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska oraz kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, co wskazuje na równoległe podejmowanie działań poprawiających jakość życia mieszkańców i atrakcyjność Gminy. W obszarze polityki społecznej widoczna jest zmienność wydatków, wynikająca m.in. z czynników zewnętrznych i realizacji programów celowych, przy jednoczesnym utrzymaniu znaczącego poziomu finansowania pomocy społecznej i zadań na rzecz rodzin. Całościowo struktura wydatków budżetowych odzwierciedla dążenie Gminy Mikołajki do zachowania równowagi pomiędzy realizacją zadań bieżących a inwestycjami wspierającymi długofalowy rozwój społeczno-gospodarczy. Szczegółowe dane przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 19. Wydatki Gminy Mikołajki według działów Klasyfikacji Budżetowej w latach 2020-2024 (w złotych)

Dział	Rok				
	2020	2021	2022	2023	2024
Rolnictwo i łowiectwo	527 505,57	594 276,38	614 333,57	932 827,91	3 350 373,68
Transport i łączność	18 051 042,89	3 386 660,07	10 400 161,62	12 545 040,39	14 991 363,83
Turystyka	780 953,10	4 317 183,87	1 849 495,40	132 744,41	8 666,67
Gospodarka mieszkaniowa	741 866,53	1 086 398,31	864 328,65	1 109 996,47	889 105,33
Działalność usługowa	162 218,41	215 033,32	169 331,55	246 509,14	228 987,74
Administracja publiczna	3 556 245,77	4 501 598,51	7 351 973,75	7 006 840,20	7 123 731,63
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	64 694,00	1 653,00	1 639,00	66 535,97	142 972,00
Obrona narodowa	0,00	0,00	0,00	0,00	900,03
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	241 800,00	288 977,00	2 057 228,20	626 771,98	421 214,07
Obsługa długu publicznego	76 194,66	216 530,93	933 749,98	1 199 596,96	924 170,04
Oświata i wychowanie	12 557 101,89	13 713 149,70	15 320 440,45	16 711 487,23	19 699 816,83
Ochrona zdrowia	458 382,64	478 267,13	926 592,58	646 091,54	539 257,20
Pomoc społeczna	4 745 319,63	4 634 969,36	9 015 662,86	5 416 342,84	6 865 107,36
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,00	0,00	498 556,49	362 458,46	27 605,44
Edukacyjna opieka wychowawcza	143 020,21	96 467,23	73 216,18	43 321,50	32 815,57
Rodzina	11 492 465,24	11 168 247,48	7 397 224,18	4 883 261,22	5 572 320,79

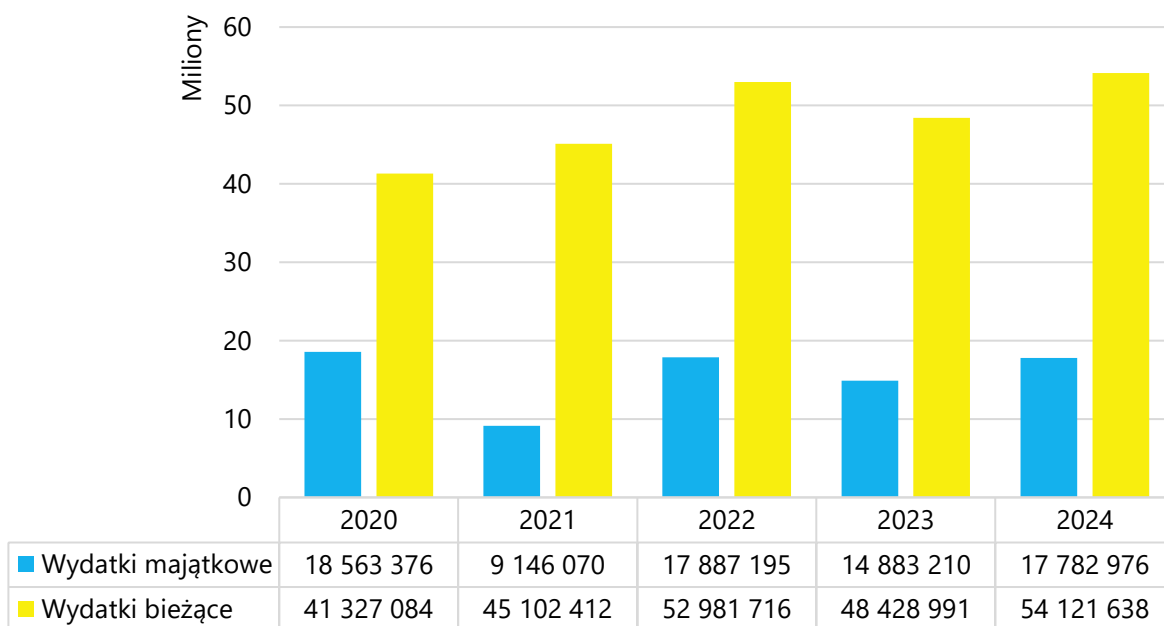
Dział	Rok				
	2020	2021	2022	2023	2024
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4 517 339,28	5 768 772,37	6 579 650,63	6 987 174,29	7 936 925,19
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 176 680,00	1 928 696,00	1 967 710,00	2 588 500,00	2 898 014,41
Kultura fizyczna	597 629,86	1 851 600,63	4 847 615,62	1 806 700,78	251 266,27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Na przestrzeni lat w zakresie wydatków Gminy Mikołajki dostrzegalna jest znaczna przewaga wydatków bieżących, związanych przede wszystkim z utrzymaniem funkcjonowania Gminy, nad wydatkami majątkowymi, będącymi środkami przeznaczanymi na działania inwestycyjne. Wydatki bieżące w analizowanym okresie wykazywały tendencję wzrostową – z poziomu ok. 41,3 mln zł w 2020 roku do ponad 54,1 mln zł w 2024 roku – z jednoczesnymi, niewielkimi wahaniami w latach pośrednich. Wydatki majątkowe charakteryzowały się natomiast większą zmiennością, co może wskazywać na realizację inwestycji o charakterze etapowym lub uzależnionych od dostępności środków zewnętrznych; ich najwyższy poziom odnotowano w 2020 roku, natomiast najniższy w 2021 roku. Taka struktura wydatków świadczy o koncentracji Gminy na zapewnieniu ciągłości realizacji zadań bieżących, przy jednoczesnym podejmowaniu działań inwestycyjnych w zależności od aktualnych możliwości finansowych i planów rozwojowych.

Wykres 4. Wydatki majątkowe i bieżące Gminy Mikołajki w latach 2020-2024 (w złotych)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Przeprowadzone analizy finansów Gminy Mikołajki wskazują na relatywnie dobrą i stabilną kondycję finansową Gminy w analizowanym okresie, pomimo zauważalnych wahań w poziomie dochodów i wydatków oraz zmiennej dynamiki poszczególnych kategorii budżetowych. Gmina konsekwentnie utrzymywała dochody i wydatki na 1 mieszkańca na poziomie wyższym niż średnia powiatowa, co potwierdza jej potencjał finansowy oraz zdolność do realizacji zadań własnych. Struktura wydatków, z dominującą rolą wydatków bieżących oraz okresowo zwiększonym udziałem wydatków majątkowych, odzwierciedla dążenie do zapewnienia ciągłości funkcjonowania Gminy przy jednoczesnym podejmowaniu działań inwestycyjnych i rozwojowych. Całościowo sytuacja finansowa Gminy Mikołajki tworzy solidne podstawy do dalszego planowania strategicznego, przy zachowaniu zasad racjonalnego i zrównoważonego zarządzania środkami publicznymi.

Spis rysunków, tabel i wykresów

Spis rysunków

Rysunek 1. Priorytety i oczekiwania mieszkańców Gminy Mikołajki zgłoszone w trakcie spotkań warsztatowych i przeprowadzonego badania ankietowego	22
Rysunek 2. OSI Tygrys warmińsko-mazurski.....	47
Rysunek 3. OSI OF Wielkie Jeziora Mazurskie	49
Rysunek 4. OSI Obszary marginalizacji	50
Rysunek 5. OSI zintegrowanego zarządzania linią brzegową jezior mazurskich.....	53
Rysunek 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Mikołajki.....	61
Rysunek 7. Schemat realizacji Strategii.....	69
Rysunek 8. Podmioty zaangażowane we wdrażanie Strategii	70
Rysunek 9. Obszary zagrożone suszą w granicach Gminy Mikołajki	97

Spis tabel

Tabela 1. Cele operacyjne i kierunki działań w sferze społecznej	28
Tabela 2. Cele operacyjne i kierunki działań w sferze gospodarczej.....	33
Tabela 3. Cele operacyjne i kierunki działań w sferze przestrzennej.....	37
Tabela 4. Cele operacyjne i kierunki działań w sferze klimatyczno-środowiskowej	41
Tabela 5. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Mikołajki.....	62
Tabela 6. Najważniejsze dokumenty na poziomie lokalnym.....	72
Tabela 7. Wskaźniki monitoringu Strategii wraz z oczekiwanymi rezultatami planowanych działań.....	75
Tabela 8. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 z Agendą na rzecz zrównoważonego rozwoju.....	86
Tabela 9. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 z Umową Partnerstwa Polski i Unii Europejskiej 2021-2027	89

Tabela 10. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	91
Tabela 11. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.....	92
Tabela 12. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 ze Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego 2030	94
Tabela 13. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 z Polityką ekologiczną państwa 2030 - strategią rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej.....	95
Tabela 14. Jednolite części wód powierzchniowych w Gminie Mikołajki	99
Tabela 15. Jednolite części wód powierzchniowych jeziornych w Gminie Mikołajki...	101
Tabela 16. Jednolite części wód podziemnych w Gminie Mikołajki	103
Tabela 17. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 z dokumentem Warmińsko-Mazurskie 2030 – Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego.....	107
Tabela 18. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki na lata 2026-2036 ze Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Wielkie Jeziora Mazurskie do roku 2030.....	111
Tabela 19. Wydatki Gminy Mikołajki według działów Klasyfikacji Budżetowej w latach 2020-2024 (w złotych)	117

Spis wykresów

Wykres 1. Dochody ogółem na 1 mieszkańca Gminy Mikołajki w zestawieniu ze średnią dla powiatu mrągowskiego w latach 2020-2024 (w złotych).....	114
Wykres 2. Wydatki ogółem na 1 mieszkańca Gminy Mikołajki w zestawieniu ze średnią dla powiatu mrągowskiego w latach 2020-2024 (w złotych).....	115
Wykres 3. Zestawienie dochodów i wydatków ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Mikołajki w latach 2020-2024 (w złotych).....	116
Wykres 4. Wydatki majątkowe i bieżące Gminy Mikołajki w latach 2020-2024 (w złotych).....	119